

מדינת ישראל

משרד הרווחה והשירותים החברתיים
אגף בכיר למחקר, תכנון והכשרה
ושירות המבחן למבוגרים

כלי הערכה מובנים להערכת עבריינים סקירת ספרות

ד"ר יהושע וייס
ורוני בנצור

שבת תשי"ע
פברואר 2010

מדינת ישראל

משרד הרווחה והשירותים החברתיים
אגף בכיר למחקר, תכנון והכשרה
ושירות המבחן למבוגרים

כלי הערכה מובנים להערכת עבריינים סקירת ספרות

ד"ר יהושע וייס
ורוני בנצור

שבט תשי"ע
פברואר 2010

ד"ר יהושע וייס, פסיכולוג קליני מומחה, מדריך בתחום הפסיכודיאגנוסטיקה, מרצה בכיר במכללה האקדמית אשקלון וחבר סגל במחלקה לקרימינולוגיה באוניברסיטת בר-אילן. ד"ר וייס משמש כראש ענף אבחון ומיון בשירות בתי הסוהר.

רוני בנצור, קרימינולוגית קלינית בכירה, וקרימינולוגית קלינית אחראית במרכז לבריאות הנפש שער מנשה. מלמדת קורס הערכת סיכון חולי נפש במסגרת לימודי תואר שני במגמה הקלינית, במחלקה לקרימינולוגיה, בר אילן.

תקציר

סקירת ספרות זו מציגה מגוון כלי אבחון מובנים ומדידים להערכת עבריינות וסיכון כפי שנסקרו בספרות העולמית בנושא. הסקירה מדגישה את היתרונות ואת הסיכונים שבשימוש בכלים אלה ומציעה שימוש מושכל בהם, כאשר הם מהווים כלים תומכי החלטה לאיש המקצוע המאבחן.

בפרק א' מוצגת סקירה רחבה מאוד של כלי הערכה מסוגים שונים מתחום האישיות והעבריינות.

בפרק ב' נסקר המצב בארץ באשר לשימוש בכלי הערכה מובנים. המסקנה היא כי המצב אינו מספק והשימוש בכלים מוגבל ביותר.

בפרק ג' נבחנים הכלים המובנים על פי הצרכים של שירות המבחן למבוגרים ומציעים לשירות שימוש במספר כלים.

בפרק ד' המחברים מתייחסים לערכת האבחון הנבנית בשירות המבחן, תוך השוואת הכלי שנבנה לכלים אחרים המוצגים בסקירה והדגשת ייחודיותו.

בפרק הסיכום, ממליצים מחברי הסקירה לרכוש את הכלים המומלצים לשימוש, ללמוד אותם באופן מובנה ולהטמיעם בתהליך האבחון הקליני של קצין המבחן.

הקדמה

הנהלת שירות המבחן למבוגרים שמחה להציג בפניך סקירת ספרות המתמקדת בכלי הערכה מובנים להערכת עבריינים.

ההנחה בבסיס הסקירה היא כי כלים מובנים ומדידים תורמים להבנה מעמיקה ומקיפה של הגורמים להתנהגות עבריינית ואלימה, לדיוק רב יותר באבחון, לשפה אחידה בין אנשי המקצוע ומהווים כלים תומכי החלטה לאיש המקצוע המאבחן.

מומחיותו של שירות המבחן למבוגרים, מעבר לטיפול ולשיקום עוברי חוק באמצעות צווי מבחן ושירות לתועלת הציבור, הינה בביצוע הערכות פסיכו-סוציאליות וכתובת תסקירים למערכת אכיפת החוק, הכוללים המלצות לחלופות ענישה מותאמות לעובר החוק.

ההתמקצעות וההתמחות של קציני המבחן בביצוע הערכות ובכתובת תסקירים והשפעת התסקירים על מקבלי ההחלטות, הולידו את החיפוש אחר התאמת כלי הערכה מובנים אשר יתנו תוקף לאבחון הקליני של קצין המבחן ויהוו עבורו כלים תומכי החלטה.

במהלך ארבע השנים האחרונות עוסק השירות בשינוי מקצועי וארגוני מקיף המכוון את עבודת האבחון בשירות לשלושה מסלולים:

- אבחון במסלול הממוקד
- אבחן במסלול המורחב
- אבחון במרכז הערכה

השינוי המקצועי המתואר כולל בניית תורת אבחון לשירות הכוללת ארבעה אשכולות אבחון מרכזיים: אשכול האישיות, אשכול היחסים, אשכול העבריינות ואשכול התפקוד ושבעה- עשר אינדיקטורים לאבחון עוברי חוק. בניית תורת האבחון, האשכולות והאינדיקטורים נבחנו תוך התייחסות לספרות המקצועית בתחום ולסקירת הספרות המוצגת בזה, אשר סייעה בבניית כלי ייחודי לאבחון בשירות המבחן.

הסקירה מציגה באופן מקיף ויסודי את הכלים המובנים המרכזיים להערכת עבריינים, הקיימים והמוצגים היום בספרות העולמית בתחום, ומתייחסת למצב השימוש בכלי אבחון מובנים להערכת עבריינים בישראל. מחברי הסקירה חוזרים ומדגישים כי אסור שכלי הערכה יחלישו את אנשי המקצוע. להערכתם, כלי הערכה הנם כלי עזר להעמקת ההבנה של העבריין וכלי תומך החלטה לאבחון הקליני שמבצע איש המקצוע המאבחן. חשיבותה של סקירה זו היא בהנגשת הכלים הקיימים ובבדיקה המקיפה שנעשתה באשר לכלים המובנים הרלוונטיים ליישום לשירות המבחן למבוגרים תוך התאמתם בהמשך למסלולי האבחון כפי שנבנו. אני מבקשת להודות לד"ר יהושע וויס ולגב' רוני בנצור אשר שקדו על סקירה רחבה ומקיפה של כלי האבחון, על שהשכילו להמליץ על הכלים המתאימים ביותר לשירות ועל שהדגישו בפנינו את היתרונות ואת הסיכונים שבשימוש בכלים.

בנוסף, אני מבקשת להודות למנהל האגף לתכנון והכשרה מר יקותיאל צבע, שללא אמונתו בקשר בין תהליך השינוי המקצועי והארגוני שהשירות עובר לבין הצורך בסקירה המתמקדת בכלי הערכה מובנים להערכת עבריינים וללא תמיכתו הכספית סקירה זו לא הייתה יוצאת לפועל.

רחל וינשטיין

מנהלת שירות המבחן למבוגרים

תוכן העניינים

7	מבוא.....
9	פרק א': כלי הערכה מובנים.....
11	תאור הכלים :
11	א. שאלוני אישיות – דיווח עצמי
15	ב. סולמות פסיכופטיה של הייר וסולם סגנון חיים עברייני של וולטרס
19	ג. כלים להבניית הערכה קלינית של מסוכנות
24	ד. כלים סטטיסטיים – אקטואריים
27	פרק ב': סקירת המצב בארץ בנוגע לשימוש בכלים להערכת מסוכנות.....
31	פרק ג': פירוט הכלים המומלצים לבחון את השימוש בהם בשרות המבחן
32	א. PCL-R ו-PCL-SV (סולמות הפסיכופטיה של הייר).....
36	ב. LSI-R (סולם להערכת עבריינות של אנדרוס ובונטה)
40	ג. SARA ו-B-SAFER (כלים להערכת סיכון לאלמ"ב).....
44	ד. Static-99 (כלי להערכת סיכון לאלימות מינית)
47	פרק ד': ערכת האבחון שנבנתה בשירות המבחן וכלי הערכה מובנים
76	סיכום.....
77	ביבליוגרפיה.....
83	נספחים.....

בעקבות פניית שרות המבחן למבוגרים לקבלת סקירת ספרות בתחום כלי אבחון סטנדרטים ומדידים להערכת עבריינות וסיכון, נערכה סקירה מקיפה של מגוון כלי הערכה הקיימים בספרות המחקרית. בנוסף, על פי בקשת השירות, נבחרו מספר כלים שלהערכתנו מתאימים במיוחד לעבודת שרות המבחן למבוגרים ושמומלץ ששירות המבחן ילמד ויבחן את שימושם. הכלים הללו תוארו במפורט. כמו כן, תוארו כלים נוספים רלוונטיים לנושא הסקירה.

בנוסף, נתבקשנו להתייחס לתהליך הקיים בשירות המבחן בנוגע לבניית תורת האבחון המבוססת על מודל עבודה שנבנה וגובש של מסלולי אבחון, וכן ערכת אבחון הנבנית על בסיס אשכולות (תחומים) ואינדיקטורים (תכונות ספציפיות). השירות טרם סיים לעבוד על האינדיקטורים ולהגדירם בזמן כתיבת עבודה זו, אך בכל זאת התייחסנו למה שידוע בשלב זה ולקשר של האשכולות והאינדיקטורים שנמצאו לכלים הקיימים בספרות המקצועית.

חשוב לציין כי סקירה זו היא אקדמית. הכלים שהוצגו אינם לשימוש בפועל בשטח כי אם לעיון ולמידה על הסוגיה כולה. לצורך שימוש בכלים המוצגים יש לעמוד בכללים בכל הנוגע לזכויות יוצרים (במידה וקיימים), בתרגומים מוסמכים וכל התנאים והמגבלות החוקיות, ביניהם דרישה ללמידת תחומים הקשורים לכלים עצמם בפרט ולהערכת מסוכנות בכלל ותהליכי הדרכה והתמקצעות.

אנו רוצים להודות לד"ר מלי שחורי, שללא עזרתה עבודה זו לא הייתה נכתבת, ומודים לה על הערותיה התורמות. אנו גם מודים לרשות המחקר של "המרכז האוניברסיטאי אריאל בשומרון" על העזרה הלוגיסטית. בנוסף, אנו רוצים להודות לסטודנטים שלנו לתואר השני בקרימינולוגיה קלינית באוניברסיטת בר-אילן, שהינם שותפים סמויים לעבודה זו. כל אחד מהם תרם, בעבודות תזה, סמינריונים וקורסים, באיסוף חומר ספרותי, בתרגומי הכלים ובהעמקת הידע לנושאים הנידונים בעבודה זו.

עיקר החיבור הנוכחי הוא בהצגת סקירת ספרות מקיפה של מגוון כלי אבחון סטנדרטים ומדידים להערכת עבריינות וסיכון. חלקו הראשון של החיבור עוסק בתיאור הכלים בהרחבה. בחלק השני ניתנה סקירת המצב בארץ בהתייחס לשימוש בכלים להערכת מסוכנותם של עבריינים. החלק השלישי מציג כלים נבחרים שלהערכת המחברים עשויים להתאים במידה רבה לעבודה בשירות מבחן למבוגרים בישראל ואשר מומלץ כי שירות המבחן ילמד ויבחן את השימוש בהם.¹

פרק מיוחד הוקדש לתיאור תהליך הקיים בשירות מבחן למבוגרים, שמטרתו להבנות את כל נושא הערכה ואבחון של עבריינים, לצורך הגשת תסקירים לבתי המשפט. במסגרת התהליך שטרם הסתיים נכון למועד כתיבת חיבור זה, הוחל בבניית ערכת אבחון הנבנית על בסיס אשכולות (תחומים) ואינדיקטורים (תכונות

¹ חשוב לציין כי סקירה זו היא אקדמית. הכלים שהוצגו אינם לשימוש בפועל בשטח כי אם לעיון ולמידה על הסוגיה כולה. לצורך שימוש בכלים המוצגים יש לעמוד בכללים בכל הנוגע לזכויות יוצרים (במידה וקיימים), בתרגומים מוסמכים וכל התנאים והמגבלות החוקיות.

ספציפיות). הפרק עוסק בקשר שבין מסלולי האבחון שנבחרו עד כה ובין הכלים הקיימים בספרות המקצועית.

חיבור זה אינו סוקר את המידע המופיע בספרות בנוגע למאפייני האישיות העבריינית כי אם מתמקד על כלי הערכה. ישנם כינויים רבים לאנשים המבצעים עבירות באופן תדיר: אישיות עבריינית, פסיכופת, הפרעת אישיות אנטי סוציאלית, הפרעה דיסוציאלית, נארציסט מאלגני, אישיות מקיאווולית, סוציופת, אישיות אימפולסיבית ועוד. חוקר קנדי בשם רוברט הייר פרסם מחקרים על רשימה של תכונות המאפיינות אישיות זו והוא החליט לכנות אותה "פסיכופת". הייחוד שבהגדרה שלו היה שימת הדגש של על קסם מלאכותי, חלקלקות וחוסר אמינות, וכהות חושים. תחילה נראה היה שהמושג עומד בפני עצמו, נבדל מהגדרות אחרות אשר הופיעו בספרות, אולם בשנים האחרונות המחקרים מראים פעם אחר פעם שהגבולות בין ההגדרות השונות מטושטש. נראה, אם כן, שמדובר בתיאורים שונים לאותה אישיות, וכל גישה תיאורטית משתמשת בשם אחר לתאר אישיות זו. תיאורטיקן המגיע מגישה חברתית ישתמש במושג סוציופת, תיאורה המדגישה הפרה בוטה של נורמות חברתיות תגדיר את האישיות כ"אנטי סוציאלית" וגישה פסיכולוגית המצביעה על קהות חושים מגדירה את האישיות כפסיכופת. חשוב לציין כי אחד הממצאים המשמעותיים בשנים האחרונות הוא ש"אישיות עבריינית" או "פסיכופתית" אינה סיווג (Taxon) בפני עצמה וכי תכונות אלו קיימות ברצף בחברה.

שמות הכלים המוצגים מופיעים בראשי תיבות, שמם המקובל במחקר ובספרות המקצועית. בכל התייחסות לכלים בספרות יש להשתמש בראשי התיבות כפי שהם מופיעים בסקירה זו (השתדלנו לציין את השם המלא באנגלית ובעברית לצד השם המקצועי המקוצר, לנוחות הקורא).

פרק א': כלי הערכה מובנים

כלים מובנים תורמים להבנה מעמיקה ומקיפה של הגורמים להתנהגות עבריינית ואללימה, לביסוס שפה אחידה ולפיתוח מסד נתונים למחקר. הערכות מובנות של עבריינות ושל מסוכנות מסייעות לפיתוח מקצועיות רבה יותר ולדיוק רב יותר בעבודתם של אנשי המקצוע.

השימוש בכלים מובנים להערכת מסוכנות התפתח מאוד בעולם בשנים האחרונות והתחום מהווה מוקד למחקר בתחום הקרימינולוגיה, הפסיכולוגיה והפסיכיאטריה המשפטית. ההתפתחות החלה לפני כ- 20 שנה, עם פרסום סולמות הפסיכופתיה של הייר, סולמות המאפשרים מדידה טובה יותר של תכונות אישיות עברייניות. בעקבות פרסום עבודתו של הייר, פורסמו מחקרים נוספים רבים להערכת מסוכנות. קיימת הסכמה רחבה כי הערכה קלינית שאינה מבוססת על שימוש בכלים מובנים לוקה בחסר. כך לדוגמה, מחקרים מצביעים על הקושי שבהערכת מסוכנות ללא כלי הערכה מובנים, קושי שנמצא גם בקרב אנשי בריאות הנפש בישראל (גרליק-ויילר ורבינוביץ 2004). כלים להערכת מסוכנות גורמים לשיפור בהבנה ובתקשורת בין אנשי מקצוע. השימוש בכלי הערכה דוחף לבהירות ולאחידות בשפה. כך לדוגמה, אמירות שונות כגון: "אבחון עברין כ"פסיכופת", "רצידיביזם אלים, וטווחי הזמן של הערכת המסוכנות מובנים וברורים לעוסקים בתחום.

כלי הערכה מובנים יכולים לסייע גם בהבנת מגמות בסוגי פשיעה, ולקדם באופן משמעותי את המחקר הקרימינולוגי. שימוש אפשרי נוסף בנתונים המתקבלים מהכלים הללו, הוא בחינת יעילות הטיפול. נושא חשוב ביותר בהתייחס לאוכלוסייה לגביה נדרשת הוכחת יעילות טיפולית. מכאן שכלים מובנים העשויים לתרום להחלטות טיפוליות מדויקות ומקצועיות יותר, במיוחד בתחום המשפטי, הינם חשובים ביותר גם למקבלי ההחלטות המשפטיות וגם לגורמי אכיפת החוק בבואם לקבל החלטות לגבי ניהול עבריינים.

בפרק זה יוצגו סוגים שונים של כלי הערכה, שלכולם נגיעה ישירה בתחום העבריינות. הכלים המתוארים נחקרו באופן מדעי ומדווחים בספרות המקצועית לגבי יעילותם ב"שטח" על ידי אנשי מקצוע. קיימים כלי הערכה שונים ומגוונים המשרתים מטרות שונות. הדגש בסקירה זו הינו על כלים מובנים בתחום הקרימינולוגי, הקיימים והמקובלים בעולם.

ניתן לחלק את כלי הערכה לשני תחומים, על פי מטרתם: שאלונים ורשימות המעריכים תכונות אישיות עברייניות ואלו המעריכים סיכון להתנהגות אלימה. שתי קבוצות כלים אלו נבנו בצורה שונה. על אף שלשתיהן קשר להתנהגות עבריינית ולאלימות, הכלים אינם זהים. כך לדוגמה, ייתכן ונבדק לא יבצע עבירות, אולם יהיה בעל דפוסי חשיבה עברייניים ולהיפך. אדם עשוי להתנהג באלימות במצבים מסוימים, אולם תכונותיו האישיות הבסיסיות יהיו נורמטיביות ומוסריות.

שאלונים ורשימות להערכת אישיות ולהערכת תכונות רלוונטיות לעבריינות הינם כלים שנבנו במטרה לסייע לאנשי מקצוע בהערכת עבריינות ומסוכנות של עבריינים. כלים שנבנו לצורך הערכת מסוכנות, מיועדים להערכת אלימות ומצבים של מסוכנות ספציפית, כגון: אלימות במשפחה ואלימות מינית. כל תחום מתחלק לשני תתי תחומים:

1. כלים המעריכים תכונות אישיות עברייניות :
 - א. שאלוני אישיות, מסוג דיווח עצמי.
 - ב. סולמות פסיכופטיה של הייר וסולם סגנון חיים עברייני של וולטרס.
2. כלים המעריכים סיכון להתנהגות אלימה :
 - א. כלים להבניית הערכה קלינית של מסוכנות.
 - ב. כלים סטטיסטיים – אקטואריים.

הסקירה מתארת את הכלים על פי חלוקה זו.

תיאור הכלים

א. שאלוני אישיות - דיווח עצמי

א.1. כללי

כלי הערכה אלו בנויים משאלות עליהן מתבקש הנבדק להשיב. תשובות הנבדק מקודדות ומתקבל ציון גולמי מהשאלון. הציון הגולמי מושווה לציון הנורמה באוכלוסייה. כלים אלו נבנו מאז תחילת המחקר הפסיכולוגי. חלקם הוכחו עצמם כיעילים בתחום הקליני וחלקם משמשים רק לצורכי מחקר.

ישנם שאלונים אשר נבנו לצורך הערכת תכונות עברייניות (כמו מבחן ה-PPI והשאלון של לבנסון). ישנם שאלונים אשר נבנו להערכת תכונות הקשורות לעבריינות כמו תוקפנות (שאלוני התוקפנות של באס ודורקי), אימפולסיביות (השאלון של באראט) וחיפוש הריגושים (סולם חיפוש ריגושים של צוקרמן).

סוג אחר של שאלונים כולל שאלוני אישיות מקיפים, אשר מודדים תכונות עברייניות בתוך מכלול התכונות שהם בודקים. המבחן המפורסם והנפוץ מכולם הוא מבחן ה-MMPI. מבחנים אחרים הם ה-Neo-PI, מבחן שלושת הגורמים של אייסנק, ומבחן ה-CPI, הידוע בישראל גם בשם "שאלון 300".

א.2. PPI (Psychopathic Personality Inventory - סקר אישיות פסיכופטית)

מבחן ה-PPI (סקר אישיות פסיכופטית) (Lilienfeld & Andrews, 1996) נבנה על מנת להעריך תכונות עברייניות שונות בקרב אוכלוסייה נורמטיבית. ככל הידוע, מבחן זה אינו בשימוש במסגרות תקון או בבתי חולים פסיכיאטריים.

מבחן ה-PPI נבנה על מנת להעריך תכונות עברייניות, בעזרת שאלות שהנבחן עונה עליהם. לילנפלד סקר את הספרות המקצועית, ומתוכה דלה כ-370 שאלות בנושא. הוא קיבץ את השאלות למספר תת-תחומים: אגוצנטריות מקיאבלי (מחושב ומניפולטיבי-Machiavellian), יכולות חברתיות, העדר פחד, קור לב, מרדנות אימפולסיבית, תחושות ניכור, העדר תכנון ודאגה לעתיד, ועמידות בפני לחץ. בנוסף, הוא בנה סולמות תקיפות, הבוחנים את הנטייה להתחזות לטובה בזמן מילוי שאלות המבחן ואת האפשרות שהנבחן ענה באופן אקראי מחוסר מוטיבציה או קשיי קריאה. שאלון זה הוא שאלון הדיווח העצמי המעמיק ביותר בתחום העבריינות, ויש לו פוטנציאל משמעותי להתפתח ככלי מרכזי. כאמור, עדיין לא נערכו בו מחקרים רבים, חסרות בו נורמות מדויקות, ועדיין קשה להעריך במדויק את יעילותו ותקיפותו. קיים ניסיון לשלב אותו כחלק ממבחן ישראלי חדש הבודק "אמינות" בחלקים הבוחנים תכונות עברייניות (דיאמנט ונפתלי, 2004), אולם טרם התפרסמו ממצאים המצביעים על יעילות המבחן. קרימינולוג קליני בכיר החל באיסוף נתונים בישראל לשם בחינת יעילותו, אולם טרם פורסמו נתונים (דוד כהן, תקשורת אישית).

א.3. MMPI-2 Minnesota Multiphasic Personality Inventory-2 שאלון האישיות הרב-ממדית

של מינסוטה, מהדורה 2)

מבחן ה-MMPI-2 הינו מבחן אישיות נפוץ ביותר ברחבי העולם. מלכתחילה לא נבנה המבחן במטרה להעריך עבריינות, ובודאי שלא להערכת מסוכנות. עם זאת, בשל היותו כלי מובנה עם ציונים ונורמות ועם סדרה של סולמות הרלוונטיים לתכונות עברייניות, הוא משמש ככלי עזר למיון ולהערכה. לפני כ-15 שנה הוכנס מבחן ה-MMPI-2 למערכות משפטיות בארץ והוטמע בשירות בתי הסוהר, ב-1995, במרכז לאבחון ומיון בבית המעצר "ניצן" (וייס, לב וגוצלב, 2003).

כלי זה משמש עד היום ככלי מרכזי בהערכת עבריינות ובהערכת מסוכנות בקרב הפסיכולוגים בשירות בתי הסוהר, והינו הכלי האבחוני הנפוץ ביותר בשירות ובמב"ן (לב וגרינברג-כגן 2003). לכלי זה מגוון רחב של שימושים בכל תחומי ההערכה של עבריינים לצורך קבלת החלטות. בשל היותו יקר בזמן ובמשאבים הוא נחשב כפחות יעיל ככלי מיוני לכלל האסירים הנכנסים לשב"ס. עם זאת, הוא נמצא יעיל במידה רבה במקרים בהם נדרש מיון ספציפי.

מחקר שנערך במסגרת תזה לתואר שני, על ידי קצין טיפול נפגעי סמים בשב"ס (עמרם סיוון בר-יוסף 2002), נמצא ביסוס אמפירי לגבי סולמות ה-MMPI-2 בנוגע לפסיכופתיה בישראל. במחקר נעשה שימוש בסולמות להערכת שקריות ועבריינות של מבחן ה-MMPI-2, בשאלון של לבנסון ובסולמות על מוטיבציה לגמילה. החוקר בחן כ-150 אסירים הבאים מקבוצות שונות, ביניהם אסירים בתהליך מיון לפני תהליך גמילה מסמים, אסירים בתהליך הגמילה ואסירים בתהליך שיקום. ממצאי המחקר הצביעו על ההבדלים בין האוכלוסיות שונות של אסירים, במדדי הפסיכופתיה. תרומת המחקר הייתה גם בתיקוף השאלון של לבנסון.

מבחן ה-MMPI-2 בנוי מ-567 היגדים או שאלות עליהן עונה הנבדק. התשובות מקודדות על עשרות סולמות שונים, המצביעים על סוגים שונים של פסיכופתולוגיה ובעיות אישיותיות, כולל תכונות עברייניות (Lilienfeld, 1996; Megargee, 1994). בנוסף, ישנם סולמות תוקף המצביעים על הגישה של הנבדק למבחן: האם היה ענה בכנות או באופן הגנתי, עד כמה ענה באופן אקראי או דילג על שאלות, האם ניסה להציג את עצמו כסובל מבעיות נפשיות באופן מלאכותי, וכדומה. לסולמות התקיפות חשיבות רבה בדיונים במסגרת משפטית, בה יש צורך לבדוק באם הנבדק סובל ממחלת נפש קשה או שמא הוא מתחזה לחולה נפש. חשיבות זו רבה גם בהתייחס לעבריינים, לגביהם קיים הצורך לבחון עד כמה האדם מנסה להציג את עצמו באור חיובי או שיקרי. בשירות בתי הסוהר משווים את ציוני הסולמות של אותו הנבדק לאורך שנים, ובוחנים את ההשפעות של מסגרות טיפוליות שונות על תכונות עברייניות (Weiss, 2000).

בנוסף לסולמות הראשיים הבודקים תכונות עברייניות (סולמות קליניים וסולמות דיווח עצמי), ישנם תתי סולמות (סולמות הריס-לינגוס) המנסים לנתח ולחדד את המשמעות של התוצאות. בתחום העבריינות, תתי הסולמות מנתחים את הסולם הראשי ומסבירים את הרקע לציונים גבוהים: האם העבריינות באה על רקע תחושות ניכור מהחברה ובעיות נפשיות שונות, על רקע תחושות מרדנות נגד סמכות וחשיבה עבריינית קלאסית או שמא על רקע בעיות משפחתיות.

מהניסיון הקליני המצטבר בשב"ס ובמקומות אחרים בעולם, סולמות אלו משמעותיים מאוד. כך לדוגמה, במידה והציון המתקבל מתת-הסולמות של ניכור עצמי וניכור חברתי הוא גבוה, ניתן להניח שהעבריינות היא על בסיס הפרעה נפשית או מצוקה חריפה, והעבירה עצמה עשויה להתאפיין בחוסר היגיון ובחוסר תכנון. לעומת זאת, אם הציון המתקבל מתת-הסולם של עוינות לסמכות הוא הגבוה, ניתן להניח כי מדובר באדם בעל דפוסי עבריינות, שאינו מקבל את מוסכמות החברה ומתקשה בקבלת מרות מסמכות.

ד"ר אלמגור מאוניברסיטת חיפה, מראשוני החוקרים בארץ בתחום זה, מצא שתתי סולמות אלו אינם תקפים באוכלוסייה נורמאלית בישראל, ולכן הוא השמיט אותם מתוכנת המחשב שהוא משווק (אלמגור 2005). עם זאת, וייס, לב וגוצלב (2003) מצאו כי סולמות אלה דווקא תורמים להבנה של תכונות הנבדקים באופן משמעותי, בעיקר בקרב אוכלוסייה עבריינית.

מחקרים רבים נערכו על מנת לנסות ולנבא עבריינות עתידית בעזרת סולמות ה-MMPI-2. חלק מהמחקרים בדק מאפיינים הייחודיים של עברייני מין כרוניים (או רצידיביסטים), אחרים בחנו את הקשר בין ציונים בסולם של נטייה לעבריינות בשילוב תוצאות במבחן אינטליגנציה לבין עבריינות חוזרת (Ben-Porath, Graham, Hall, Hirschman, Zaragoza 1995).

מחקר מעניין במיוחד נערך על ידי מגרגי (Megargee, Cook, and Mendelsohn 1967), פסיכולוג שביקש לאפיין את האסירים האלימים ביותר בתוך בתי סוהר. המחקר הצביע על כך שהאסירים האלימים ביותר היו דווקא אלו שאופיינו באיפוק יתר. נמצא כי אסירים אלו נוטים שלא להתייחס ("להעביר") לפגיעות ולעלבונות, אולם הם עשויים, בשלב מסוים, להתפרץ בצורה חריפה ביותר לנוכח התגרות קטנה, בבחינת "הקש ששבר את גב הגמל". סביב ממצא זה נבנה סולם שליטת יתר בעוינות (Megargee, Cook, and Mendelsohn 1967). מגרגי הרחיב את מחקריו ונבנה מערכת למיון אסירים על סמך מבחן ה-MMPI: האסירים נבחנו וציוניהם מחושבים ומחולקים לאחת מעשר קבוצות בעלי אפיוני אישיות והתנהגות ייחודיים, ובהתאם לכך הם ממוינים לבתי סוהר ולאגפים מתאימים (Megargee 1994).

כאמור, מבחן ה-MMPI-2 נחשב לאבן יסוד בהערכת עבריינות ועבריינים. הוא נחשב כטוב בעיקר בשל עשרות אלפי המחקרים שעשו בו שימוש ובכך סייעו בתיקופו, בשל הסולמות הייחודיים להערכת עבריינות, סולמות התקיפות לבדיקת התחזות והנוחות שבהעברתו לנבדקים. המבחן יכול לשמש ככלי עזר בהערכת מסוכנות, בכך שהוא מאפשר להסביר את הרקע האישיותי לעבריינות ולהתנהגות אלימה (Graham 2006, Weiss 2000), זאת על אף שהוא נבנה ככלי לאבחון כללי. השאלון תורגם לשפות רבות ובשב"ס נעשה שימוש בגרסאות שתורגמו לעברית, לערבית ולרוסית. חסרונות הכלי הן בעיקר משך הזמן הארוך שנידרש כדי לענות עליו, הצורך ברמה מסוימת של ידיעת קרוא וכתו, והצורך בשיתוף הפעולה של הנבדק במילוי השאלון.

א.4. California Personality Inventory) CPI, שאלון האישיות של קליפורניה) או "שאלון 300"

ה-CPI, הידוע בשם "שאלון 300" הינו מבחן אישיות כללי, הדומה למבחן ה-MMPI. מבחן זה נבנה מלכתחילה סביב נושא העבריינות. בתחילה כלל המבחן את סולם הסוציאליזציה של גוך (Gouch 1957), סולם שבדק את מידת הסוציאליזציה של הנבדק, כאשר למקבלי ציונים נמוכים יוחסו נטיות אנטי סוציאליות. סביב סולם זה התווספו סולמות אחרים. שאלון 300 נמצא בשימוש רב במיון כוח אדם בזרועות הצבא ובמכוני

כוח אדם, והוא מאתר, בין היתר, תכונות של עבריינות, אימפולסיביות וחוסר אחריות. שאלון 300 מהווה נדבך מרכזי בכלי להערכת אמינות אשר טרם פורסם. כלים להערכת אמינות בודקים, בדרך כלל, מספר תחומים: 1. התנהגויות עברייניות 2. עמדות כלפי התנהגויות אנטי סוציאליות 3. תכונות אישיותיות של מרדנות, חוסר אחריות, אימפולסיביות וכדומה. שאלון 300 מהווה חלק הבוחן תכונות אישיותיות.

א.5. מבחני אישיות הבנויים על ניתוח גורמים

ישנם מבחני אישיות ידועים, המשתמשים בשיטות ניתוח הגורמים להערכה אישיותית, כמו ה-Neo-PI, המנתח את תשובות הנבדק על חמישה סולמות מרכזיים ועשרות תתי-סולמות. למיטב ידיעתנו, המבחן טרם חדר באופן משמעותי לשימוש קליני נרחב בארץ. מבחן שלושת הגורמים של איינסק (Eysenck & Eysenck, 1975) הוא כלי מרכזי וידוע במחקר על עבריינות, אולם גם בו לא נעשה שימוש במישור הקליני.

א.6. שאלון לבנסון להערכת פסיכופתיה

השאלון של לבנסון להערכת פסיכופתיה הינו סולם קצר הכולל 25 שאלות. בדומה ל-MMPI, הוא מנוסח כך שעל הנבדק לציין עד כמה הוא מסכים עם ההצהרות. ההצהרות לקוחות מעולם העבריינות ומתבססות על החשיבה העבריינית. כך לדוגמה ישנן הצהרות כמו "מי שעובדים עליו בגלל טיפשותו – מגיע לו", "ערכים גבוהים לא מעניינים אותי", "אני לא מתכנן שום דבר לטווח הרחוק". ניתן להפיק מהאלון שני מדדים המאפיינים תכונות שונות של עבריינות: התנהגות עבריינית מרדנית בוטה ותכונות של אנוכיות וחוסר אמפטיה ומצפון. במחקר שנערך בשב"ס נעשה שימוש בסולם (סיוון בר-יוסף 2002) ונמצא כי הוא תקף ומניב מידע משמעותי על האסירים. כמו כן נמצא מתאם גבוה בין השאלון ובין סולמות העבריינות ממבחן ה-MMPI.

א.7. שאלונים אחרים

בספרות ישנם שאלוני דיווח עצמי רבים הבוחנים תכונות ספציפיות הקשורות לתחום העבריינות. ביניהם, **סולם האימפולסיביות של ברט, סולם חיפוש ריגושים של צוקרמן (Zuckerman 1971), וסולמות התוקפנות של בוס (Buss and Durkee 1957, Buss and Perry 1995)**. סולמות אלו נבנו לצורכי מחקר, הם לא נבחנו כחלק מעבודה קלינית בארץ או בחו"ל, ואינם בשימוש קליני.

א.8. סיכום

השאלונים שהוצגו בחלק זה הם שאלוני דיווח עצמי. בשאלונים אלו הנבדק עונה על שאלות ובהתאם לתשובותיו ניתן להעריך עד כמה הוא בעל תכונות מסוימות ובהתייחס לשאלונים שהוצגו- עד כמה הוא בעל תכונות עברייניות.

ב. סולמות פסיכופטיה של הייר (Hare) וסולם סגנון חיים עברייני של וולטרס (Walters)

ב.1. כללי

בפרק זה ובפרקים הבאים מובאים כלי הערכה שבהם הנבדק אינו ממלא שאלונים כי אם מוערך על ידי המאבחן עד כמה הוא בעל תכונה מסוימת. עיקר הפרק מוקדם לכלים שנבנו על ידי הייר ותלמידיו. קודם נסקור את הכלי החשוב ביותר בתחום כלים מובנים, ה-PCL-R. ניתן לראות בכלי זה כפורץ הדרך בתחום הערכה מובנית של עבריינות ומסוכנות. אח"כ נסקור גרסאות שונות של הכלי שפותחו על ידי הייר ותלמידיו. לבסוף נביא כלי אחר המיועד למאבחן להעריך עד כמה יש לנבדק תכונות עברייניות אולם כלי זה נבנה על ידי בר-פלוגתא של הייר, וולטרס, ומתוך גישה שונה.

ב.2. PCL-R (Psychopathy Checklist – Revised), רשימת הפסיכופטיה המעודכנת

המשמעות המילולית של שמו-PCL-R הוא רשימה מעודכנת של פסיכופטיה. המושג פסיכופטיה במובנו העכשווי הוטמע על ידי רוברט הייר, פסיכולוג וחוקר קנדי. הוא התבסס על תיאוריהם הצבעוניים של עבריינים שנעשו על ידי פסיכיאטר בשם קלקלי (Cleckley 1982) בשנות ה-40 של המאה הקודמת, יחד עם ניסיונו האישי של הייר עם אסירים. הייר לקח את התכונות המתוארות על ידי קלקלי, חקר ועיבד אותם, ולבסוף בנה רשימה של כ-20 תכונות שונות המתארות את האישיות העבריינית. את הרשימה הזו הוא הפך לסולם הנקרא "רשימת הפסיכופטיה" (Hare 2003).

הקידוד של המבחן מתקבל לאחר שהמאבחן עובר על כל אחת מהתכונות המתוארות בהרחבה, ובוחר האם לנבדק יש את התכונה ובאיזו מידה. בסופו של דבר מתקבל ציון על כל אחת מהתכונות. יש לציין, כי המאבחן הוא הנותן את הציון על סמך הכרות מעמיקה עם הנבדק. הנבדק אינו ממלא שאלון כלשהו. הייר גילה שאסירים שקיבלו ציון גבוה במיוחד נוטים להיות אימפולסיביים ומסוכנים. קבוצה זו הוא מכנה "פסיכופטים". הסולם של הייר הגיע למעמד כזה שכיום המשמעות למילה "פסיכופת" בספרות המקצועית היא של אדם בעל התכונות המתוארות בסולם של הייר (Gacano 2000).

רשימות התכונות של הייר מלמדות אותנו על אפיוני האישיות. רשימת הפסיכופטיה נבנתה מרשימת תכונות אחת. זמן קצר לאחר שהוחל בשימוש בכלי התברר, שקיימים שני פקטורים (גורמים) גורמים עיקריים המקבצים סביבם את רוב התכונות: גורם אחד נקרא סגנון שחצני, מחוספס וחסר אמפטיה, וגורם שני נקרא התנהגות אנטי סוציאלית. בשנים האחרונות מספר הפקטורים גדל לשלושה ואח"כ לארבעה: גורם בינאישי (למשל: קסם שטחי, שקרנות ומניפולטיביות), גורם רגשי (למשל: חוסר אמפטיה, אפקט רדוד, העדר אשמה או חרטה), גורם התנהגות עבריינית (למשל: היסטוריה של עבריינות נוער, פשיעה מגוונת) וגורם של אורח חיים עברייני-טפילי (למשל: העדר תוכניות ארוכות טווח, סגנון חיים טפילי, אימפולסיביות). בעזרת הכלי ניתן להבין שיש סגנונות שונים של עבריינים. יש עבריינים המאופיינים בציונים גבוהים בגורם אחד אבל לא בשני וכך ניתן להפריד בין סוגי עבריינים ולתכנן התערבויות מתאימות. למשל, אלו שמאופיינים כבעלי מאפיינים יותר גראנדיוזים ובעלי קסם נוטים להיות קהים רגשית. לכן מומלץ כי הטיפול בהם יהיה התנהגותי וממוקד בתוכניות שחרור. לעיתים קרובות קיים פיתוי לעבוד עם בעלי הקסם, הנתפסים כבעלי כוחות נפשיים,

כמעניינים וכמעוניינים יותר בטיפול, אבל דווקא אתם הטיפול הקונבנציונאלי הרבה פעמים פחות מצליח והמטפל חש מנוצל ומרומה. לעומתם, דווקא עבריינים המאופיינים בהתנהגויות עברייניות ואורח חיים עברייני וטפילי יכולים לקבל יותר מפסיכותרפיה קונבנציונאלית.

מאות מחקרים בוצעו בעזרת סולם הפסיכופתיה של הייר. לדוגמא, נמצא שככל שהציונים גבוהים יותר בסולם זה כך גובר הסיכון לרצידיביזם אלים, לחוסר הסתגלות ואלימות בתוך בתי הסוהר, לשימוש בסמים ולסדרה ארוכה של תכונות כגון פזיזות ולקיחת סיכונים. נראה שסולם זה מצליח לאבחן את רוב מאפייני האישיות המשמעותיים ביותר של עבריינים. אחד הממצאים המעניינים ביותר של סולם הפסיכופתיה של הייר הוא הפרופיל של עבריינים "נורמטיביים" כביכול. כלפי חוץ עבריינים אלו נראים כעובדים למופת אך הם מרמים, מנצלים וגונבים ממקום העבודה (Biabek 2000). הם מאופיינים באישיות אגוצנטרית, בעלת קסם מלאכותי רב וחוסר ברגשי אשם ואמפתיה. כאסירים, הם נתפסים כמועמדים מצוינים לטיפול ולשיקום, אולם יכולתם לקחת אחריות ולהפנים ערכים היא שטחית בלבד.

סולם הפסיכופתיה של הייר נהפך בשנים האחרונות לסרגל מולו בודקים כל כלי אבחון אחר. עוצמתו ככלי מדידה היא בכך שהוא בנוי על הערכת המאבחן (ועדיף ששני מאבחנים יעריכו את הנבדק בנפרד וישוו את המדידות) ולא על שאלון מילוי עצמי. יתרון נוסף הוא שהמאבחן מסתמך לא רק על התרשמויותיו בראיון כי אם על התיק האישי והתרשמויותיהם של אנשים נוספים המכירים את הנבדק.

החיסרון המשמעותי של סולם זה הוא הזמן הנדרש למלא אותו. יש צורך בראיון עומק, עיון בתיקים אישיים, ועדיף לכלול בהערכה גם שיחות עם אנשים נוספים המכירים את הנבדק. כל אלו דורשים זמן רב. חסרון נוסף הוא הקיבעון, הדטרמיניזם, המובנה בסולם. מהרגע שהעבריין מוגדר כעבריין קשה או "פסיכופת", קשה מאוד לשנות את הסיווג. תכונות רבות מתבססות על ההיסטוריה של הנבדק וההיסטוריה אינה יכולה להשתנות בקלות. נדרשת תקופה ארוכה מאוד של בדיקת הנבדק, על מנת להיווכח שחל בו שינוי. ישנן מדינות בארה"ב המשתמשות בכלי הערכה זה כחלק מהערכת עבריינים במהלך משפטם. הכלי משמש במקרים מסוימים גם ככלי עזר להחלטות לגבי מתן גזר דין.

בגלל חשיבותו של כלי זה בהערכת עבריינות אנו ממליצים כי קציני המבחן ילמדו יותר על כלי זה ויישקל שימוש באבחונים. פירוט רב יותר על הכלי נמצא בפרק "כלים המומלצים לבחון את השימוש בהם בשירות המבחן למבוגרים".

3.3. PCL-SV (Psychopathy Checklist-Screening Version), רשימת פסיכופתיה, מהדורת סינון)

סולם ה-PCL-SV (Hart, Cox and Hare 1995) הוא כלי הערכה הדומה לסולם הפסיכופתיה של הייר, אך ניתן להעריך בעזרתו פסיכופתיה בצורה מהירה הרבה יותר: הוא כולל רק 12 פריטים, ניתן לקדד אותו ללא עיון בתיקים אישיים של הנבדק, והוא מתאים גם להערכת פסיכופתיה בקרב אוכלוסייה נורמטיבית. משמעות השם: PCL-SV או Psychopathy Checklist-Screening Version הוא רשימת פסיכופתיה, מהדורת סינון. המבחן נבנה כחלק מעבודת הדוקטורט של פרופ' הרט, בהנחיית פרופ' הייר, מחבר ה-PCL-R. בתחילה, המבחן נקרא "רשימת הפסיכופתיה - גרסה מקוצרת" (Short Version) ואכן מדובר בגרסה המצליחה לתמצת

ואף להבהיר את התכונות העיקריות של הרשימה המלאה, ה-PCL-R. הוחלט כי אבחון זה לא יעמוד בפני עצמו, כי אם יהווה גורם מסנן ונבדק שיקבל ציונים גבוהים בכלי זה, יעבור הערכה חוזרת ברשימת הפסיכופתיה המלאה, ה-PCL-R (הייר, 2008, תקשורת אישית, הרט, 2006, תקשורת אישית). בעקבות כך שונה שמו של המבחן למהדורת סינון. כלי זה נמצא כעת בתחילת תהליך מחקרי שב"ס, על מנת לבחון את יעילותו. מניסיונו, כלי זה יכול לשמש כלי קצר ויעיל להערכת תכונות עברייניות ולהערכת עבריינים.

בגלל חשיבותו של כלי זה בהערכת עבריינות אנו ממליצים כי קציני המבחן ילמדו יותר על כלי זה ויישקל שימוש באבחונים. פירוט רב יותר על הכלי נמצא בפרק "כלים המומלצים לבחון את השימוש בהם בשירות המבחן למבוגרים".

4.2. Psychopathy Checklist-Youth Version) PCL-YV, רשימת פסיכופתיה, מהדורת נוער)

קיים סולם פסיכופתיה שנבנה עבור נוער עבריין, ה-PCL-YV, (Hare Psychopathy Checklist: Youth Version, Forth, A.E., Kosson, D. S. and Hare, R. D. 2003) פסיכופתיות בקרב בני נוער בגילאי 12-18. אחת הבעיות הקשות בשימוש בכלי זה הוא החשש מלתת לנער תווית קשה של "פסיכופת" או למנוע ממנו שיקום או טיפול, וזאת בשל התפיסה שאנשים בעלי ציונים גבוהים אינם מסתייעים בטיפול. בגלל חששות אלו המחברים מזהירים שאין זה נכון לכנות נער "פסיכופת" או לשלול ממנו תוכניות טיפול או שיקום בגלל ממצאי המבחן. ניתן לראות בעיות אלו כמהותיות בשימוש במבחנים של הייר, ורלוונטיות גם לגבי מבוגרים.

ככלל, הכלי בנוי בצורה דומה מאוד ל-PCL-R. הוא בעל אותו מספר של פריטים, והוא מקודד בשיטה דומה. ישנם פריטים מסוימים שהותאמו לאנשים צעירים, בפרט נושאים הקשורים לתעסוקה ונישואין.

5.2. P-SCAN (סקירת פסיכופתיה)

כלי ניסיוני נוסף הוא ה-P-SCAN, אשר מיועד להערכת פסיכופתיה בעזרת תצפית או ראיון בלבד. משמעות השם היא "סקירת פסיכופתיה". מדובר בכלי שנבנה כחלק מהכלים של הייר ובו על המעריך לבדוק 90 תכונות שונות. התכונות נלקחו מעולם התוכן של ה-PCL-R ומחולקים ל-4 תתי תחומים על פי הגורמים המופיעים ב-PCL-R: תחום בין אישי, רגשי, אורח חיים שולי והתנהגות עבריינית.

6.2. Interpersonal Measure of Psychopathy) IM-P, מדד בין-אישי למדידת פסיכופתיה)

על מנת לשפר את ההערכה של אספקטים בינאישיים של פסיכופתיה באמצעות הערכה ישירה של אינטראקציות בין הנבחנים לבוחנים, פותחה שיטה הנקראת IM-P (Interpersonal Measure of Psychopathy).

השיטה מבוססת על הטענה שהערכת התנהגויות גלויות בראיון מצמצמת את הצורך בשיפוט סובייקטיביים במדידה של אספקטים בינאישיים בפסיכופתיה. במילים אחרות, השתלבותו של הנבדק הפסיכופטי בראיון מאפשרת לגלות עדויות לתכונות בהתנהגותו כלפי המראיין או הצופה. יש להדגיש שה-IM-P חובר על ידי

תלמיד של הייר, והוא בנוי כדי להוות תוסף או נספח ל PCL-R ולא על מנת להחליפו (Kosson, Steuerwald, 1997). מדובר בכלי הערכה המנסה לאתר תכונות פסיכופתיות בעזרת התנהגויות הנצפות בראיון בלבד, כמו גישה חודרנית שבה המרואיין נוגע במראיין, נועץ בו עיניים או שואל שאלות פרטיות ופולשניות. (ראה פירוט בנספח 1)

7.2. LCSF (The Lifestyle Criminality Screening Form), טופס לסקירת סגנון חיים עברייני)

וולטרס (Walters, 2004), תיאר את ה-PCL-R כמבחן המבקש ליצור דיכוטומיה, שגויה במקצת, בין אנשים פסיכופתים ללא פסיכופתים. כדי להעמידו במבחן, וולטרס מציג את הקריטריונים הדרושים לבניית תיאוריה קרימינולוגית: כוללות – תיאוריה צריכה להציג הסבר ותיאור שלמים ומלאים העונים על קשת רחבה של נושאים, הרלוונטיים לרוב האוכלוסייה; חסכנות – תיאוריה צריכה להיות מאופיינת ביכולת להציג ולהסביר את התיאוריה בפשטות; דייקנות – על התיאוריה לכלול מושגי מפתח אשר יאפשרו הגדרות ברורות המתארות את התופעה הנידונה; עקיבות פנימית; פוריות – על התיאוריה לעורר עניין, סקרנות ותגובות; תוקף אמפירי. על סמך קריטריונים אלו, מציג וולטרס (Walters, 2004) את הבעייתיות של ה-PCL-R ואת יעילותו של כלי שהוא יצר הנקרא LCSF.

ה-LCSF הנו מבחן אשר פותח במטרה לספק תוקף ומהימנות למדידת סגנון חיים עברייני, תוך הדגשת יתרונותיהם של מבחנים קודמים ושיפור חסרונותיהם. מחבר הכלי, וולטרס, רואה אותו ככלי המעריך את האישיות העבריינית, אך בשיטה השונה מהרשימות של הייר. המבחן בנוי על התנהגויות בלבד מתוך תפיסה שהאישיות העבריינית מאופיינת בעיקר על ידי התנהגויותיו. יעילותו של מבחן זה בולטת במיוחד ביחס למבחן ה-PCL-R. המבחן כולל בתוכו 14 פריטים אשר נבחרו על בסיס היכולת המשוערת, לחבר בין ארבעה מימדים התנהגותיים ראשוניים של סגנון החיים העברייני: חוסר אחריות, סיפוק עצמי, פגיעה בין אישית והפרת חוקים חברתיים. אופן עריכת המבחן מתבסס על עיון בפריטים המצויים בתיקו האישי של הנבדק, ונמשך כ-10 דקות עבור כל מקרה. (ראה פירוט בנספח 2)

8.2. שימוש ברשימות הפסיכופתיה בארץ

בארץ השימוש בכלים ממשפחה זו הוא מוגבל. השימוש ב-PCL-R החל במב"ן ובמרכז לאבחון ומיון של השב"ס. הוא בשימוש במחלקה לפסיכיאטריה משפטית בבית"ח "שער מנשה". ב-PCL-SV השתמשו כחלק ממחקר מעניין שנעשה בשירות בתי הסוהר עבור מערך המודיעין, באבחון מנהיגי אסירים ביטחוניים-מחבלים, כשבדקו באיזו מידה הם בעלי קווים עבריינים (שגית יהושע, דיווח אישי 2007). כמו כן, נעשה כיום שימוש ב-PCL-SV במחקר בשב"ס. המחקר בודק את הקשר בין הצלחה טיפולית לבין תכונות עברייניות בקרב עבריינים שהורשעו בגין עבירות אלימות כלפי בנות זוג ועברו טיפול במסגרת ייעודית לכך "בית התקווה" שבבית הסוהר חרמון (הליין וולך, דיווח אישי 2006).

בשנה האחרונה יצאה לאור גרסה עברית של ה-PCL-R, ביוזמה של המחברת השנייה של סקירה זו ושותפה. טרם נאספו נתונים על אוכלוסיות נבדקים בישראל, אך אנו צופים שהתרגום לעברית יביא לשימוש רב יותר בכלי.

ג. כלים להבניית הערכה קלינית של מסוכנות:

ג.1. כללי

מטרת קבוצת הכלים הללו היא לסייע לאיש המקצוע ב"שטח" בהערכת מסוכנות. כל כלי בנוי מרשימת פרטים ותכונות שיש להעריך אם הם קיימים אצל הנבדק, ומהי רמת החומרה שלהם. הבדק עובר תכונה אחר תכונה, ובוחן האם היא קיימת אצל הנבדק. כל נושא שהוא חשוב ורלוונטי בהערכת מסוכנות נבדק. שיטת הקידוד בדרך כלל דומה לזו של הסולמות של הייר.

ג.2. כלי להערכת סיכון לאלימות כללית HCR-20

מבחן ה-HCR-20 (Webster, Douglas, Eaves and Hart, 1997) הוא מהנפוצים ביותר בתחום זה. בבנייתו, נאספו לרשימה אחת הנושאים אשר נמצאו במחקר כקשורים למסוכנות, והם משמשים את מעריך המסוכנות כרשימת עזר בעבודתו.

ה-HCR-20 בנוי משלושה חלקים: חלק ה-H (History), בנוי מ-10 פריטים היסטוריים. חלק ה-C (Clinical), בנוי מ-5 פריטים קליניים על המצב הנוכחי של האדם, וחלק ה-R (Risk assessment) בנוי מ-5 פריטים שהם גורמי סיכון סביבתיים. חשוב לציין כי כלי זה, כמו כלים אחרים, משלב בתוכו את ה-PCL-R, את הערכת הפסיכופתיה. התכונות הכלולות בחלק הקליני "C" הן תכונות שיכולות להשתנות, הן תכונות דינמיות ובדיקה "קלינית" של איש שטח יכולה להעריך עד כמה הן השתנו – כמו למשל מצב פסיכוטי. אחד הדברים המעניינים בכלי זה הוא שהפריט המעריך פסיכופתיה אינו ממוקם בחלק הקליני "C" של הכלי, כי אם בחלק ההיסטורי "H". הדבר מעניין כי ניתן היה לחשוב שפסיכופתיה מאובחנת באופן קליני, כמו מצב פסיכוטי. ההיגיון של המבחן הוא שאבחון של פסיכופתיה הוא אבחון סטטי שכמעט ואינו משתנה. האבחון של פסיכופתיה על פי ה-PCL-R נבנה על היסטוריה של התנהגויות מעבר למה שנראה בראיון, ועל כן פסיכופתיה ממוקמת בחלק ההיסטורי. היופי ב-HCR ובדומיו הוא דווקא בחלקים המשתנים, הדינמיים, של הערכת המסוכנות, בחלק השני – הקליני (C) ובשלישי – בהערכת הסיכון (R). באופן כללי, אבחון של מסוכנות יכול להוביל להערכה מקובעת: ש"עברין תמיד יישאר עברין", ו"אדם מסוכן הוא אדם מסוכן". ההערכות עלולות לא להשתנות עם הזמן. ה-HCR ודומיו מציעים גישה שונה: יש תכונות רבות (עשר מתוך עשרים הכלולות במבחן) הניתנות לשינוי על ידי העברין וע"י הסביבה שלו והן רלוונטיות להערכת המסוכנות. עבריינים משתנים: בנסיבות מסוימות אדם מסוכן כבר לא יהיה מסוכן, ולהיפך. להיסטוריה של האדם יש משקל רב אך לא בלעדי ולא רב יותר מהתכונות המשתנות. רשימת פרטי ה-HCR-20 מופיעה בנספח 3.

הצוות שבנה את ה-HCR-20 בנה עוד סדרה של כלים להערכת אלימות: ה-SARA ו-B-SAFER להערכת אלימות כלפי בנות זוג, ו-SVR-20 להערכת אלימות מינית.

להלן פירוט לגבי ה-SARA ו-B-SAFER, כלים שלהערכתנו מומלץ ששירות המבחן יכיר וישקול את השימוש בהם.

ג.3. כלי להערכת סיכון לאלימות כלפי בנות זוג SARA

הצוות שבנה את ה-HCR בנה שני כלי נוסף דומה: ה-SARA, להערכת אלימות כלפי בנות זוג. הרציונל של הכלי דומה ל-HCR, אולם המיקוד הוא בבדיקת ובהערכת תכונות שנמצאו כרלוונטיות במיוחד לאוכלוסיה זו. שמו המלא של ה-SARA הוא: Spousal assault risk Assessment (Kropp, Hart, Webster & Eaves, 1994).

אלימות במשפחה מהווה מרכיב משמעותי מכלל מקרי האלימות בקנדה. לפחות רבע ממקרי האלימות המדווחים למשטרה קשורים לאלימות במשפחה. כתוצאה ממספר גבוה של נשפטים, ניסיונות רצח של בנות זוג והתאבדויות, המערכת המשפטית בקנדה נמצאה תחת לחץ משמעותי לנהל הערכה אשר מטרתה לקבוע אם נשפטים אשר מגיעים למשפט בעקבות אלימות במשפחה הם בעלי סיכון גבוה לאיום על חיי בת הזוג והאם רמת הרצידיביזם שלהם גבוהה. בעקבות האמור נבנה ה-SARA בקנדה.

ה-SARA מורכב מ-20 פריטים המהווים פקטורים להערכת מסוכנות אצל גברים החשודים באלימות במשפחה. ניתן לעשות שימוש בכלי אצל גברים (זכרים) בוגרים בלבד, כאשר המטרה העיקרית היא לא לקבוע הערכת סיכון מוחלטת על פי הניקוד, אלא להוות מרכיב נוסף לשיפוט המקצועי בהקשר לסיכון האדם לפגוע במשפחתו באלימות. הפריטים ב-SARA מבוססים על מידע רב שנאסף מאסירים, קורבנות, מכורים אשר נעצרו בעקבות אלימות במשפחה וממטפלים באוכלוסיה זו. בנוסף, בדיקת ההיסטוריה באמצעות ראיון מקיף, בחינת התרבות שבה הם חיים ובחינת התיקים המשטרתיים והערכות פסיכיאטריות שהיו זמינות. אחד החידושים שיש במבחן ה-SARA הוא ציון של תחום קריטי. באופן זה, מוערך יכול לקבל ציונים נמוכים יחסית, אשר יצביעו על הערכת מסוכנות נמוכה, אולם במידה ובתחום הקריטי הציון יהיה גבוה – הדבר יהווה מדד לצורך בהתערבות דחופה בתחום.

ג.4. כלי מקוצר להערכת סיכון לאלימות כלפי בנות זוג B-SAFER

שמו המלא של B-SAFER הוא Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (Kropp & Hart, 2004). הכלי נבנה על ידי הצוות אשר בנה את ה-SARA.

באוקטובר 2002 בוצעה עבודת מחקר אמפיריות בסקוטלנד כדי לבחון את 20 הפריטים של ה-SARA. כאשר המטרה הייתה מציאת הפקטורים המאפיינים ביותר סיכון לאלימות חוזרת בין בני זוג. ה-SARA הועבר ל-2,796 עבריינים בוגרים אשר סיימו את מאסרם בגין אלימות במשפחה. 1,786 עבריינים אשר נשפטו בעבר למאסר על תנאי בגין אלימות במשפחה אך חזרו על העבירה ונאסרו, ו-1,010 עבריינים ששחררו על תנאי, אשר בעברם מספר אירועים הקשורים לאלימות בין בני זוג, אך מאסרם האחרון לא היה קשור ישירות לאלימות במשפחה.

במחקר נמצא כי מתוך 20 הפריטים ישנם שבעה אשר מעריכים סיכון בצורה הטובה ביותר:

1. היסטוריה של אלימות כלפי בן הזוג.
2. איום, במהלך החיים, באלימות כלפי בן הזוג.
3. הסלמה באלימות כלפי בן הזוג.
4. עמדות תומכות באלימות כלפי בן הזוג.
5. התנהגות אנטי-סוציאלית.
6. כשלון ציות לצו בית משפט (הרחקה).
7. מחלות נפש.

פריטים אלו מהווים מידע עיקרי ומשמעותי להחלטות בהערכת סיכון לאלימות במשפחה. בעקבות ממצאים אלו, נבנה ה- B-SAFER (Kropp & Hart, 2004). כלי זה, המבוסס כאמור על ה-SARA, מבוסס גם הוא על ראיון קליני מובנה יחד עם מידע מהשטח (תיקים, מסמכים משפטיים וכדומה). לכלי ה- B-SAFER מספר יתרונות לעומת ה- SARA המקל את השימוש בו במערכת המשטרתית/שיפוטית/טיפולית:

1. קצר יותר, ולכן מצריך ראיון קצר יותר להערכת מסוכנות העבריין.
2. כלי פשוט המשתמש בשפה פחות מקצועית (למשל בכל הקשור למחלות נפש) ולכן מאפשר את השימוש למעריכים פחות מקצועיים (כמו שוטרים). הכלי זמין באינטרנט כיוון שהשימוש בו לא דורש התמחות מקצועית מיוחדת.
3. יש בו חלוקה ל- א. הסיכון לחודשיים הקרובים (או פחות) ב. הסיכון לתקופה של מעל חודשיים ג. הסיכון לפגיעה רצינית / רצח / התאבדות .

אנו ממליצים כי קציני המבחן ילמדו יותר על הכלים SARA ו-B-Safer ויישקל שימושם באבחונים. פירוט רב יותר על הכלים נמצא בפרק "כלים המומלצים לבחון את השימוש בהם בשירות המבחן למבוגרים".

ג.5. כלי הערכת מסוכנות ואלימות נגד בני זוג של מרכז מינרווה

מרכז מינרווה באוניברסיטת חיפה בשיתוף משרד הרווחה בנו כלי להערכת מסוכנות ואלימות נגד בנות זוג בעזרתה של ד"ר אורלי אניס (מרכז מינרווה 2001).

הכלי להערכת מסוכנות ואלימות נגד בנות זוג בנוי כסולם עם צדדים קליניים וסטטיסטיים. הוא מצריך איסוף נתונים מהגבר המכה, מהאישה הקורבן או משניהם. קיימים 20 פריטים, לכל פריט משקל אחר בציון הכללי. סכום הציונים מנפיק הערכת מסוכנות גבוהה, בינונית או נמוכה. הכלי מיועד לשימוש של אנשי מקצוע ואנשי שטח העוסקים בתחום. הכלי הוצג לאנשי טיפול בשב"ס, ונעשה בו שימוש בעבודה עם עברייני אלימות במשפחה. נראה שלכלי זה פוטנציאל לעזור למקבלי החלטות, וכאמור, יש ציפייה לפרסום הכלי בספרות המקצועית הבינלאומית.

ג.6. כלי להערכת מסוכנות לאלימות במשפחה של משטרת ישראל

אנשי אגף החקירות של משטרת ישראל יחד עם צוות פסיכולוגים ממחלקת מדעי ההתנהגות, בנו כלי להערכת מסוכנותם של גברים האלימים כלפי בנות זוגם. הוא טרם פורסם וידועים עליו רק פרטים כללים מהרצאות ומפרסומים חלקיים. הכלי מכוון את החוקר לבדוק סדרה של תחומים שנמצאו רלוונטיים למסוכנות. התחומים נבחרו באמצעות סקירת הספרות המקצועית ובאמצעות ניסיון החוקרים בשטח. ככל הידוע, אין נתונים סטטיסטיים לגבי יכולתו של הכלי לנבא באופן סטטיסטי סיכויים לאלימות, אולם יש שביעות רצון מהתרומה המקצועית שלו: נעשתה חשיבה מעמיקה של השוטרם החוקרים את התחום והוא מיושם בכל הארץ, בכל מקרה של חקירה בנושא. הוא מוודא כי נבדקים הנושאים החשובים ביותר במסוכנותם של גברים מכים. הכלי עוזר ביצירת שפה אחידה וברורה בכל הנוגע לטיפול המשטרתי בתחום. בעזרת איסוף הנתונים השיטתי נבנה מאגר נתונים מרשים, דבר שיכול לתרום למחקרי המשך להבנת גורמי מסוכנות ואף לבניית כלים סטטיסטיים.

חשיבותו של כלי זה היא בכך שהוא נבנה על ידי אנשי מחקר וטיפול ישראלים מתוך הכרות עם מאפייני האוכלוסייה הישראלית. לא ידועים לנו מחקרים שהתפרסמו עליו בעיתונות המקצועית והבינלאומית, ונקווה שיתפרסמו בעתיד, כמתוכנן.

ג.7. Level of Service Inventory - Revised) LSI-R, סקירת רמת השירות הנדרשת, מהדורה

(מעודכנת)

ה-LSI-R (Andrews 1982) הוא מהכלים הנפוצים ביותר במערכות התקון (בתי הסוהר). הוא נבנה מתוך גישה סוציולוגית ולא מגישה פסיכולוגית, ורוב הפריטים למילוי בו הם דינאמיים, סביבתיים. הפריטים מנסים לזהות משאבים שיוכלו לעזור לנבדק, כגון: משפחה, חברים, מקצוע, אפשרויות תעסוקה וכדומה. הוא נחשב טוב גם להערכת הסתגלות ממסדית וגם להערכת סיכון לעבריינות אלימה.

הכלי תוקף באוכלוסיות מגוונות בבריטניה ובארה"ב. מורכב מרשימת מאפיינים עבריינים וסיטואציות עברייניות הרלוונטיים לשם קבלת החלטות לגבי רמת הפיקוח והטיפול הנדרש לאוכלוסיה זאת. הכלי עוזר באיתור משאבי תמיכה, קבלת החלטות לגבי פיקוח והשמה, הערכת רמת סיווג בטחוני והערכה לגבי התקדמות הטיפול. הכלי מורכב מ-54 פריטים.

יש לציין כי מחקר שנעשה בשירות המבחן בארה"ב בשנת 2003, על אוכלוסיה של 1006 אסירים שהיו משוחררים לפחות שנה, מצא כי רק לעשרה פריטים מתוך כלל 54 פריטי ה-LSI היה מתאם סטטיסטי מובהק עם רצידיביזם. הפריטים היו:

- ג. האם היו אישומים קודמים?
- ד. שניים או יותר אישומים קודמים?
- ה. שלושה או יותר אישומים קודמים?
- ו. האם נעצר מתחת לגיל 16?
- ז. היסטוריית בריחות?
- ח. האם היו בפיקוח מבחן בעבר?

- ט. האם החליף 3 או יותר כתובות במהלך השנה האחרונה?
- י. האם קיימת בעיית סמים עכשווית?
- יא. האם קיימת בעיית סמים הקשורה להפרות חוק?
- יב. האם בעיית הסמים קשורה לתפקוד בית ספרי או תעסוקתי?

ג.8. **Level of Service Inventory – Short Version) LSI-SV, הערכת רמת השירות הנדרשת,**

(מהדורה מקוצרת)

זהו כלי הערכה למיון ראשוני האידיאלי לשימוש כאשר מילוי כלי ה-LSI-R אינו אפשרי מסיבות כלכליות, קוצר זמן או חוסר במשאבי כוח אדם. הכלי כולל שמונה פריטים, מתוך הרשימה של 54 הפריטים בכלי המלא: היסטוריה עבריינית, תעסוקה, משפחה, חברים, אלכוהול וסמים, בעיות, רגשי / פרסונאלי, עמדות / אוריינטציה.

הכלי מספק סיכום ראשוני של התחומים בהם תידרש הערכה והתערבות נוספים. המחקר מראה כי הכלי מעריך סיכוי לרצידיביזם אלים וכן להפרת תנאי מבחן. מחקרים בקרב אוכלוסיית אסירים הראו כי הכלי יכול לשמש כמעריך הפרות התנהגות ומידת התאמה לאגפים שיקומיים.

ג.9. **Level of Service Inventory – Case Management) LSI / CM, הערכת רמת השירות הנדרשת- ניהול מקרה)**

בשנת 2004 יצא כלי נוסף, ה-LSI/CM (Inventory Level of Service / Case Management) המתבסס על ה-LSI, לאחר שהושמטו מספר פריטים שנמצאו כפחות מנבאים ונוסף חלק המשמש כבסיס לניהול הטיפול / שיקום, לאחר ההערכה הראשונית.

הכלי מיועד לעבריינים בוגרים (מעל גיל 16 בארה"ב) וככלי לניהול מקרה עבור המערכת המשפטית, הטיפולית, מערכת הענישה והמניעה.

הכלי מורכב מ-43 שאלות, הממולאות לאחר ראיון ראשוני חצי מובנה עם העבריין. בדומה ל-LSI מבחן הכלי בשמונה תחומים עיקריים המתייחסים לרקע ומצבו הנוכחי של העבריין ורלוונטיים ביותר לסיכוי לחזרתו לעבריינות: היסטוריה עבריינית, פנאי, אלכוהול וסמים, השכלה, תעסוקה, חברה, משפחה / נישואין ודפוסים אנטי סוציאליים. בהמשך, מתייחס הכלי לפקטורים נוספים בתחומים הבאים: בעיות אישיות, שיקולים חברתיים בריאותיים ותגובתיים, בריאות נפשית, גישות פרו עברייניות, אוריינטציה, היסטורית מאסרים ומתחים.

קבוצת הכלים של אנדרוס ובונטה (LSI, LSI-SV, LSI/CM) בשימוש על ידי קציני מבחן בחו"ל. אנו ממליצים כי קציני המבחן ילמדו יותר על כלים אלו ויישקל שימושם באבחונים. פירוט רב יותר על הכלים נמצא בפרק "כלים המומלצים לבחון את השימוש בהם בשירות המבחן למבוגרים".

ד. כלים סטטיסטיים – אקטואריים

ד.1. כללי

הכלים הסטטיסטיים (הידועים בספרות ככלים "אקטואריים") נותנים הערכה סטטיסטית לגבי הסיכוי של אדם מסוים לבצע עבירה אלימה. כלים אלו נבנים בעזרת מחקר הבוחן את מאפייניהם של עבריינים אשר ביצעו עבריינות אלימה חוזרת לאורך שנים. המחקר עוקב אחר אסירים אשר הורשעו בעבירות אלימות והשתחררו לפני שנים רבות ממאסר, ובודק את רישומי המשטרה ותיקים ממסדיים אחרים. נאספים פרטים ומאפיינים רבים אודות האסירים, פרטים שהיו ידועים בזמן המאסר. האסירים המשוחררים מחולקים לשתי קבוצות: אלו שביצעו עבירות אלימות חוזרות ואלו שלא. המחקר בוחן אלו מהתכונות שהיו ידועות בזמן המאסר מאפיינות את האסירים שביצעו עבירות אלימות לאחר השחרור. תכונות אלו מוגדרות היטב ונאספות לסולם. כל תכונה מקבלת משקל המתאים לחוזק הקשר בינה לבין אלימות חוזרת. השימוש באלכוהול וסמים, למשל, מקבל משקל רב יותר מאשר הרקע המשפחתי ממנו העבריין הגיע, מכיוון ששימוש בסמים ואלכוהול קשור בצורה חזקה יותר למסוכנות עתידית. הציון הסופי הוא סך הציונים על כל תכונה. את הציון ניתן להמיר לסבירות, לאחוז הסיכוי, שהנבדק יבצע עבירה אלימה חוזרת.

הכלים בנויים מרשימות פריטים או תכונות, שנבחרו באמצעות מחקר אמפירי כמנבאים של עבריינות אלימה חוזרת. מתוך המחקר נבחרו הפריטים בעלי הקשר החזק ביותר לאלימות חוזרת. ברוב הכלים מדובר במעט פריטים, בין 4 ל- 12. הפריטים בעיקרם הם היסטוריים-סטטיים. היתרון בשימוש בכלים אלו הוא בתוצר: התוצאה נותנת את אחוז הסיכוי לאלימות חוזרת.

ד.2. כלי להערכת אלימות כללית VRAG

ה-VRAG (Quinsey, Harris, Rice, Lang and Cormier 1998) הוא מהכלים האקטואריים הטובים ביותר. הוא בנוי מ- 12 פריטים, רובם קלים לאיסוף, והוא נותן הערכה לטווחי זמן שונים: מה הסיכוי לעבריינות אלימה חוזרת תוך 5 שנים ומה הסיכוי תוך 7 שנים. כלי זה משתמש בציון ה-PCL-R כאחד מ- 12 הפריטים, ומתברר שהוא הפריט עם משקל הניבוי הגדול ביותר מבין 12 הפריטים.

ד.3. כלים להערכת עבריינות מין: ה-MnSOST-R, ה-RRASOR, וה-Static-99.

כלים אלו נבנו בשיטה סטטיסטית-מחקרית להערכת סיכון לעבירות מין חוזרות. הכלים נבנו על ידי חוקרים שונים בארה"ב ובקנדה. כלים אלו הוסיפו להבנתנו בנושא עבריינות מינית. הכלים נבנו על פי פריטים שהיו קשורים לעבריינות מינית חוזרת, על פי קבוצות שונות של נתונים. לאחר שהכלים נבנו והיו בשימוש מספר שנים, נבדק מה ההבדל בתוצאות שעלו בעקבות השימוש בהם: האם הם חופפים? האם הם מצטברים? מה המשמעות אם כלי אחד מצביע על סיכוי גבוה וכלי אחר על סיכוי נמוך? מתוך מחקרים אלו הסתבר שישנם שני סוגים של עברייני מין, לכל הפחות: האחד קשור לעבריינות כללית והשני לסטייה מינית.

סוג אחד של עבריינות מין קשור לתכונות עברייניות-פסיכופתיות. מדובר באנשים בעלי תכונות עברייניות, המתבטאות גם בעבריינות מינית, ועבריינות המין שלהם מאופיינת בכוחנות ואלימות, כמו אונס נשים בוגרות.

הסוג השני קשור לסטייה מינית. מדובר באנשים שאינם בהכרח בעלי תכונות עברייניות, אולם יש להם משיכה מינית סוטה. עבריינות המין שלהם קשורה יותר לפדופיליה וכן למיניות עם זכרים (Seto 2005).

מתברר שה- RRASOR (Hanson 1997) קשור יותר לנטייה לעבריינות, לפסיכופתיה ולאונס של נשים בוגרות. הוא בנוי מ-4 פריטים בלבד: גיל, קורבנות ממין זכר, קורבנות זרים ועבירות מין קודמות.

ה- MnSOST-R (Epperson, Kaul, Huot, Hesselton, Alexander & Goldman 1999), מודד את הנטייה לסטייה מינית, הוא קשור יותר לפדופיליה. הוא בנוי מ-16 פריטים. 12 מהם הם פריטים סטטיים ו-4 פריטים הם דינאמיים ומשתנים.

ה- Static-99 (Hanson and Thornton 2000) מעריך מסוכנות מינית הכלי נקרא STATIC 99 היות והוא מורכב מפריטים סטטיים והחלו לפתח אותו בשנת 1999. הסקאלה מורכבת מעשרה פריטים: עבירות מין קודמות, גזרי דין קודמים, הרשעות בגין עבירות מין ללא מגע, הרשעות נוכחיות בגין עבירות אלימות לא מינית, הרשעות קודמות בגין עבירות אלימות לא מינית, קורבנות שאינם קרובים, קורבנות זרים, קורבנות ממין זכר, גיל העבריין, מצב משפחתי.

אנו ממליצים כי קציני המבחן ילמדו יותר על כלי זה ויישקל שימושו באבחונים. פירוט רב יותר על הכלי נמצא בפרק "כלים המומלצים לבחון את השימוש בהם בשירות המבחן למבוגרים".

ד.4. כלי להערכת אלימות כלפי בנות זוג של הילטון ושות'

כלי אקטוארי שפורסם בשנים האחרונות ע"י זואי הילטון ושותפיו (Hilton, Harris, Rice, Lang, Cormier, and Lines 2004), נמצא בשימוש שוטרים בקנדה במקרים של חשד לאלימות מינית כנגד בנות זוג. השוטר מזין את המחשב שבניידת באותם הפריטים האמורים לנבא מסוכנות, ומיד מקבל הערכת מסוכנות ולפיה הוא מחליט האם לעכב לחקירה או לעצור את האדם האלים.

פרק ב': סקירת המצב בארץ בנוגע לשימוש בכלים להערכת מסוכנות

המצב בארץ בתחום השימוש בכלים להערכת המסוכנות אינו מספק; הבעיה העיקרית היא שהמודעות לקיום הכלים נמוכה ולכן אין שימוש נרחב בהם ולא קיימים הרבה מחקרים שהתפרסמו בספרות המקצועית בארץ בתחום הערכת הסיכון האלימות. לפני מספר שנים נערך בארץ מחקר על ידי הג'וינט בנושא פיתוח ושימוש בכלים להערכת מסוכנות עבור ארגון של פסיכיאטרים משפטיים. בדו"ח המסכם עלה כי אין איסוף נתונים מספק בתחום בארץ, כמעט ולא פותחו כלים המתאימים לארץ, ולא נוסו בארץ כלים שפותחו בחו"ל (אסף קרון 2007). התחום העיקרי בו כן נעשה מחקר הוא בהערכת סיכון בתחום האלימות במשפחה.

בשב"ס אין שימוש מוסדר בסולמות הקליניים להערכת מסוכנות או בכלים הסטטיסטיים. נראה כי לקרימינולוגים של מב"ן ידע וניסיון בנוגע לכלים אלו, במיוחד בנוגע לכלים סטטיסטיים בהערכת עבריינות מין. אין בשב"ס מחקרים לבחינת הכלים הקליניים או הסטטיסטיים הקיימים בשוק ואין בנייה מדעית של כלים המתאימים במיוחד לאוכלוסיית האסירים בישראל. זהו תחום שניתן ורצוי ליזום בו מחקרים, לצורך הבנה טובה יותר של אוכלוסיית האסירים ומסוכנותם, ולצורך קבלת החלטות טובה ומקצועית יותר.

מסיבות שונות, בישראל יש חוסר מודעות לכלי הערכה אלה. להערכתנו, חוסר המודעות וחוסר ההכרות עם הכלים מובילים לחששות ולרתיעה מהשימוש בהם. טבעי היה שהפסיכולוגיה תקדם את הנושא, מכיוון שמדובר בהערכת תכונות והתנהגויות ובפיתוח כלי הערכה. אך לדאבונו, נראה שהפסיכולוגיה איננה מתעניינת בפיתוח הכלים או במחקר עליהם. לפסיכולוגיה הקלינית במדינת ישראל נטייה ברורה לכיוון הדינמי-פסיכואנליטי, עם דגש והכוונה לטיפול פרטני. בארץ אין כמעט קורסים בתחום פסיכולוגיה משפטית, ובשלב זה אין גורם באקדמיה שיוביל מחקר לאיסוף נתונים ונורמות.

סיבה נוספת אפשרית היא העדר תרגומים מוסמכים לעברית ותיקוף לאוכלוסייה בארץ. נטען לא פעם שלא ניתן להשתמש בכלים אלו במסגרת משפטית מכיוון שיעילותם לא הוכחה מחקרית. להערכתנו טיעון זה נכון, אך מוגבל. ניתן להשתמש בכלים כדי לכוון את החשיבה, ככלי עזר להערכה אישיותית ולהערכת מסוכנות. לא ניתן להסתמך בלעדית על הכלים בגלל החוסר בתיקוף. אולם אם אדם נמצא מסוכן מאוד עפ"י נורמות אמריקאיות, ניתן לשער ברמה גבוהה של ביטחון שמידת המסוכנות שלו איננה נמוכה גם בישראל.

מעבר לחוסר ההיכרות עם הכלים, להערכתנו ישנם חששות הבאים ממקורות אחרים. הגישה השיקומית-טיפולית בישראל מקבלת מקום מרכזי בכל הנוגע להתמודדות עם עבריינים. שירות בתי הסוהר, לדוגמה, כאידיאולוגיה, משלב בטחון יחד עם טיפול. ניתן לראות זאת במשפט האסטרטגי המתחיל כך: "שירות בתי הסוהר הוא גוף בטחוני בעל ייעוד חברתי..." ובהמשך מפרט את התפקיד של החזקת אסירים במשמורת במקביל להקנייתם כלים מתקנים. בגזרי דין רבים רואים ניסיונות לכוון את העבריין לתהליך טיפולי. השופטים מעודדים השתלבות של עבריינים בתהליכים טיפוליים עם קציני מבחן, ובשליחתם לתוכניות של גמילה מסמים ושל התמודדות עם אלימות. כאשר ניסיונות אלו לא מצליחים והעבריינים נדונים למאסר, לעיתים קרובות השופטים ממליצים לבחון אפשרות לתהליך טיפולי בתוך בתי הסוהר, ואמנם יש בתי סוהר ואגפים שמטרתם טיפולית-שיקומית. גישה טיפולית-שיקומית זו נטועה באתוס היהודי המאמין בבחירה

חופשית ובחזרה בתשובה. הכלים להערכת מסוכנות, ובמיוחד הכלים האקטואריים, עלולים לאיים על גישה זו. הכלים האלו, המבוססים בעיקר על היסטוריה, הם סטטיים ודטרמיניסטיים. הם טוענים, לפי התוצאות שלהם, שאדם שבעברו התנהגויות מסוימות או מצב מסוים, לעולם ישאר בעל סיכון קבוע. הכלים האקטואריים אינם רגישים לשינויים, לא אישיותיים ולא סביבתיים. נקודת ההנחה הבסיסית על טבע האדם, של כלי הערכה הבנוי על ההיסטוריה של העברין, היא שהאדם אינו משתנה עם הזמן. גישה זו אינה עולה בקנה אחד עם ההנחה הבסיסית שאנשים משתנים ומתפתחים.

חשש נוסף אפשרי הוא, שהכלים יעודדו מדיניות נוקשה יותר. כלים המתמקדים במסוכנותו של העברין, גורמים להתרכזות בצדדים אלו ופחות בגורמים חברתיים וסביבתיים התורמים להתנהגותו העבריינית. התרכזות באישיות העברין עלולה לגרום להאשמתו ולתפיסת האחריות רק בו. התרכזות באחריותו האישית של העברין עלולה להביא להחמרת הענישה. בארה"ב יש בשנים האחרונות נטייה לענישה קשה יותר, וכתוצאה מכך אחוז אחד מכלל האוכלוסייה של ארה"ב, מיליוני אנשים, נמצאים בבתי הסוהר. גם בישראל נראה שיש נטייה להחמרת האכיפה, כפי שניתן לראות, למשל, בחוק המחייב פיקוח על עברייני מין מסוכנים לאחר ריצוי מאסרם ובהקמת משטרת ההגירה. באווירה חברתית של יד קשה נגד עבריינות, ההתמקדות בתכונות האישיות של העברין היא דרך נוחה להפחית מאחריות החברה, ויכולה לגרום להתעלמות מהנסיבות שהובילו לתכונות אלו. יש התמקדות ב"רוע" הנמצא "בתוך" העברין. ייתכן וסיבה זו תורמת לקבלה הסוחפת של סולמות הפסיכופתיה של הייר בארה"ב: נוח לקרוא לסגנון האישיות הזו "פסיכופת". הנוקשות וגישה אנטי-טיפולית עלולות להגיע מתוך חשיבה שעם "רוע" או "פסיכופתיה" אין מה להתפשר, אין למי לתת הזדמנות חוזרת, אין במי לטפל.

יתרה מזאת, כלים מובנים יכולים לספק הערכה ברורה לסיכון לעבריינות אלימה חוזרת. כעקרון, אם יש סיכון נמוך, אז האדם הוא בעל מסוכנות נמוכה לאלימות. אולם עצם הצגת נתונים סטטיסטיים של כלי הערכה גורמת לדילימה היכן לבצע את נקודת החיתוך. באוכלוסייה הנלחמת בפשיעה ואלימות גם סיכוי נמוך, נגיד של 10% או 20%, הוא גבוה. מכאן, שהכלים יכולים לעודד גישה שכולם מסוכנים ברמה כזאת או אחרת. דבר זה, כמובן, נכון. כולנו מסוכנים. בכלנו יש את הפוטנציאל לאלימות. הכלים גורמים להתמקדות בעבריינים ועלולים להגביר את התיוג החברתי שלהם וכך, יש אותנו, הנורמאליים, שאיננו מסוכנים ויש את העבריינים, שהם מסוכנים. כמובן שזה לא נכון. גם אנשים שטרם תויגו כעבריינים, הם מסוכנים. אלימות ותוקפנות הם חלק אנושי מאיתנו ויש הטוענים, כמו פרויד, שאלו הן מהמוטיבציות הבסיסיות והמשפיעות ביותר על האדם.

חשש נוסף, המשתלב עם החשש לנוקשות בענישה, הוא חוסר הנוחות שהכלים עלולים לייצור. כלים אלו עלולים לתייג, ועצם התיוג גורם לסלידה ודחייה. מניסיונו, ברגע שאדם מאובחן כפסיכופת על פי הסולמות של הייר, קיימת רתיעה ודחייה רגשית ממנו. חשוב לצטט את דבריו של טוך (Toch 1998), אחד מגדולי הקרימינולוגים, שאמר בסוף נאומו בכנס על פסיכופתיה "אינני יכול לחשוב על מקרה בו ההבנה שלי לגבי עברין הייתה נתרמת מלהעריך אותו כפסיכופת" (עמ' 155), כלומר שלכנות מישהו "פסיכופת" אינו עוזר להבין אותו ואת בעיותיו. אם אוהבים לעבוד עם עבריינים ומוצאים בכך אתגר, עניין וסיפוק, ייתכן ונתקשה לעבוד עם כלים מובנים המעוררים רגשות קשים כלפי האוכלוסייה עמה אנו עובדים.

לסיכום, לכל כלי הערכה יש את היתרונות ואת החסרונות שלו. כלים לאבחון אישיותי כמו ה- MMPI ורשימות הפסיכופתיה של הייר פחות משתנים עם הזמן וממקדים את תשומת הלב באישיות העבריין. מאידך, הם רכים יותר מבחינת הערכת המסוכנות, מכיוון שהם אינם נותנים הערכת מסוכנות מדויקת. הכלים האקטואריים אמורים לתת הערכה יחסית מדויקת לסיכויי עבריינות חוזרת, אך אינם ניתנים לשינוי ומעוררים את הדילמה לגבי נקודת חיתוך – מהי מסוכנות נמוכה. כלי ה- LSI מדגיש יותר את החלקים הסביבתיים, אך זאת על חשבון תמונה אישיותית. ה- HCR בנוי להעריך מסוכנות, אינו מתיימר לתת הערכה סטטיסטית, ורגיש הן לאבחון אישיותי והן לגורמים סביבתיים המשתנים. יחד עם זה, הוא אינו נותן הערכה מדויקת לגבי המסוכנות.

מהיכרות עם הכלים, יתרונותיהם עולים על חסרונותיהם. המודעות לתחושות ולחששות העלולים להתעורר בעקבות השימוש בהם מאפשרת שימוש מושכל בהם. הדיוק שהכלים נותנים, ההבנה המעמיקה יותר, בניית שפה אחידה, כולם תורמים למקצועיות האבחון.

עד כה נסקרו את כלי ההערכה העיקריים הקיימים בעולם והמצב בארץ. בפרק הבא מובא פירוט הכלים המומלצים לבחון את השימוש בהם בשירות המבחן למבוגרים. פרק זה יציג פרטים רבים יותר אודות הכלים המומלצים.

פרק ג': פירוט הכלים המומלצים לשירות המבחן למבוגרים

פרק זה יפרט את כלי ההערכה שמומלץ ששירות המבחן למבוגרים ילמד וישקול את השימוש בהם. הכלים נבחרו משום התרשמותנו שהם הכלים הנפוצים ביותר בשימוש שרותי המבחן בארה"ב, קנדה, וארצות נוספות. ארבעת הכלים המפורטים מטה הינם כלי הערכה מקצועיים ואיכותיים אשר תוקפו במחקרים רבים ומדוברים רבות בספרות המקצועית העוסקת בהערכת סיכון ל אלימות. כמו כן, הכלים הם קלים ללימוד ושימוש, אינם דורשים זמן רב למילוי ונותנים מענה, כל אחד מזוויתו הייחודית, לסוגי אלימות שונים. בפרק הקודם של הסקירה הספרותית מפורטים הסברים לגבי הכלים.

א. PCL-R, PCL-SV – הכלים המרכזיים ברשימות הפסיכופתיה של הייר. קבוצת כלים בשימוש נרחב וקבוע בשירותי הכליאה והמבחן בקנדה ובארה"ב ועל כן הם מומלצים.

ב. LSI-R – כלי להערכת עבריינות ומסוכנות של אנדרוס ובונטה. כלי הנמצא בשימוש שירות המבחן במדינות רבות בארה"ב וגישתו מאוד סוציאלית – חברתית העולה בקנה אחד עם תפיסת משרד הרווחה. על כן כלי זה מומלץ.

ג. B-SAFER, SARA – כלים להערכת מסוכנות בתחום אלימות במשפחה מבית מדרשו של הרט. כלים אלו מבנים את החשיבה הקלינית בנוגע לאלימות גברים כלפי בנות זוג. הם קצרים והם נותנים מקום לחשיבה הקלינית של המעריך. על כן הם מומלצים.

ד. STATIC-99 – כלי סטטיסטי להערכת מסוכנות מינית שנבנה על ידי הנסון. מבין כלל הכלים להערכת מסוכנות מינית כלי זה הוא הנפוץ והידוע. הוא נחשב ככלי המכסה סוגים שונים של עבריינות מין: עבריינות על רקע סטייה מינית ועבריינות על רקע אישיות עבריינית. על כן כלי זה מומלץ. מבין הכלים עליהם אנו ממליצים, כלי זה הוא היחיד האקטוארי או סטטיסטי. לפני אימוץ כלי כזה חשוב להבין את המשמעויות בשימוש בכלי כזה: היתרונות מול החסרונות.

להלן יוצגו מירב הפרטים האפשריים על כל כלי כך ששירות המבחן למבוגרים יוכל ללמוד על הכלים ולשקול את שימושם. יש לציין שוב כי אין לעשות שימוש מחקרי או מקצועי בכלים כל עוד התרגום אינו פורמאלי והגרסה בעברית עומדת בכל התנאים הנדרשים.

א. רשימות הפסיכופתיה של הייר: ה- PCL-R ו- PCL-SV

א.1. PCL-R

סולמות הפסיכופתיה של הייר הם הכלים החשובים ביותר כיום בהערכת עבריינות. המבחן הבסיסי הוא רשימת הפסיכופתיה של הייר המעודכנת, ה- PCL-R (Hare 2003). רשימה זו בנויה מ- 20 תכונות והתנהגויות אופייניות לעבריינים והמעריך צריך להעריך בעזרת ראיון ממושך, עיון בתיקים אישיים ושיחות עם אנשים המכירים את הנבדק, האם לנבדק יש את התכונות האופייניות לעבריין, ובאיזה מידה – במידה גבוהה, בינונית, או שאין לו אותן. המבחן נבנה לאבחון אישיות פסיכופטית, אך הוא תורם ישירות גם להערכת מסוכנות באלימות וגם לבניית תוכניות טיפול ושיקום מתאימות. בגלל הקשר החזק שלו למסוכנות, יש חשש שקלינאים ישתמשו בו ככלי להערכת מסוכנות בפני עצמו. סרין במאמרו (Serin & Brown 2000) מפרט את מגבלות הכלי בהערכת מסוכנות ומציע למעריך להיות מודע למגבלות וכך ישתמש בצורה נכונה ומדויקת יותר בכלי.

הכלי תוקף באוכלוסיה עבריינית ובאוכלוסיה פורנונית (עבריינית-פסיכיאטרית). הבדק יהיה איש מקצוע (קרימינולוג קליני, פסיכיאטר, פסיכולוג קליני או עו"ס), שעבר הכשרה מתאימה להעברת המבחן. זמן ההעברה יהיה בין שעה וחצי לשעתיים לראיון, ושעה נוספת לקידוד.

שיטת הניקוד ב- PCL-R (וב- PCL-SV ו- HCR-20):

- 2 - הפריט חל על האדם; התאמה יחסית טובה ברוב ההיבטים המהותיים; ההתנהגות באופן כללי עקבית עם הטעם והכוונה של הפריט.
- 1 - הפריט חל במידה מסוימת אך לא ברמה הנדרשת לציון של 2; התאמה היבטים מסוימים, אך עם יותר מדי יוצאי דופן או ספקות בכדי להציב ציון של 2; חוסר ודאות האם הפריט חל או לא; סתירות בין מידע הראיון למידע התיק, שלא ניתן לפתור לטובת ציון של 2 או 0.
- 0 - הפריט אינו חל על האדם; אינו מציג את התכונה או ההתנהגות הנדונה, או שמציג מאפיינים הפוכים, או לא עקביים, עם כוונת הפריט.

בקיצור: 2 = כן 1 = אולי / בהיבטים מסוימים 0 = לא

להלן פריטי ה- PCL-R לפי החלוקה לשני גורמים: גורם 1 - בינאישי/אפקטיבי וגורם 2 - סטייה חברתית. ישנם שלושה פריטים שאינם כלולים באף גורם.

גורם 1

1. Glibness, Superficial charm
2. Grandiose sense of self worth
4. Pathological lying
5. Conning, Manipulative
6. Lack of remorse or guilt
7. Shallow affect
8. Callous, Lack of empathy
16. Failure to accept responsibility for own actions

גורם 2

3. Need for stimulation: proneness to boredom
9. Parasitic life style
10. Poor behavioral controls
12. Early behavioral problems
13. Lack of realistic, long term goals
14. Impulsivity
15. Irresponsibility
18. Juvenile delinquency
19. Revocation of conditional release

פריטים נוספים שאינם באחד הגורמים

11. Promiscuous sexual behavior
17. Many short-term material relationships
20. Criminal versatility

2.א. PCL-SV

ה-PCL-SV (Hart et al., 1995) הוא כאמור גרסה מקוצרת של ה-PCL-R המאפשרת העברה מהירה המבוססת על המידע הנגיש בראיון קליני. הכלי כולל 12 פריטים הלקוחים כולם מהגרסה המלאה. זמן ההעברה כ- 45 דקות לראיון ו- 30 דקות נוספות לקידוד וסיכום. שיטת הניקוד זהה לזו של ה-PCL-R.

פרטי ה-PCL-SV לפי החלוקה לשני הגורמים:

גורם 1

1. Superficial
2. Grandiose
3. Manipulative
4. Lacks remorse
5. Lacks empathy
6. Doesn't accept responsibility

גורם 2

7. Impulsive
8. Poor behavior controls
9. Lacks goals
10. Irresponsible
11. Adolescent antisocial behavior
12. Adult antisocial behavior

להלן תרגום ראשוני של פריטי רשימת הפסיכופתיה המקוצרת PCL-SV:

- 1. שטחיות:** פריט זה מתאר אדם אשר סגנון האינטראקציה שלו נראה שטחי. בדרך כלל הוא מנסה ליצור רושם חיובי ע"י הצגת רגשות, סיפור סיפורים המציגים אותו באור חיובי ומתן תירוצים לא סבירים על התנהגות לא הולמת. יש שימוש במונחים מקצועיים ללא צורך ולעיתים באופן שאינו מתאים. למרות השטחיות האדם יכול להיתפס כטיפוס מעניין. לחילופין הוא יכול לנסות להרשים אחרים על ידי הצגה עצמית של אדם שותק או עוין או מאציו. המרכיב המרכזי הוא שההצגה העצמית מאולצת ומלאכותית. הוא "חלקלק" וכאשר מעמתים אותו עם עובדות הסותרות את הצהרותיו או עם חוסר העקביות בהצהרותיו הוא פשוט משנה את הגרסה ואת הסיפור.
- 2. גרנדיוזיות:** אדם המדורג גבוה בפריט זה יתואר כגרנדיוזי או רברבן. יש לו תפיסה מנופחת לגבי עצמו ויכולותיו. הוא בדרך כלל נתפס כבעל בטחון עצמי ואיתן בדעותיו במהלך ראיון (סיטואציה בה רוב האנשים מאופקים ומביעים יחס של כבוד). אם האדם מאושפז או כלוא, הוא יאשים גורמים חיצוניים (כמו "מזל רע" או "המערכת") ולא את עצמו. הוא מוטרד לגבי מצבו הנוכחי בהווה, ודואג מעט לגבי העתיד.
- 3. רמאות:** אנשים עם קריטריון זה משתמשים באופן שכיח ברמאות, הולכת שולל ומניפולציות נוספות כדי להשיג את מטרותם האישיות (כסף, מין, כוח וכו'). הם משקרים ומרמים בביטחון עצמי ומבלי להראות חרדה. הם עשויים להודות כי הם נהנים להוליך אחרים שולל, ועשויים לכוונת עצמם "אמני הונאה".
- 4. חסרי חרטה:** ניקוד גבוה בפריט זה ניתן לאדם אשר נראה כחסר יכולת לחוש אשמה. זה נורמאלי לחוש לעיתים צודקים כאשר פוגעים באחר, אולם אנשים אלו הם חסרי מצפון לחלוטין. חלקם יביעו חרטה מילולית, אך ללא כנות אמיתית. חלקם יביעו מעט רגש לגבי מעשיהם או השפעתם המזיקה על אחרים ויתרכזו בסבל של עצמם (בניקוד פריט זה יש לקחת בחשבון את טבע ההתנהגות המזיקה של האדם. ברור שחוסר חרטה בנוגע למעשים לא משמעותיים אינו בהכרח פתולוגי).
- 5. חוסר אמפטיה:** פריט זה מתאר אנשים אשר ניחנו בקשר רגשי מועט עם אחרים, ובחוסר יכולת להעריך את התוצאות הרגשיות (החיוביות או שליליות) של מעשיהם. כתוצאה מכך הם ייתפסו כקרים, מחוספסים או קשוחים, חסרי יכולת לחוות רגשות חזקים וכאדישים לרגשות של אחרים. ייתכן שהם עשויים להביע את רגשותיהם, אבל רק בצורה רדודה ותנודתית. יכול להיות חוסר התאמה בין ההבעות המילוליות של רגשותיהם להבעות הלא מילוליות.
- 6. לא מקבל אחריות:** אנשים המנוקדים גבוה בפריט זה נמנעים מלקחת אחריות אישית על מעשיהם על ידי רציונאליזציה של התנהגותם, מינימיזציה משמעותית של השלכות מעשיהם על אחרים, או אפילו הכחשה כוללת של כלל מעשיהם. הרציונאליזציה כוללת השלכת אשמה (או לפחות אשמה חלקית) על הקורבן או על הנסיבות. המינימיזציה כוללת הכחשת פגיעה משמעותית בקורבן מבחינה פיזית, נפשית או כלכלית. הכחשה בדרך כלל כוללת טענות לחפות, כלומר שהקורבן משקר או שהוא הופלל על ידי

אחרים. לחילופין, האדם עלול לטעון לאמנזיה (איבוד הזיכרון) כתוצאה משימוש בסמים או אלכוהול או כתוצאה ממחלה נפשית או פיזית.

7. **אימפולסיביות**: פריט זה מתאר אנשים אשר פועלים מבלי לקחת בחשבון את השלכות מעשיהם. הם פועלים ב"להט הרגע", לעיתים קרובות מתוך רצון לריגוש וסיכון. הם עשויים להשתעמם בקלות ומאבדים את הריכוז במהירות. כתוצאה מכך, הם מתנהלים בסגנון חיים המאופיין בחוסר יציבות בבית ספר, במערכות יחסים, בעבודה ובמקום המגורים.

8. **ליקוי במעצורים התנהגותיים**: פריט זה מתאר אנשים אשר בקלות מתרגזים או הופכים מתוסכלים. שימוש בסמים ואלכוהול גורם להחרפה בהתנהגותם. הם מתעללים מילולית (מקללים, מעליבים או מאיימים) ומתעללים פיזית (זורקים ושוברים חפצים, דוחפים, סוטרים ומרביצים) בשכיחות גבוהה. ההתעללות עשויה להיות פתאומית, ללא התגרות. פרצי זעם אלו הם בדרך כלל קצרי מועד.

9. **חסר מטרות**: ניקוד גבוה בפריט זה ניתן לאלו אשר חסרים מחויבות ותוכניות מציאותיות ארוכות טווח. הם חיים את חייהם "מיום ליום" מבלי לחשוב על העתיד. הם נשענים כלכלית בצורה מוגזמת על משפחותיהם, חבריהם ותמיכה ממסדית/חברתית. לרוב הם חסרי רקע אקדמי או ניסיון תעסוקתי. כשנשאלים לגבי מטרות עתידיות, הם עשויים לתאר תוכניות לא סבירות.

10. **חוסר אחריות**: פריט זה מתאר אנשים בעלי התנהגות המסכנת אחרים או גורמת לאחרים מצוקה. לרוב לא ניתן לסמוך עליהם בתור בני זוג או הורים. הם חסרי מחויבות למערכות יחסים, נכשלים בטיפול עקבי בילדיהם וכו'. בנוסף, ביצועיהם במקום העבודה לא מספקים: הם מאחרים ונעדרים בתדירות גבוהה ללא סיבה טובה וכו'. לא ניתן לסמוך עליהם עם כסף, והם מסתבכים בצרות שונות כמו רמאות בהלוואות, אי תשלום חשבונות או מזונות.

11. **התנהגות אנטיסוציאלית בתקופת ההתבגרות**: אנשים המנוקדים גבוה בפריט זה מאופיינים בבעיות התנהגות בהתבגרותם. בעיות אלו לא מוגבלות למקום בודד (הן מתרחשות בבית, בבית הספר ובקהילה) ולא נובעות מהתעללות או הזנחה בילדות (כמו בריחה לשם התחמקות ממכות, גניבת מזון לאור חוסר מזון בבית). הם מסתבכים באופן תדיר עם החוק כנערים או כקטינים והפעילות האנטי סוציאלית שלהם מגוונת, שכיחה ועקבית.

12. **התנהגות אנטיסוציאלית בבגרות**: פריט זה מתאר אנשים אשר באופן שכיח מפרים חוקים פורמאליים והגבלות שונות. יש להם בעיות עם החוק כבוגרים כולל האשמות או הרשעות בעבירות. פעילותם האנטיסוציאלית מגוונת, שכיחה ועקבית.

ב. LSI

ב.1. רקע וכללי הקידוד

שאלון ה- LSI-R הינו סקר כמותי של תכונות של עבריינים הרלוונטיים להחלטה לגבי התאמת התנאים והטיפול (Level of Service) שיקבלו במסגרות תקון. הכלי מכיל 54 פריטים. המענה על פריטים אלו הוא "כן - לא" או בפורמט דירוג "0 - 3" המבוסס על הסקאלה הבאה:

3 : סיטואציה מספקת ללא צורך בשיפור.
2 : סיטואציה מספקת באופן יחסי עם מקום מסוים לשיפור ניכר.
1 : סיטואציה אינה מספקת באופן יחסי בעלת צורך לשיפור.
0 : סיטואציה מאד לא מספקת בעלת צורך ברור וחזק לשיפור.

סמן "X" על התשובה המתאימה לכל שאלה, בין אם זו שאלת "כן" או "לא" פשוטה, ובין אם לדרג מספר. התשובות יועברו לטופס ניקוד מתחת לחישוב מהיר של ציון ה- LSI-R. יש לעבור על המדריך לשם הבנת הקו המנחה על דירוג וניקוד. כאשר חסר מידע, הקף את מספר השאלה בעיגול. תחילה יוצגו הפריטים של השאלון ואח"כ יוצג הראיון בעזרתו ניתן לקדד את הפריטים.

ב.2. 54 פריטי ה- LSI-R על פי 10 התחומים השונים.

היסטוריה עבריינית

השכלה / תעסוקה

כאשר נמצא בשוק העבודה:

כן	לא	11. האם בימים אלה מובטל?
כן	לא	12. האם מובטל לעיתים קרובות?
כן	לא	13. האם אי פעם הועסקת למשך שנה שלמה?

כן	לא	1. הרשעות קודמות בחייך הבוגרים ? מספר _____
כן	לא	2. שתיים או יותר הרשעות קודמות בחיים הבוגרים ?
כן	לא	3. שלוש או יותר הרשעות קודמות בחיים הבוגרים ?
כן	לא	4. שלוש או יותר עבירות נוכחיות ? מספר _____
כן	לא	5. נעצרת מתחת לגיל 16 ?
כן	לא	6. ישבת בכלא כתוצאה מהרשעות ?
כן	לא	7. היסטוריה של בריחה ממתקני ענישה ?
כן	לא	8. אי פעם נענשת על התנהגות בלתי הולמת ? מספר _____
כן	לא	9. האם הפרת אי פעם את תנאי מבחן שלך?
כן	לא	10. האם קיים רישום רשמי על תקיפה או אלימות?
כן	לא	14. האם אי פעם פוטר?

בית ספר או כאשר נמצא בבית ספר :

15. האם השלמת פחות מ-10 כיתות (י') ?	כן	לא
16. האם השלמת פחות מ-12 (י"ב) כיתות?	כן	לא
17. האם הושעית או הורחקת לפחות פעם אחת?	כן	לא

עבור שלוש השאלות הבאות, אם העבריין הוא עקר-בית או פנסיונר, ענה על שאלה #18 בלבד. אם העבריין נמצא בבית-ספר, עובד או מובטל, ענה על שאלות #18, #19 ו-#20. אם העבריין הינו מובטל, נקד 0.

18. השתתפות / הופעה	0	1	2	3
19. אינטראקציות עם חברים	0	1	2	3
20. אינטראקציה עם סמכות	0	1	2	3

פיננסי

21. בעיות	0	1	2	3
22. הסתמכות על עזרה סוציאלית	כן	לא		

משפחה/נישואין

23. אי שביעות רצון מחיי הנישואין או סיטואציה שקולה	0	1	2	3
24. הורות, לא מתגמלת	0	1	2	3
25. קשר לא מתגמל עם קרובים אחרים	0	1	2	3
26. משפחה עבריינית / בני זוג	כן	לא		

מגורים

27. לא משביעי רצון	0	1	2	3
28. שלוש כתובות או יותר שונו במהלך השנה האחרונה	כן	לא		
29. שכונה בעלת רמות פשיעה גבוהות	כן	לא		

בילוי ופנאי

30. היעדר השתתפות לאחרונה בפעילות מאורגנת	כן	לא		
31. יכול לנצל את הזמן טוב יותר	0	1	2	3

חברה

32. בידוד חברתי	כן	לא		
33. מספר מכרים עבריינים	כן	לא		
34. מספר חברים עבריינים	כן	לא		
35. מספר מכרים שאינם עבריינים	כן	לא		
36. מספר חברים שאינם עבריינים	כן	לא		

בעיות אלכוהול / סמים

37. בעיית אלכוהול, אי פעם	כן	לא		
38. בעיית סמים, אי פעם	כן	לא		
39. בעיית אלכוהול, כיום	0	1	2	3
40. בעיית סמים, כיום. פרט את סוג הסם _____.	0	1	2	3

41. הפרת חוק	כן / לא
42. בן זוג / משפחה	כן / לא
43. בית ספר / עבודה	כן / לא
44. בעיות רפואיות	כן / לא
45. אינדיקטורים אחרים פרט _____	כן / לא

רגשי / אישי

46. התערבות מתונה	כן / לא
47. התערבות חמורה, פסיכוזה פעילה	כן / לא
48. טיפול פסיכיאטרי בעבר	כן / לא
49. טיפול פסיכיאטרי כיום	כן / לא
50. הערכה פסיכולוגית תחום _____	כן / לא

עמדות / אוריינטציה

51. תומך בפשיעה	0	1	2	3
52. שלילי לגבי הרשעה	0	1	2	3
53. דל לגבי גזר הדין	כן / לא			
54. דל לגבי פיקוח	כן / לא			

ב.3. דוגמאות מתוך מדריך ראיון ל- LSI-R

להלן דוגמאות מתוך מבנה הראיון אשר חובר על ידי מחברי ה- LSI-R והנחיותיהם כיצד ניתן לקדד פריטים 1-20:

מראיינים יכולים לבחור לפתח ראיון חצי-מובנה משלהם על מנת להגיע למידע הדרוש לצינון ה- LSI-R. אם נעשה שימוש בראיון זה, על המראיין לשאול כל שאלה ממוספרת. עם זאת, ניתן לנסח את השאלות לפי הנדרש, על מנת לשפר את הבנתן או להרחבת המידע המתקבל. שאלות בסוגריים [] הן לחקירה. ניתן לשאול אותן רק על מנת לעודד את המראיין למסור מידע מפורט יותר, או על מנת להבהיר נקודה מסוימת כך שהן יכולות לספק למראיין מידע נוסף.

היסטוריה עבריינית

- 1-3. האם היו לך הרשעות קודמות בחייך הבוגרים? כן / לא כמה? _____
4. האם יש לך שלוש או יותר עבירות נוכחיות? כן / לא
5. האם נעצרת מתחת לגיל 16? כן / לא
6. האם ישבת בכלא כתוצאה מהרשעות בהיותך בוגר? כן / לא
7. האם יש לך היסטוריה של בריחה או ניסיון לבריחה ממתקני ענישה בהיותך נער או בוגר? כן / לא
8. האם אי פעם נענשת על התנהגות בלתי הולמת? על איזה מעשה? כן / לא
-
9. האם הפרת אי פעם את תנאי המבחן שלך? כן / לא
- תאר את האירוע _____

10. האם יש לך רישום רשמי על תקיפה או אלימות ?

כן / לא

פרט

השכלה / העסקה

תת שאלון זה הוא גם באופן יחסי ברור (גלוי) כאשר מראיינים אסיר שמשוחרר על תנאי. בכל מקרה, תשומת לב מיוחדת נדרשת כאשר מעבירים את ה-LSI-R לאסירים מובטלים, במובן הצר של המילה. כאשר מעבירים שאלון זה לאסיר עוזר להתייחס לתקופת המאסרים כסוג של "חיים ללא תשלום". אם הוא/היא מרצים מאסר קצר יחסית (פחות משנתיים), יש להתייחס תחילה, האם הוא/היא עבדו לפני המאסר ואם כן האם יכולים לחזור לעבודה זו. אם התשובה היא כן, אז יש להעריך זאת בפריטים 18, 19 ו-20. אם התשובה היא לא, אז יש להעריך את הנבדק כמובטל. אם נבדק, בין אם נכלא או לאו, מקבל שכר על השתתפות בתוכנית אימון וקיים רכיב של עבודה, אז יש להעריך כבעל תעסוקה.

11. האם אתה מועסק כיום? כן / לא

(הערה: אם פריט 11 נענה בחיוב אז פריטים 18, 19 ו-20 ידורגו כולם כ-"0")

12. האם אתה מובטל לעיתים קרובות? [האם היית מועסק פחות מ-50% ב-12 החודשים האחרונים, או

ב-12 החודשים שלפני מאסרך?] כן / לא

13. האם אי פעם הועסקת למשך שנה שלמה? [האם הועסקת למשך שנה בתפקיד בקהילה?] כן / לא

14. האם אי פעם פוטרת? כן / לא

(הערה: פריטים 15 ו-16 מתייחסים ל הישגים בלימודים לפי חוק חינוך חובה של 10 שנים ולפי סיום בית ספר תיכון של 12 שנות לימוד. שיפור הציונים במכינות והשלמת שנות לימוד במסגרות אחרות אינן נחשבות לתוכנית תיכונית רגילה. אם נבדק למד לאחר סיום התיכון הרגיל, יש להתייחס לעובדה זו בשאלות 18, 19 ו-20).

15. האם השלמת פחות מכיתה 10 (כיתה י!)? כלומר, הנבדק לא סיים עשר שנות לימוד בזמן לימודיו הרגילים בבית ספר תיכון עיוני או מקצועי. אם פריט זה נענה בחיוב, אז גם פריט 16 חייב להיענות בחיוב. כן / לא

16. האם השלמת פחות מ-12 כיתות? [האם לא השלמת 12 כיתות בבית ספר תיכון עיוני או מקצועי?] כן / לא

17. האם אי פעם הושעית או הורחקת לפחות פעם אחת? כן / לא

אם הנבדק לומד בבית הספר או היה לפני מאסרו ומתכנן לחזור לשם כאשר ישתחרר, שאל את 3 שאלות הבאות:

18. איך היית בבית הספר? [האם עשית את שיעורי הבית שלך? איך היו ציוניך?] _____

19. האם הסתדרת בצורה טובה עם חבריך בכיתה? [האם אכלת עימם ארוחת צהריים? האם בילית איתם מחוץ לשעות בית הספר?] _____

20. איך הרגשת לגבי מוריך? [האם אי פעם דיברת עם מוריך מחוץ לכיתה? האם אי פעם שאלת את דעתם בנוגע לעניינים אישיים? האם אתה מעריך את דעתם?] _____

אם הנבדק מועסק או היה מועסק לפני מאסרו ומתכנן לחזור לאותה עבודה כאשר ישתחרר, שאל את השאלות הבאות:

18. איך הסתדרת בעבודתך? [האם אתה אוהב את עבודתך? האם המנהל מחמיא לך על עבודתך?] _____

ג.1. הערכת מסוכנות-אלימות בין בני זוג – Spousal assault risk assessment - SARA

שיטת הקידוד :

0 = לא קיים

1 = קיים במידה מועטה

2 = קיים במידה גבוהה

X = פריט קריטי

להלן רשימת 20 הפריטים המחולקים ל- 4 תחומים. בחוברת כלי ההערכה מפורטות ההגדרות של כל פריט ופריט.

היסטורית אלימות

קריטי	2	1	0	1. היסטורית תקיפה של בני משפחה
קריטי	2	1	0	2. היסטורית תקיפה של זרים או מכרים
קריטי	2	1	0	3. היסטורית הפרת שחרור על תנאי או פיקוח ק.מבחן (פיקוח קהילתי)

הערכה פסיכוסוציאלית

קריטי	2	1	0	4. בעיות לאחרונה במערכת יחסים
קריטי	2	1	0	5. בעיות לאחרונה בעבודה
קריטי	2	1	0	6. קורבן ו/או עד לאלימות במשפחה כילד או בוגר
קריטי	2	1	0	7. התמכרות / שימוש לרעה לאחרונה
קריטי	2	1	0	8. כוונות או רצונות לניסיון אובדני או רצח לאחרונה
קריטי	2	1	0	9. סימפטומים פסיכוטיים או מאנים לאחרונה
קריטי	2	1	0	10. הפרעת אישיות עם כעס, אימפולסיביות או חוסר יציבות התנהגותית

היסטורית תקיפה בין בני זוג

קריטי	2	1	0	11. היסטורית תקיפה פיזית
קריטי	2	1	0	12. היסטורית תקיפה מינית או קנאה מינית
קריטי	2	1	0	13. היסטורית שימוש בנשק ו/או איום אמיתי ברצח
קריטי	2	1	0	14. הסלמה לאחרונה בתדירות ובחומרת התקיפה
קריטי	2	1	0	15. היסטורית הפרה של צווי הרחקה

קריטי	2	1	0	16. מזעור או הכחשה קיצונית של היסטורית אלימות בין בני זוג
קריטי	2	1	0	17. עמדות תומכות או סלחניות ביחס לאלימות בין בני זוג

עבירות לאחרונה של החשוד

קריטי	2	1	0	18. אלימות ו/או אלימות מינית חמורה
קריטי	2	1	0	19. שימוש בנשק ו/או איום אמין לחיים
קריטי	2	1	0	20. הפרה של הוראה "ללא מגע"

להלן פירוט מקורות המידע:

סקירה			ראיונות
לא מתאים	לא	כן	ראיון עם המטופל
לא מתאים	לא	כן	ראיון עם הקורבן/נות
לא מתאים	לא	כן	ראיון עם אחרים (יש לציין עם מי)

סקירה			מידע עקיף
לא מתאים	לא	כן	דוחות משטרה: א. עבירה נוכחית. ב. עבירות קודמות.
לא מתאים	לא	כן	עדות הקורבן
לא מתאים	לא	כן	עדות עד
לא מתאים	לא	כן	תיקים קודמים
לא מתאים	לא	כן	אחר (יש לתאר)

סקירה			מבחנים פסיכולוגים או שאלונים - העבריין
לא מתאים	לא	כן	א. התעללות פיזית
לא מתאים	לא	כן	ב. התעללות פסיכולוגית
לא מתאים	לא	כן	ג. שימוש לרעה בסמים
לא מתאים	לא	כן	ד. אחר

סקירה			מבחנים פסיכולוגים או שאלונים – הקורבן
לא מתאים	לא	כן	א. התעללות פיזית
לא מתאים	לא	כן	ב. התעללות פסיכולוגית
לא מתאים	לא	כן	ג. שימוש לרעה בסמים
לא מתאים	לא	כן	ד. אחר

ג.2. כלי מקוצר להערכת סיכון לאלימות כלפי בנות זוג B-SAFER

שיטת הקידוד :

הסבר	ציון
לא רלוונטי	0
לא קיים	1
קיים בצורה חלקית	2
קיים בצורה חמורה	3

לאחרונה - מתקיים בארבעה שבועות אחרונים

בעבר - התקיים לפני יותר מחודש

להלן מפורטים 10 הפריטים של כלי ההערכה :

תקיפת בן הזוג

פריטים	בעבר	לאחרונה
1. אלימות פיזית מינית תקיפה פיזית או ניסיון לתקיפה פיזית כולל פגיעה מינית או שימוש בנשק. חמור – אלימות מסכנת חיים או פגיעת גוף המובילה לטיפול רפואי.		
2. כוונות או איום מילולי מפורש בפגיעה בחיים מחשבות על רצח, או מחשבות אגרסיביות, דחפים, תכנון או התנהגות. חמור – איום ממשי לפגיעה / רצח או איום עם נשק, דיבור על הפגיעה, ותוכנית מוכנה לפגיעה.		
3. הסלמה של אלימות מינית פיזית או הסלמה באיום מילולי. הגברה בתדירות או בחומרה במהלך הזמן האחרון.		
4. הפרה של צו הרחקה או צו אחר של בית משפט. כולל צו הרחקה, שחרור על תנאי, תקופת תנאי בעקבות אלימות במשפחה.		
5. עמדות שליליות לגבי אלימות במשפחה. ביטוי של עמדות או אמונות וערכים אשר מעודדים, מתרצים, ומצדיקים או מפחיתים אחריות על התנהגות האלימה. כולל קנאה מינית בבת הזוג וגילויי רכושנות כלפי בת הזוג.		

		כולל הכחשה או מינימיזציה של פעולות אלימות בעבר, הכחשה או מינימיזציה של אחריות אישית על פעולות אלימות בעבר (כולל האשמת הקורבן) או הכחשה ומינימיזציה של תוצאות הפגיעות.
--	--	---

מצב פסיכו-סוציאלי

פריטים	בעבר	לאחרונה
6. עבירות אחרות.		
עבירות אחרות לא קשורות לאלימות בין בני זוג. כולל פגיעה מינית לא בבת הזוג, שימוש בנשק חס כנגד בן משפחה, מכרים וזרים. כולל עבירות רכוש, פגיעה בציבור, עבירות סמים ואלימות כללית. <u>חמור</u> – כאשר קיימות עבירות. <u>קיים בצורה חלקית</u> – אין הרשעות לא הגיע לבית משפט.		
7. בעיות במערכות יחסים.		
פרידה מבן הזוג, או קיום קונפליקט משמעותי לגבי מצב הנישואין (כוונות לגירושין) יש לקודד על פי הסיבות לקונפליקט האם הם כתוצאה מהאלימות הקיימת.		
8. עבודה / בעיות פיננסיות.		
אבטלה לאחרונה, דפוס חוזר של חוסר רצון לעבוד, או בעיות כספיות חמורות.		
9. שימוש בסמים.		
בעיות משמעותיות של שימוש בסמים, אלכוהול או תרופות אשר מוביל לחוסר תפקוד חברתי. (בעיות בריאותיות, בעיות בעבודה ובעיות משפטיות).		
10. בעיות נפשיות.		
<ul style="list-style-type: none"> ▪ אמונות לא רציונאליות. ▪ בעיות רציניות במצב הרוח. ▪ בעיית כעס / אימפולסיביות וחוסר יציבות בטווח ארוך. במידה וקיימת מחשבת שווא הקשורה לבת הזוג, או איום על רצח בת הזוג יש לקודד פריט זה כחמור.		

סיכום הערכת מסוכנות

סיכון מיידי (לחודשיים הקרובים)	סיכון לטווח ארוך (מעל חודשיים קרובים)	סיכון הצהרות לרצח / התאבדות	
נמוך	נמוך	נמוך	רמת סיכון
בינוני	בינוני	בינוני	
גבוה	גבוה	גבוה	

ד. STATIC-99 - כלי סטטיסטי להערכת מסוכנות מינית שנבנה על ידי הנסון

להלן רשימת הפריטים הנבדקים בכלי זה. יש לציין שלכל פריט הגדרה מדויקת הקובעת אם וכיצד הפריט יקודד. הציון הסופי קובע את הקטגוריה של רמת המסוכנות של הנבדק.

דף קידוד

מספר שאלה	גורם סיכון	קידוד	ציון
1	צעיר	מעל גיל 25 גיל 18 עד 24.99	0 1
2	מגורים עם בן/בת זוג	מגורים של לפחות שנתיים- כן לא	0 1
3	עבירה נוכחית אלימות לא מינית- הרשעות	לא כן	0 1
4	עבירות קודמות אלימות לא מינית- הרשעות	לא כן	0 1
5	עבירות מין קודמות	<u>אישומים</u> אין 1-2 3-5 +6	<u>הרשעות</u> אין 1 2-3 3 +4

דף קידוד

מספר שאלה	גורם סיכון	קידוד	ציון
6	גזרי דין קודמים (לא כולל נוכחי)	3 או פחות	0
		4 או יותר	1
7	הרשעות בעבירות מין ללא מגע	לא	0
		כן	1
8	קורבנות לא קרובי משפחה	לא	0
		כן	1
9	קורבנות זרים	לא	0
		כן	1
10	קורבנות גברים	לא	0
		כן	1
	ציון סופי	סיכום הציונים	

קטגוריות סיכון

קטגוריית סיכון

נמוך
בינוני-נמוך
בינוני-גבוה
גבוה

• ביקוד

0,1
2,3
4,5
6 ומעלה

פרק ד': ערכת האבחון הנבנית בשירות המבחן למבוגרים וכלי הערכה מובנים

שירות המבחן למבוגרים החליט להבנות את תהליך ההערכה והאבחון לצורך הגשת תסקירים לבתי המשפט. נבחרה קבוצה של תחומים או "אשכולות" ראשיים ובתוכם פריטים או "אינדיקטורים". תהליך זה, המבוסס על איסוף ידע מקצועי וניסיון רב שהצטבר במהלך שנות עבודה רבות בשטח בתחום האבחון במסגרת שירות המבחן למבוגרים, עדיין לא הסתיים סופית, אם כי מסתמנים מספר אשכולות עיקריים ואינדיקטורים. לצורך סקירה זו נקרא לרשימת האשכולות והאינדיקטורים "ערכת האבחון" של שירות המבחן למבוגרים.

נמצא כי האשכולות ואינדיקטורים שנבחרו דומים לאלו שנמצאים בכלי הערכה שונים וקציני המבחן התבססו על ספרות מקצועית בתהליך הבחירה וההגדרה שלהם, במקביל לעבודה של איסוף הידע והניסיון המקצועי הרב שהצטבר במהלך שנים רבות של עבודה בשטח של קציני מבחן למבוגרים.

ערכת האבחון דומה לכלי הערכה של מסוכנות ובפרט ל-HCR-20 (ראו נספחים 3 ו-4). ה-HCR-20 בנוי ככלי עזר לחשיבה קלינית. הוא איננו קובע נקודות חיתוך כדי להחליט מה נחשב למסוכן ומה לא, כי אם מכוון וממפה את החשיבה של מעריך המסוכנות. לכל פריט ב-HCR-20 יש הגדרה וניקוד, אם כי, ברוב הפריטים, יש מקום לשיקול דעת של מעריך המסוכנות. ערכת האבחון וה-HCR-20 מכוונים את החשיבה של המאבחן, מבנים אותה ואף מקדדים אותה, אך גם משאירים מקום לשיקול דעת מקצועי ולא מכתיבים את מסקנות.

ישנם מספר ההבדלים בין ערכת האבחון לבין כלי הערכה מובנים אחרים המקובלים בספרות המקצועית. ערכת האבחון ממפה את נקודות העוצמה, הכוחות של המוערך. האינדיקטורים מנוסחים בגישה חיובית, תוך חיפוש גורמים שיכולים למתן סיכון ולהגביר סיכוי לשיקום. כך, למשל, בערכת האבחון באשכול "תפקוד" מופיע האינדיקטור "מידת האחריות לתפקידים". פריט דומה המופיע בכלים שונים הוא "חוסר אחריות". הדגש שונה בתכליתו: כלי הערכה הבוחנים אישיות עבריינית או מסוכנות מכוונים את המעריך לבחון עד כמה המוערך חסר אחריות ועלול להתנהג בצורה המסכנת את עצמו והסביבה. עד כמה הוא עברייני ומסוכן. ערכת האבחון של שירות המבחן למבוגרים בוחנת עד כמה הוא אחראי לתפקידיו. מכיוון שמדובר בכלי המכוון את החשיבה הקלינית, ההבדל איננו סמנטי. בתוך הערכה כללית של מיפוי סיכונים וסיכויים, ערכת האבחון מחפשת את נקודות העוצמה והכוחות על מנת בחון את הסיכוי לשינוי התנהגות ושיקום של האדם.

תהליך ההבניה של ערכת האבחון ובחירת האשכולות והאינדיקטורים שונה מחלק מכלי ההערכה. כפי שתואר, תהליך הבחירה נבע מתוך חשיבה מקצועית ארגונית רחבה שבו קציני מבחן רבים בכירים וזוטרים השתתפו. הפריטים שנבחרו לבסוף מצביעים על הנושאים העיקריים שקציני מבחן בוחנים בתהליך ההערכה. מכאן שערכת האבחון משקפת את הידע המקצועי והניסיון המצטבר של השירות. הכלי לא נבנה מתוך גישה תיאורטית - אקדמית. כלי הערכה אקטוארים - סטטיסטיים נבנו מתוך גישה מחקרים סטטיסטית נקייה. פריטים שנמצאו באופן מחקרי שיש להם קשר למסוכנות נכללו בכלי, גם אם הדבר לא תמיד תואם את ההתרשמות הקלינית בשטח. פריטי ה-HCR-20 נלקחו מתוך ספרות מקצועית. לעומתם, הכלים להערכת עבריינות, סולמות ה-PCL של הייר למדידת פסיכופתיה נלקחו מתוך ספר שפורסם לראשונה בשנות ה-40 של המאה הקודמת ע"י פסיכיאטר בשם קלקלי (Cleckley 1982). מדובר ברשימת תכונות שאדם אחד העריך שהן מכילות את האישיות הפסיכופתית. יש לציין שרשימות התכונות של ה-PCL עברו בדיקות מחקריות

משמעותיות והן שונו במידה מסוימת במהלך השנים בעקבות ממצאי המחקר. ערכת האבחון של שירות מבחן למבוגרים נבנתה מתוך איסוף מידע רחב יותר ובעתיד ניתן יהיה ללוות את יישומה במחקרים. בהשוואה בין ערכת האבחון של שירות המבחן למבוגרים לבין כלי הערכה אחרים ניתן להתייחס לנושא הארגון הכללי של תחומי ההערכה, האשכולות, והשוואה של ארגון זה לממצאי מחקר על רשימות הפסיכופתיה של הייר. אשכולות ערכת האבחון הם **תפקוד**, **יחסים**, **אישיות ועבריינות**. ניתן למצוא דמיון בין ארבעת האשכולות לבין ארבעת התחומים העיקריים הנמצאים ברשימות הפסיכופתיה. רשימות הפסיכופתיה החלו כרשימה של 22 תכונות שונות. בתהליך האבחון המערך מתרשם מהמוערך ומחליט עד כמה יש למוערך כל אחת מהתכונות. על פי מבחן זה, הציון הסופי המצטבר של כל התכונות מעיד על רמת הפסיכופתיה. לאחר איסוף נתוני מחקרים מצטברים, הרשימה צומצמה ל- 20 פריטים, ולאחר ביצוע ניתוח גורמים נמצא שיש מקבצים של תכונות. תחילה פורסמו שני גורמים עיקריים: תכונות אישיות והתנהגויות. כיום, החוברת הרשמית של המהדורה השנייה של הרשימה המעודכנת (PCL-R, 2nd edition) שפורסמה בשנים האחרונות (Hare 2003), מצביעה על ארבעה מימדים, שניים בתחום תכונות האישיות: מימד בין-אישי ומימד רגשי, ושניים בתחום ההתנהגות: מימד של אורח חיים שולי ופרזיטי ומימד של התנהגות עבריינית. המימד הבין-אישי מתייחס לגישה מתנשאת, מתרברבת ושקרנית-מניפולטיבית כלפי הסביבה. המימד הרגשי מתייחס לאטימות רגשית, העדר אמפטיה וחמלה, אי לקיחת אחריות למעשים או תחושות של מצפון וחרטה. המימד של אורח חיים שולי ופרזיטי מתייחס לגישה נהנתנית לחיים ללא תכנון או מטרות ארוכות טווח, העדר עמידה במחויבויות והתנהגות בלתי אחראית ופזיזה. מימד העבריינות מתייחס לעבריינות אינטנסיבית, שכיחה ומגוונת לאורך שנים מאז גיל צעיר.

ניתן לראות את ארבעת האשכולות של ערכת האבחון של שירות המבחן כדומות לארבעת המימדים של רשימות הפסיכופתיה. אשכול העבריינות מתייחס ישירות לנושא העבריינות בדומה למימד העבריינות ב-PCL. אשכול תפקוד מתייחס לאחריות וליציבות בתחומי החיים השונים: משפחה, תעסוקה, לימודים וכדומה. אשכול זה דומה למימד אורח החיים השולי-פרזיטי. אשכולות היחסים והאישיות דומים למימדים הבין אישיים והרגשיים, אם כי הדמיון אינו מלא. אשכול היחסים מתייחס לצדדים שונים ביכולת ליצור קשרים חיוביים ותומכים עם אחרים. אשכול זה דומה למימד הבין-אישי, אם כי נושא ההתנשאות והתרברבות אינם מופיעים באשכול יחסים כי אם באשכול האישיות באינדיקטור בנושא הנרקיסזם. אשכול האישיות מרכז בתוכו תכונות אישיות שונות הכוללות את היכולת לויסות דחפים, מיקוד שליטה פנימי, יכולת לאמפתיה ונושא הנרקיסזם. האינדיקטורים באשכול זה דומים לנושאים שונים במימדים רבים ברשימת הפסיכופתיה, אך עם דגש על המימד הרגשי: היכולת לאמפתיה כמו גם מיקוד שליטה (מהבחינה של לקיחת אחריות למעשים ותחושת אחריות ואשמה), קשורה למימד הרגשי, ויסות דחפים קשור לאורח החיים השולי, ונושא הנרקיסזם כאמור קשור למימד הבין-אישי.

בחלק הבא נשווה את רשימות הפסיכופתיה של הייר (PCL-R, PCL-SV) וה- HCR-20 לאינדיקטורים השונים. רשימות הפסיכופתיה וה- HCR-20 מספקים תיאור של כל תכונה במבחן. תיאורים אלו תורגמו והובאו ביחס לכל אינדיקטור רלוונטי על מנת שניתן ללמוד מהם ולהשוותם.

כלים אלו נבחרו להשוואה מהסיבות הבאות. המבנה והרציונאל הקליני של ערכת האבחון של שירות מבחן ושל ה- HCR-20 דומים. שניהם מבנים את החשיבה הקלינית בנוגע להערכת מסוכנות. חלק משמעותי של

הפריטים של שני הכלים חופפים. רשמיות הפסיכופתיה של הייר הם הכלים המובילים בהערכת עבריינות. על כן, נכון להשוות כל כלי המיועד להעריך עבריינות לכלי זה.

מטרת ההשוואה היא להראות איזה אינדיקטורים דומים לאלו הנמצאים בכלים אחרים ואיזה אינם מופיעים. כמו כן, ההשוואה מקנה לקצין השירות הגדרה אחרת לאינדיקטורים כדי שיהיה למשתמש בערכת האבחון של שירות המבחן ידע רחב ומעמיק על האינדיקטורים בהם הוא מעריך את העברייין.

ת/1. אינדיקאטור יכולת הסתגלות ויציבות במסגרות. ניתן להשוות אינדיקאטור זה למספר פריטים :

1. אורח חיים טפילי – PCL-R

2. העדר מטרות מציאותיות ארוכות טווח – PCL-R

3. ריבוי יחסי נישואין קצרים – PCL-R

4. חוסר מטרות – PCL-SV

5. אי יציבות ביחסים – HCR-20

6. בעיות תעסוקה – HCR-20

7. חוסר הסתגלות מוקדם – HCR-20

להלן הפריטים :

1. PCL-R אורח חיים טפילי

תיאור: פריט זה מתאר אדם שעבורו תלות כספית באחרים היא חלק מכוון מאורח חייו. למרות כשירותו הגופנית, הוא נמנע מתעסוקה יציבה, מכניסה; במקום זאת, הוא נשען באופן מתמשך על בני משפחה, על חברים, על קרובים או על סיוע מהרווחה. הוא משיג את רצונו ע"י הצגת עצמו כחסר אונים או כראוי לסימפטיה ולתמיכה, ע"י שימוש באיומים או בכפייה או ע"י ניצול של חולשת הקורבן. הניצול של אחרים בצורה זו אינו רק התוצאה של נסיבות זמניות המונעות ממנו לעבוד או מלתמוך בעצמו. במקום זאת, זה משקף דפוס התנהגות עיקש בו אחרים נדרשים לתמוך בו ולספק את צרכיו ולא חשוב מהי העלות הכלכלית והרגשית עבורם.

מקורות מידע: בראיון, האדם עשוי להודות ספונטנית שהוא אינו אוהב לעבוד ושהוא מעדיף לתת לאחרים לעבוד עבורו. אם אין לו עבר תעסוקתי יציב או אם הוא נראה כחי מעבר לאמצעיו, שאל אותו כיצד הוא מפרנס את עצמו. דו"חות של ועדת חנינה ושחרור על תנאי הם מקור טוב במיוחד למידע אודות האמצעים הטיפוסיים שלו לתמיכה עצמית כשהוא אינו בבית הסוהר. חפשו אחר ראיות להשענות מוגזמת על עזרה מהמשפחה, מבן הזוג או מסיוע מהרווחה לשם תמיכה כלכלית; כמו כן, סרסרות הינה ראיה חזקה לניקוד גבוה בפריט זה. אם האדם פרנס את עצמו רק באמצעות פשיעה או אם אין אמצעים הנראים לעין לתמיכה כשהוא אינו בבית הסוהר, האדם יקבל ציון 1.

2. PCL-R העדר מטרות מציאותיות ארוכות טווח

תיאור: פריט זה מתאר אדם המציג חוסר יכולת או חוסר רצון לייצר ולפעול בהתאם לתכניות ומטרות מציאותיות ארוכות טווח. האדם נוטה לחיות "מרגע לרגע" ולשנות תכניותיו בתדירות גבוהה. הוא אינו מקדיש מחשבה לגבי עתידו וכן אינו מוטרד מהעתיד לבוא. לעתים רחוקות בלבד הוא מוטרד מהידיעה, כי עשה מעט מאד בחייו וכי הוא חסר כיוון בחיים. האדם עשוי לטעון כי אינו מעוניין בהחזקת עבודה יציבה או שלא הקדיש לכך תשומת לב יתרה. הוא עשוי לנהל חיי נוודות ולתאר עצמו בתור משוטט.

לעתים יטען, שהוא נושא מטרות ייחודיות. לדוגמא: הוא עשוי לטעון שהוא שואף להיות עו"ד, סופר, מנתח מוח, עובד סוציאלי, פסיכולוג, טייס וכד', אך אינו מודע לכישורים הדרושים על מנת להתמקצע בתחומים. הוא

ישאף להשיג הכול בדרכים הקצרות ביותר וללא מאמץ. עם זאת, עם תשאול קצר יתגלה, כי הוא חסר כל מושג לגבי אופן השגת המטרות. המטרות ייראו תלושות מהמציאות לנוכח רמת השכלתו והרקע התעסוקתי שלו.

מקורות מידע: במהלך הראיון יש לתשאל אותו לגבי עתידו, מהן תכניותיו לאחר שחרורו? כיצד ישיג מטרות אלו? היכן ישאף להיות בעוד 10 שנים? נסה להשוות בין כישוריו ותחום התעסוקה שלו ובחן האם תכניותיו ומטרותיו תואמות את המציאות.

תכניות הנרקמות עוד בטרם שחרורו והמופיעות כחלק מבקשות לשחרור מוקדם מותנה, הנן יעילות במיוחד בקביעת מידת התכנון והחיבור למציאות שהתכניות אלו. כמו כן, הן יציגו את מידת ההתמדה שבמטרותיו ותכניותיו לאורך זמן ובאיזה מידה הוא משלים אותן.

PCL-R ריבוי יחסי נישואין קצרים

תיאור: פריט זה מתאר פרט שהיו לו הרבה מערכות נישואין. אנו מגדירים יחסי נישואין כמגורים משותפים אשר כוללים רמה מסוימת של מחויבות מאחד או שני בני הזוג. יחסים כאלו כוללים נישואין רשמיים וחוקיים, בזוגיות הטרוסקסואלית והומוסקסואלית.

יהיה טוב יותר להשמיט פריט זה אם הוא צעיר מאוד או אם שהה את רוב שנות חייו הבוגרות בכלא או מחוץ לקשר יעיל עם מאגר של בני זוג פוטנציאליים (אלא אם כן כמובן, הוא עדיין מצליח לנהל מערכות יחסים מרובות, במקרה זה ניקוד 2 יכול להינתן בבטחה).

מקורות מידע: במהלך הראיון, שאל אותו כמה מערכות יחסים היו לו. רישומים יכולים להכיל רשימה של מבקרים ומתכתבים (כולל אלו המצוינים כ"בן זוג", אישה על פי חוק וכו') לאורך מאסר קודם או נוכחי. דו"חות שחרור על תנאי או תקופת מבחן מכילים אינפורמציה הקשורה למערכות יחסים בזמן שמחוץ לכלא. פריט זה יש לנקד על בסיס הגיל המדויק של הפרט, תוך שימוש ההנחיות למטה.

ניקוד	מס' מערכות יחסים מתחת לגיל 30	מס' מערכות יחסים לגיל 30 ומעלה
2	3 או יותר	4 או יותר
1	2	3
0	1 או מעולם לא	2 או פחות

PCL-SV חסר מטרות

ניקוד גבוה בפריט זה ניתן לאלו אשר חסרים מחויבות ותוכניות מציאותיות ארוכות טווח. הם חיים את חייהם "מיום ליום" מבלי לחשוב על העתיד. הם נשענים כלכלית בצורה מוגזמת על משפחותיהם, חבריהם ותמיכה ממסדית/חברתית. לרוב הם חסרי רקע אקדמי או ניסיון תעסוקתי. כשנשאלים לגבי מטרות עתידיות, הם עשויים לתאר תוכניות לא סבירות.

HCR-20 חוסר יציבות במערכות יחסים

יש לציין כי פריט חוסר יציבות במערכות יחסים מופיע גם באשכול יחסים - התקשרות. באופן כללי נמצא שתמיכה חברתית פועלת כנגד התרחשות של אלימות פושעת (Klassen & O'Connor, 1994; Swanson, 1994). הדבר נמצא כנכון במחקרם של הריס ושות' (1993), כאשר היה מתאם של +.18 בין "לא היה נשוי אף פעם" לבין אלימות. Klassen & O'Connor (1988) שימו לב לקשר בין היות "בלתי נשוי" לבין

"היות אליים". גברים שהם אלימים במסגרות יחסים, יש פוטנציאל להיות אלימים גם מחוץ למסגרות של אותם יחסים (Gondolf, 1988; Saunders, 1992). כמוכן, צריך להבין ש"נישואין" הוא משתנה הקשור עם משתנים רבים אחרים כגון: היכולת לקחת "אחריות", "מקובלות" "הופעה חיצונית".

קידוד:

0	דפוס יחסים של יציבות יחסית ומשחרר מקונפליקטים.
1	דפוס יחסים לא יציב ו/או שיש בו קונפליקטים, אפשרי-פחות רציני.
2	דפוס יחסים לא יציב ו/או שיש בו קונפליקטים, ברור-רציני.

פריט זה מתייחס רק לשותפויות רומנטיות, אינטימיות או לא אפלטוניות, ואינו מתייחס ליחסים עם חברים ומשפחה. פריט זה מכוון לבדוק האם במוערך יש סימנים לכך שיש לו את היכולת ליצור ולשמר יחסים יציבים לטווח-ארוך, ומעורב ביחסים כאלה כשניתנת לו הזדמנות. "אי-יציבות" יכולה להראות בכמה דרכים: מספר גדול של יחסים קצרי טווח, העדר כל יחסים; קיום קונפליקטים בתוך יחסים ארוכי טווח. מובן מאליו שיש נישואין או יחסים קרובים שהם בולטים בדיוק בגלל שהם מאופיינים על ידי רמה גבוהה של אלימות רצינית ומתמשכת. יחסים יחשבו כ"גבוהים בקונפליקטים" למטרות פריט זה. הערכה ספציפית יותר בתחום זה עשויה להיות נחוצה. אם זהו המצב, אפשר להיעזר במדריך להערכת סיכון של תקיפת בן הזוג (SARA; Kropp et al., 1995). מדריך זה בנוי לפי קווים הדומים לאלה של ה- HCR-20.

6. HCR-20 - בעיות תעסוקה

סטטיסטיקות כלליות על רצידיביזם פלילי מראות על קשר בין רמת הכנסה והתנהגות בתקופת מבחן (Monahan, 1981), ובין אבטלה ורצידיביזם פלילי כללי (Andrews & Bonta, 1995). אין סיבה מיוחדת להניח שקשרים כאלו לא ימצאו גם בקרב נבדקים בעלי הפרעות נפשיות. Menzies & Webster (1995) מצאו, במדגם של עבריינים מופרעים נפשית, שאבטלה בזמן המעצר היא משתנה אחד מארבעה, מתוך מספר גדול של משתנים, שניבא אלימות במועד מאוחר יותר. Harris ושות' (1993) מצאו שלגברים שחזרו להיות אלימים במשך שבע שנות מעקב, היו תקופות קצרות של תעסוקה ב-50% מאשר לקבוצה של גברים מתואמים שלא חזרו להיות אלימים בתקופה דומה. Andrews & Bonta (1995) מדווחים שבעיות תעסוקה קשורות לרצידיביזם כללי.

קידוד:

0	ללא בעיות תעסוקה.
1	בעיות תעסוקה אפשריות/פחות רציניות.
2	בעיות תעסוקה ברורות/רציניות.

מוערכים המקבלים ציון גבוה בפריט זה עלולים לסרב למצוא תעסוקה לגיטימית, או שיש להם מספר גדול של עבודות בתקופות קצרות, או שהם מפוטרים או מתפטרים לעיתים קרובות. המוקד של פריט זה הוא נוכחותן או העדרן של בעיות תעסוקה. מעריכים צריכים לקחת בחשבון נסיבות מוגבלות מסוימות, שבגללן צריך להוריד את הציון מ-2 ל-1 או 0 (למשל, גורמים כלכליים, או נכויות פיזיות או נפשיות המוציאים את התעסוקה מכלל אפשרות). ניסיון בעבודות או תוכנית בתוך מוסדות יכולות להיכנס תחת פריט זה. אנו כוללים חינוך על תיכוני תעסוקה.

פריט זה יהיה לא רלבנטי במקרים מסוימים בהם צריך להשמיטו. לדוגמא, בן 17 שזה עתה עוזב את ביה"ס, ולא הייתה לו הזדמנות לפתח היסטוריה של תעסוקה. מכיוון שפריט זה הוא היסטורי, צריך לקחת בחשבון שינויים עדכניים במעמד התעסוקה הרשמי של המוערך. לדוגמא, אדם עם היסטוריה בת 15 שנה של בעיות תעסוקה, שקיבל לאחרונה קצבת נכות, כיוון שהוגדר כ"בלתי כשיר לתעסוקה" על ידי הממשלה, עדיין יכול לקבל ציון 2 בפריט זה.

7. HCR-20 חוסר הסתגלות מוקדם

פריט זה מתייחס לחוסר הסתגלות בבית, בבית הספר או בקהילה לפני גיל 17. חוסר הסתגלות בבית הספר מתייחס לחוסר יכולת ללמוד ולהשיג הישגים בלימודים, כמו גם על התנהגות בכיתה והסתגלות כללית לביה"ס. הריס ושות' (1993), מצאו קשר של 0.31 + בין משתנה זה לבין התנהגות אלימה לאחר השחרור. באותו הקשר, חוקרים אלה מצאו שהפרדה מההורים לפני גיל 16 הייתה במתאם של 0.25 + עם אלימות עתידית. הקשר בין קשיים בבית לבין קשיים בביה"ס, המזוהים בשלב מוקדם, הודגמו על ידי Hodgins (1994) במהלך מחקר מעקב על חבורה גדולה בשטוקהולם, בטווח של "לפני לידה" עד גיל 30. Klassen & O'Connor (1994), קובעים: "מה שנראה משותף למשתנים אלה, הוא ההפרעה האפשרית להתפתחות של היקשרות או סוציאליזציה במשך הילדות" (עמ' 326). על המעריכים להתעניין בשאלה האם הייתה בילדות התעללות פיזית, או חשיפה להתעללות פיזית של הורים (Caesar, 1988; Hotaling & Sugarman, 1986). איכות חיי המשפחה בשלבים המוקדמים נמצאה במדגמים פסיכיאטריים כמנבאת אלימות עתידית (Klassen & O'Connor, 1983; Yesavage, 1989). יש מספר ראיות לכך שדרגת החומרה של התנהגות אנטי-חברתית עומדת בפרופורציה ישירה לחומרת חוסר ההסתגלות בילדות (Swith & Thornderry). קידוד:

0	לא קיים חוסר הסתגלות.
1	תיתכן בעיית הסתגלות מועטת.
2	קיימת באופן ברור וחמור.

אנו מודעים לכך שפריט זה כולל שתי דרכים מאוד שונות שבהן חוסר הסתגלות בילדות, מנבא אלימות מאוחרת. דרך אחת היא להיות קורבן של אלימות בילדות, והשנייה היא להיות התוקף והמתעלל בקורבן. למרות ששני גורמים אלה מנבאים אלימות בבגרות, יש להם בבירור השלכות נבדלות הנוגעות להתערבות. אנו ממליצים שחוסר הסתגלות יופיע בלפחות 2 או 3 מהתחומים: בית, בית ספר וקהילה כדי שניתן ציון 2. כמו כן, יתכן מצב בו חוסר ההסתגלות בתחום אחד היה כה חמור עד שראוי לתת ציון 2 (למשל, התעללות חמורה ומתמשכת בילדות). המחברים מכירים בכך, שיש מעריכים שהיו רוצים שמשנתנה זה יופרד לפחות לשני פריטים מובחנים (דהיינו, בית ובית ספר) למטרות מחקר, אפשר כמובן לעשות זאת.

ת/2. אינדיקאטור מידת האחריות לתפקידים. ניתן להשוות אינדיקאטור זה לפריטים הבאים :

1. חוסר אחריות- PCL-R

2. חוסר אחריות- PCL-SV.

1. PCL-R חוסר אחריות

תיאור: פריט זה מתאר אדם אשר באופן קבוע אינו ממלא או מכבד מחויבויות והתחייבויות לאחרים. יש לו מעט אם בכלל תחושת אחריות או נאמנות למשפחה, לחברים, למעסיקים, לחברה, לאידיאלים או למטרות. חוסר האחריות שלו ניכר במגוון תחומים, הכוללים: עסקאות כספיות (אשראי בשיעור נמוך, השתמטות מהחזר הלוואות, אי תשלום חובות וכו'); התנהגות המסכנת אחרים (נהיגה בשכרות, מהירות מופרזת חוזרת ונשנית וכו'); התנהגות בעבודה (איחור או היעדרות לעיתים קרובות, ביצוע פזיז או רשלני שאינו נובע מחוסר יכולת וכו'); יחסים עסקיים (הפרת הסדרים חוזיים, אי תשלום חשבונות וכו'); ויחסים עם משפחה וחברים (כשלוך בסיפוק תמיכה כלכלית לבן/ת הזוג או לילדים, גרימת קשיים לא הכרחיים וכו').

מקורות מידע: חפש אחר הוכחה שהאדם מבטיח הבטחות והתחייבויות בקלות או נכנס להסכמים, אך עם זאת אינו ממלא את חלקו בעסקה. אם הוא נשוי או שיש לו ילדים, וודא כיצד משפחתו נתמכת, והאם הוא תומך בהם כאשר הוא אינו בכלא. באופן כללי, חוסר נכונות לקחת התחייבויות, כל עוד אחרים אינם מושפעים לרעה מכך, מקנה ציון של 1.

בתיקים, פיקוח על השחרור בערבות ודיווחים מתקופת מבחן מועילים במיוחד בשל הרישומים התעסוקתיים, ההאשמות הפליליות, העסקאות הכספיות, הפעילויות הכלליות והתמיכה המשפחתית המסופקת כאשר האדם אינו בכלא.

2. PCL-SV - חוסר אחריות

פריט זה מתאר אנשים בעלי התנהגות המסכנת אחרים או גורמת לאחרים מצוקה. לרוב לא ניתן לסמוך עליהם בתור בני זוג או הורים. הם חסרי מחויבות למערכות יחסים, נכשלים בטיפול עקבי בילדיהם וכו'. בנוסף, ביצועיהם במקום העבודה לא מספקים: הם מאחרים ונעדרים בתדירות גבוהה ללא סיבה טובה וכו'. לא ניתן לסמוך עליהם עם כסף, והם מסתבכים בצרות שונות כמו רמאות בהלוואות, אי תשלום חשבונות או מזונות.

ת/3. אינדיקאטור יכולות וכישורים. אין פריט הדומה לו ברשימות הפסיכופתיה או ב- HCR-20.

1/י. **אינדיקאטור בטחון בקשר עם דמויות משמעותיות וגורמי תמיכה וטיפול.** ניתן להשוות אינדיקאטור זה לפריטים הבאים:

1. שקרנות פתולוגית – PCL-R
2. מניפולטיביות / רמאות – PCL-R
3. רמאות – PCL-SV (פריטים אלו מתארים גישה צינית ומניפולטיבית כלפי אחרים).
4. העדר תמיכה חברתית ב- HCR-20.

1. PCL-R - שקרנות פתולוגית

תיאור: פריט זה מתאר אדם שעבורו שקר וגניבה טבוע כבר באינטראקציה שלו עם אנשים. הוא מסוגל לפברק ולהמציא תיאורים משוכללים לגבי העבר שלו, וזאת למרות שהוא יודע שהסיפור המפוברק שלו יכול להיבדק בקלות. המוכנות שלו לשקר והקלות הנראית לעין בה הוא מבצע זאת (אפילו עם אנשים המכירים אותו), יכולה להיות מדהימה. כאשר הוא ניתפס או שמעמתיים אותו עם האמת, הוא רק לעיתים רחוקות נראה מבולבל או נבוך. הוא משנה את הסיפור במהירות או לחילופין מנסה לעבד מחדש את פרטי הסיפור, כך שייראו עקביים עם הסיפור שסיפר קודם לכן.

יש לו הסבר או תירוץ לכל דבר. יתרה מכך, אפילו לאחר שהוא הפר באופן חוזר ונשנה את הבטחותיו ומחויבויותיו לאדם אחר, הוא עדיין ימשיך ליצור הבטחות ומחויבויות חדשות על כביכול "מילת הכבוד שלו". לעיתים הוא משקר מסיבות ברורות, אך נראה כי לגניבת דעת של אחרים יש ערך פנימי מסוים עבורו. הוא עשוי להתגאות ולהתפאר באופן חופשי ביכולתו לשקר.

מקורות מידע: בראיון אדם זה עשוי למסור תיאורים סותרים של מצבו המשפחתי, הרקע המשפחתי והעבר התעסוקתי, החינוכי והפילי שלו. זה בולט בעיקר בראיונות ארוכים. מדי פעם ניתן לעמת אותו לגבי חוסר עקביותו בתשובותיו – ולבחון כיצד הוא מגיב. כל עימות צריך להיות עדין בהתחלה ולאט לאט, עם ביטחון של המראיין, הוא יכול להיות יותר לוחץ, דוחק ועיקש. חוסר ההתאמה בין המידע בתיק האישי ובין המידע העולה מהראיון או ממקורות אחרים הוא יעיל במיוחד כדי לזהות את אותו הטיפוס. לאדם יכולות להיות מספר היסטוריות חיים שונות ודמיוניות לחלוטין. האנשים שמקבלים ציון 2 בפריט זה משתמשים לעיתים קרובות בשמות בדויים ובהוויות מזויפות. תיקיהם גם מכילים לרוב הערות בדבר המוניטין של חוסר כנותם.

2. PCL-R מניפולטיביות / רמאות

תיאור: למרות שדומה מכמה בחינות לפריט הקודם (שקרן פתולוגי), פריט זה עוסק יותר בשימוש של רמאות והולכת שולל כדי להונות, להתחמק מתשלום, להוציא במרמה, או להשתמש לצורכו באחרים. השימוש בתחבולות ומזימות המונע על ידי דחף לרווח אישי (כסף, מין, סטאטוס, כוח וכיו"ב) והמוצא לפועל ללא דאגה להשפעותיהם על קורבנות, מצדיק ניקוד של 2. חלק מפעולות אלו מתוכננות בפרוטרוט ומחושבות היטב, בעוד אחרות די פשוטות; בכל מקרה, הן מבוצעות בקור רוח, בביטחון עצמי או בחוצפה. התנהגות מניפולטיבית כוללת פעילויות עברייניות, כמו למשל קבלת עזרה סוציאלית תחת מגוון שמות, העברת ציקים פסולים, והקמת עסקים כוזבים. בכל מקרה הם כוללות גם פעילויות לא עברייניות. לפעמים היחיד

יתאר כיצד הוא "משתמש" בחברי משפחה בשל כספם, או איך, ללא ידיעת בן הזוג, הוא מעורב בשתיים שלוש מערכות יחסים אינטימיות בו זמנית. הוא יכול להראות גם נטייה למגוון עיסוקים מפוקפקים מבחינה חוקית או המנצלים "חורים" בחוק.

מקורות מידע: בראיון, הוא יכול מרצונו החופשי, לתאר עצמו כ"אדם רמאי" "פעלתן" "ארטיסט מועל". המניפולטיביות שלו באה לביטוי בתחומים שונים (פשע, מערכות יחסים וכו').

הצהרותיו יכולות לחשוף אמונה שהעולם מורכב מ"נותנים ומקבלים" ו"טורפים וטרף" או שיהיה זה טיפשי לא לנצל חולשה של אחרים. הוא יכול להיות מאוד פיקח במציאת חולשות אלו, ובשימוש בהם לרווח אישי שלו. יתכן שיגיד שמוכן לעשות כמעט הכול בשביל כסף. יתכן ואף ינסה לתמרן את המראיין לכך שיעשה לו טובה (באופן כללי משהו לא חוקי או כנגד חוקים ממסדיים).

ברישומים, חפש אחר דו"חות על אישומים קרימינלים או הרשעות על הונאה, מעילה, התחזות, קידום סחורות מזויפות ורכוש חסר ערך ותרמיות מכל סוג - גדולות או קטנות. רשומים יכולים לכלול דו"חות על יכולתו לתמרן צוות, חברים אחרים והמערכת. לדוגמא, יתכן וניסה (כנראה בהצלחה), להביא איש צוות להשיג עבורו הטבה מיוחדת, להבריח משהו לתוך או אל מחוץ לכלא, או לעשות משהו עבורו מחוץ לכלא.

פניות לשחרור על תנאי ודו"חות מועילים במיוחד בניקוד בפריט זה. הם יכולים להראות שהוא נוטה להשתמש באמצעים ותוכניות אשר יוצרות את הרושם של עניין כן בשיקום, כולל שיפור בתחום הלימודים, תוכניות סמים ואלכוהול, ארגונים דתיים וכאלו דתיים וכל שיגעון חולף של שיפור עצמי אשר נמצא עכשיו באופנה. במקרים רבים הוא יצטרף לארגונים למטרה בלעדית של גיוס תמיכה קהילתית לשם בקשה לשחרור על תנאי. הערך דעות מנוגדות על הפרט בזהירות; הם יכולים לשקף את יכולתו לתמרן בהצלחה אחרים.

3. PCL-SV - רמאות

אנשים עם קריטריון זה משתמשים באופן שכיח ברמאות, הולכת שולל ומניפולציות נוספות כדי להשיג את מטרתם האישית (כסף, מין, כוח וכו'). הם משקרים ומרמים בביטחון עצמי ומבלי להראות חרדה. הם עשויים להודות כי הם נהנים להוליך אחרים שולל, ועשויים לכנות עצמם "אמני הונאה".

4. HCR-20 העדר תמיכה חברתית

נוכחות ומעורבות של קרובי משפחה וחברים סבלניים, סובלניים ומעודדים, יכולה להוות תמיכה גדולה במהלך התוכנית הטיפולית. יחסי משפחה רעועים יכולים כמובן לזרז אלימות מוחצנת (Klassen & O'Connor, 1989). הדבר תלוי מאוד ביכולת לספק סביבה נקייה, נוחה ובטוחה. הספרות מסוכמת היטב על ידי Estroff & Zimmer (1994), השואלים: "האם לרשתות חברתיות ותמיכות חברתיות יש קשר לאלימות המתבצעת על ידי אנשים חולי נפש?" (עמ' 288). הם עונים על כך בחיוב, וקובעים: "הממצאים ממקורות שונים שנאספו בשיטות שונות בהם השתמשנו כדי לאחד ולתמוך בהנחותינו המוקדמות שמבנה וטיב היחסים של היחיד עם אחרים, בצירוף עם חוויותיהם הסובייקטיביות, מצבם הקליני, וההיסטוריות האישיות שלהם, שופכים אור גדול על מי יהיה אלים כלפי מי" (עמ' 288). המחברים מעודדים את המעריכים לחשוב באופן הקשרי על סיכון לאלימות ומדגישים ש"אנשים המאיימים באלימות הרגישו מאוימים בעצמם" (עמ' 288).

קידוד :

0	סיכוי נמוך להעדר תמיכה אישית.
1	סיכוי בינוני להעדר תמיכה אישית.
2	סיכוי גבוה להעדר תמיכה אישית.

פריט זה יכול להיות מקודד כקיים אם תמיכה (רגשית, כספית, או פיזית) מחברים או מהמשפחה אינה זמינה, או אם תמיכה כזאת זמינה, אבל היחיד מסרב לקבלה. חשוב מאוד לקבוע במדויק אילו שירותים יהיו זמינים ממי, ולהתבונן מעבר ל"כוונות הטובות" של קרובי משפחה וחברים (ולהבטיח שלא משתמשים אנשים אלה בניסיון להשיג שחרור או זכויות אחרות)."

י/2. **אינדיקאטור יכולת לנפרדות.** אין פריט הדומה לו ברשימות הפסיכופתיה או ב- HCR-20.

י/3. **אינדיקאטור תקשורת טובה.** אין פריט הדומה לו ברשימות הפסיכופתיה או ב- HCR-20.

י/4. **אינדיקאטור תפיסת תפקיד גמישה ומגובשת.** אין פריט הדומה לו ברשימות הפסיכופתיה או ב- HCR-

א/5. אינדיקטור יכולת לויסות דחפים. ניתן להשוות אינדיקטור זה למספר פריטים:

1. אימפולסיביות – PCL-R
2. ליקויים במעצורים התנהגותיים – PCL-R
3. הצורך בגירויים – PCL-R
4. מיניות מופקרת – PCL-R
5. אימפולסיביות – PCL-SV
6. ליקויים במעצורים התנהגותיים – PCL-SV
7. אימפולסיביות – HCR-20

1. PCL-R אימפולסיביות

תיאור: פריט זה מתאר אדם אשר התנהגותו מאופיינת בדרך כלל באימפולסיביות, לא מתוכננת, חסרת חשיבה. בד"כ הוא פועל מתוך "תמריץ רגעי", משום שהוא "מרגיש כך", או משום שהוא מנצל הזדמנות. סביר להניח כי הוא לא יבזבז זמן בלשקול בעד ונגד של פעולה מסוימת, והשלכותיה על עצמו ועל האנשים האחרים. לעיתים קרובות הוא יפסיק קשרים, יעזוב עבודות, ישנה תכניות בפתאומיות, או יעבור ממקום למקום בפחות מרגע בלי לדאוג לעדכן את הסובבים אותו.

מקורות מידע: בראיון שאל את האדם האם הוא בד"כ חושב לפני שהוא פועל וגרום לו לתאר את הנסיבות הקשורות למעשי הפשע שלו. כמו כן, חקור את השקפותיו בנוגע לחשיבות התכנון ומקום הספונטאניות באורח חייו. חפש האם ישנם סימנים ברורים המצביעים על אימפולסיביות הקשורה למעשי הפשע שלו, לתעסוקה וליחסים הבין-אישיים.

ניתן להגיע להוכחה כי רוב פשעיו היו ספונטאניים. דיווחים יכולים להצביע על כך שהוא שינה לעיתים קרובות כתובת ועבודה. חפש אחר דפוס עבירות בו נראה מעט מאוד תכנון.

2. PCL-R ליקוי במעצורים התנהגותיים

תיאור: פריט זה מתאר אדם בעל שליטה לקויה בהתנהגויות. הוא יכול להיות מתואר כאדם קצר רוח או בעל מזג חם. הוא נוטה להגיב לתסכול, כשלון, משמעת וביקורת באלימות או באיומים ובהתעללות מילולית. הוא נפגע בקלות ונהפך לכועס ואגרסיבי מדברים קטנים וחסרי חשיבות. התנהגויות אלו בדרך כלל לא הולמות בהתחשב בקונטקסט בהן הופיעו. הן בדרך כלל קצרות מועד והאינדיבידואל עלול במהרה להתנהג כאילו לא קרה שום דבר חריג לפני כן. השליטה בהתנהגויות בדרך כלל לא חזקה, והיא נחלשת אף יותר על ידי אלכוהול.

מקורות מידע: תיקים מספקים ראיה חזקה יותר על מנת לתת ניקוד לפריט זה, יותר מהראיון. דו"חות פסיכולוגיים ופסיכיאטרים, בדרך כלל מכילים אינפורמציה רלוונטית לגבי שליטה בהתנהגויות. בדיקת דו"חות של מוסדות לגבי נזיפה וענישה בעקבות אלימות והתפרצויות אגרסיביות, כולל התקפות פתאומיות והתקפות זעם מילוליות כלפי הצוות וכלפי מאושפזים/אסירים אחרים. העבר הקרימינאלי שלו יכול לכלול האשמות והרשעות של התקפות כלפי התנהגויות ספונטניות ולא מתגרות.

בראיון, האינדיבידואל עלול להראות סימנים של עצבנות פתאומית, טרדה, חוסר סבלנות. אם הוא נשאל, הוא בדרך כלל יודה שיש לו מצב רוח רע או שהוא מאבד את העשתונות בקלות. יש לבקש ממנו לתאר את התנאים בהם זה מתרחש.

PCL-R הצורך בגירוי / נטייה לשעמום

תיאור: פריט זה מתאר אדם המפגין צורך כרוני ומוגזם לגירויים חדשים ומרגשים, ומועדות בלתי רגילה לשעמום. הוא בדרך כלל יבטא עניין חזק בלקיחת סיכונים, "לחיות את החיים במסלול המהיר" או "על הקצה", להיות "היכן שמצוי האקשן", ובעשיית דברים מרגשים, מסוכנים או מאתגרים. יתכן שהוא ינסה וישתמש בסוגים רבים של סמים. הוא לעיתים קרובות מתלונן כי בית הספר, העבודה ומערכות היחסים ארוכי הטווח משעממים ומעייפים. הוא עשוי לציין כי יש לו "קוצים בישבן", שהוא צריך להיות דרוך לפעילות, וכי לא יכול לתאר לעצמו לעבוד באותה העבודה לאורך זמן כלשהו. הוא לעיתים קרובות יסרב לנסות, או יעזוב ללא כל קושי, כל משימה שהוא מוצא שגרתית, מונוטונית או לא מעניינת.

מקורות מידע: בראיון, תשאול מפורט יגלה דפוס עקבי של התחלה והפסקה של פעילויות חדשות - כגון בית ספר, עבודות, מערכות יחסים - שלא ניתן לייחסם לתנאים כלכליים, מחלה וכו'. תיקים עשויים להכיל מידע נוסף הרלוונטי לניקוד פריט זה (לדוגמא, היסטוריה תעסוקתית, הרגלי עבודה, רישומים מבית הספר וכו'). מחלוקת בין מידע התיק והראיון צריכה לגרום למנקד להעריך מחדש את תקיפות המידע מהראיון.

PCL-R התנהגות מינית מופקרת

תיאור: פריט מס' 11 מתאר אדם שיחסיו המיניים עם אחרים אינם יחסים אישיים אלא יחסים מזדמנים או חסרי חשיבות. עניין זה עשוי לבוא לידי ביטוי בקשרים מיניים מזדמנים או תכופים, בחירה חסרת הבחנה בשותפים למין, ניהול של מספר מערכות יחסים מיניות בו זמנית, בגידות תכופות, זנות או נכונות להשתתף במגוון רחב של פעילויות מיניות. בנוסף לכך, האדם עשוי לאלץ אחרים לקיים עמו יחסי מין ועלולות להיות לו האשמות או הרשעות בתקיפה מינית.

מקורות מידע: הראיון משמש בעיקר בכדי להשיג מידע בנוגע להתנהגות מינית שאינה בהכרח לא חוקית. יש לשאול אודות השקפותיו של האדם לגבי מין, גישותיו ביחס לשותפים מיניים, מספרם וטבעם של היחסים המיניים שהיו לו וכו'. הוא עשוי להתגאות מאוד בביצועיו המיניים במהלך הדיון. תיקים עשויים לאשר דיווחים על התנהגות מינית שניתנו במהלך הראיון. כמו כן, יש לסנן את התיקים הקשורים לעבירות מין בתוך המוסד ומחוצה לו. נדיר שתיקים אלו יוזכרו על ידי האדם במהלך הראיון.

PCL-SV אימפולסיביות

(פריט זה צוטט גם באשכול תפקוד - הסתגלות ויציבות במסגרות). פריט זה מתאר אנשים אשר פועלים מבלי לקחת בחשבון את השלכות מעשיהם. הם פועלים ב"להט הרגע", לעיתים קרובות מתוך רצון לריגוש וסיכון. הם עשויים להשתעמם בקלות ומאבדים את הריכוז במהירות. כתוצאה מכך, הם מתנהלים בסגנון חיים המאופיין בחוסר יציבות בבית ספר, במערכות יחסים, בעבודה ובמקום המגורים.

6. PCL-SV ליקוי במעצורים התנהגותיים

פריט זה מתאר אנשים אשר בקלות מתרגזים או הופכים מתוסכלים. שימוש בסמים ואלכוהול גורם להחרפה בהתנהגותם. הם מתעללים מילולית (מקללים, מעליבים או מאיימים) ומתעללים פיזית (זורקים ושוברים חפצים, דוחפים, סוטרים ומרביצים) בשכיחות גבוהה. ההתעללות עשויה להיות פתאומית, ללא התגרות. פרצי זעם אלו הם בדרך כלל קצרי מועד.

7. HCR-20 אימפולסיביות

אימפולסיביות פירושה חוסר יציבות התנהגותית ורגשית. בהתייחס לאפקט הממתן הפוטנציאלי של מושגים קליניים, Klassen & O'Connor (1994) ציינו ש"גורמים ממתנים מסוגים שונים עלולים להתגלות. אימפולסיביות נראית לנו מתאימה לכאן" (עמ' 237). זה ברור שהפעולות של אנשים יציבים מבחינה רגשית והתנהגותית ניתנות לניבוי ביתר קלות מאשר אלו של אנשים לא יציבים. חוסר יציבות רגשית היא תו ההיכר של האבחון של הפרעת אישיות גבולית על פי ה-DSM-IV. חלק מן ההערות הכלליות לגבי הפרעה זו הנמצאות ב-DSM-IV שימושיות בהערכת סיכון של פציינטים שאינם סובלים מהפרעה ספציפית זו. על המעריך לגלות כיצד יגיב היחיד לעלבונות, אכזבות או זלזול אמיתיים או מדומים (Monahan, 1981). Barratt (1994) ביצע תכנית מחקר על אימפולסיביות המדגימה את הקשר שלה לאלימות. "סגנון חיים אימפולסיבי" נמצא כמבחן בין עבריינים רצידיביסטים לבין כאלה שאינם רצידיביסטים (Prentky, Knight, Lee, & Cerce, 1995). גורמים כמו עוינות (Megargee, Cook, & Mendelsohn, 1967; Menzies & Webster, 1995; Quinsey,) וכעס (Maguire, & Varney, 1983) (Kay, Wolkenfeld, & Murrill, 1988; Novaco, 1994; Selby, 1984) מתייחסים אף הם לאלימות. ישנן כמה סקירות מקיפות על הקשר בין אימפולסיביות ואלימות (Hollander & Stein, 1995; Webster & Jackson, 1997).

קידוד:

העדר אימפולסיביות.	0
תיתכן אימפולסיביות קלה.	1
קיימת בבירור אימפולסיביות חמורה.	2

אימפולסיביות מתייחסת לשינויים דרמטיים משעה לשעה, מיום ליום, או משבוע לשבוע במצב הרוח או בהתנהגות הכללית. זה נוגע לאי יכולת להישאר רגוע וממוקד אפילו כשנמצאים תחת לחץ לפעול. אימפולסיביות יכולה להשפיע על תחומים התנהגותיים ורגשיים. דהיינו, אנשים עלולים להגיב הן ב"שליפה" רגשית והן התנהגותית. אנשים אימפולסיביים מהירים להגיב (תגובת-יתר) לזלזול, עלבונות ואכזבות אמיתיים או מדומים. תגובות שליליות או חיוביות עלולות להראות כמוגזמות ומגדישות את הסאה. פעולות, כולל כאלו שנראות באופן שטחי כאחראיות, עלולות להיות בלתי עקביות ולעיתים קרובות אי אפשר לנבאן. תגובות אינן בהתאם לציפיות הרגילות בהתחשב בנסיבות. קיימת רשימה בת 20 פריטים של אימפולסיביות (ICL-20), שפותחה לאחרונה על ידי Webster & Jackson (1997) המבוססת על עבודה קודמת של Howard Wishnie (1977), יכולה לסייע בהערכת אימפולסיביות. אפשר להתייחס גם ל- (Hollander & Stein, 1995).

א/2. אינדיקאטור מיקוד שליטה פנימי. ניתן להשוות אינדיקאטור זה למספר פריטים :

1. חוסר יכולת לקחת אחריות על מעשיו - PCL-R.

2. לא מקבל אחריות – PCL-SV

1. PCL-R חוסר יכולת לקחת אחריות על מעשיו

תיאור: פריט זה מתאר אדם שאינו יכול או אינו רוצה לקבל אחריות אישית למעשיו (העבריינים והלא עבריינים) או להשלכות של מעשיו. בד"כ יש לו תירוץ כלשהו להתנהגותו, כולל רציונליזציה ומיקום האשמה אצל אחרים (החברה, משפחתו, שותפיו לעבירה, הקורבנות, המערכת וכו'). במקרים קיצוניים, הוא עשוי להכחיש האשמות נגדו, למרות הראיות. לדוג': הוא עלול לטעון שהוא "הופלל" ע"י אחרים או שהוא איבד את הזיכרון ביחס למקרים הנידונים. לעיתים קרובות יותר, למרות זאת, הוא יקבל אחריות למעשיו באופן שטחי ואז יקטין מאד או אף יכחיש את תוצאות מעשיו, לדוג': הודאה בתקיפה, אך טענה שהקורבנות שיקרו בנוגע לפגיעות הפיסיות; או הודאה בגניבה, אך טענה שהקורבנות היו מבוטחים כך שלא נגרם כל נזק.

מקורות מידע: בראיון חקור אחר הנסיבות סביב פשעיו והסיבות שלו לביצועם. תירוצים נפוצים הם הפרעות נפשיות כמו: אמנזיה, black-out, ריבוי אישיות או אי שפיות זמנית; עם זאת, כאשר הוא מתבקש לתאר את הסימפטומים, הוא נותן בד"כ תשובות מעורפלות, לא הגיוניות מבחינה רפואית או בעלות אופי של שינון מספר לימוד. הוא גם עשוי לתלות את הפשעים שלו בשימוש יתר בסמים או באלכוהול, אך בו זמנית לסרב לקבל אחריות לשינוי הדפוס הפוגעני שלו. כמו כן, היה בטוח ששאלת אותו בנוגע לנושאים לא עבריינים; הוא עשוי להראות דפוס דומה או הכחשה והפחתה, כמו בפעילויות עברייניות. תיקים עשויים להכיל מידע בנוגע לסיבות שנתן למשטרה ולבית המשפט ביחס לפשעיו, כמו גם הסברים לפשעים בתוך המוסד.

2. PCL-SV - לא מקבל אחריות

אנשים המנוקדים גבוה בפריט זה נמנעים מלקחת אחריות אישית על מעשיהם על ידי רציונליזציה של התנהגותם, מינימיזציה משמעותית של השלכות מעשיהם על אחרים או אפילו הכחשה כוללת של כלל מעשיהם. הרציונליזציה כוללת השלכת אשמה (או לפחות אשמה חלקית) על הקורבן או על הנסיבות. המינימיזציה כוללת הכחשת פגיעה משמעותית בקורבן מבחינה פיזית, נפשית או כלכלית. הכחשה בדרך כלל כוללת טענות לחפות, כלומר שהקורבן משקר או שהוא הופלל על ידי אחרים. לחילופין, האדם עלול לטעון לאמנזיה (איבוד הזיכרון) כתוצאה משימוש בסמים או אלכוהול או כתוצאה ממחלה נפשית או פיזית.

א/3. אינדיקאטור יכולת לאמפטיה. ניתן להשוות אינדיקאטור זה למספר פריטים :

1. מחוספס / חוסר אמפטיה - PCL-R

2. חוסר בחרטה או באשמה - PCL-R

3. אפקט שטוח - PCL-R.

4. חוסר אמפטיה – PCL-SV

5. חוסר חרטה – PCL-SV

1. PCL-R מחוספסות / חוסר באמפתייה

תיאור: פריט זה מתאר אדם שגישותיו והתנהגותו מראים חוסר עמוק באמפתייה וחוסר התחשבות מחוספסת לרגשות, לזכויות ושלומם של אחרים. הוא מודאג רק מ"מס' 1", ורואה אחרים כאובייקטים לתמרון. הוא ציני ואנוכי. כל הערכה של כאב, סבל או חוסר נוחות של אחרים היא מופשטת ואינטלקטואלית. אין לו שום היסוס ללעוג לאחרים, כולל אלו שחוו אסונות או סובלים מנכות נפשית או פיסית. הבוז וחוסר האכפתיות שלו כלפי אחרים עשויה להוביל אותו לתאר עצמו כ"בודד מבחירה". הוא רואה ברגשות סימן לחולשה.

מקורות מידע: במהלך הראיון, האופן בו האדם מתאר את פשעיו ואת קורבנותיו יהיה, באופן מוזר, בדרך אגב ומקריות. הערות כמו: "מאד חסר מזל", "הם קבלו את מה שהגיע להם", "אני לא יכול לדאוג בנוגע לזה, יש לי בעיות משל עצמי" ו-"לא חשבתי על זה באמת" אינן נדירות. הוא עשוי לומר, שגישתו כלפי אחרים נובעת משאיפתו לשרוד בעולם עוין. הוא עשוי להיות חסר אכפתיות בנוגע לתגובות של משפחתו או של חבריו למאסרו. לעיתים קרובות, אלו המקבלים ציון 2 בפריט זה מסוגלים לגנוב מחברים או מבני משפחה באותה קלות כמו מזרים.

תיקים עשויים להכיל דיווחים אודות יחס אכזרי וסדיסטי כלפי אחרים. ההתנהגות הזאת יכולה להיות עבריינית או לא עבריינית, יכולה לנוע בין התעללות נפשית או פיסית בבני משפחה ובין רצח בדם קר. זה עשוי להתחיל בגיל צעיר בפעילויות כמו יחס רע כלפי בע"ח. במהלך ביצוע הפשעים, האדם עלול להשתמש באלימות מוגזמת כלפי בני אדם או כלפי רכוש, ללא סיבה הנראית לעין, לדוגמה: במהלך פריצה, הוא עלול להרוס את הבית או במהלך שוד - לפגוע בקורבן.

2. PCL-R חוסר בחרטה או באשמה

תיאור: פריט זה מתאר אדם, המראה באופן כללי, חוסר דאגה להשלכות השליליות של מעשיו, הן העבריינים והן הלא עבריינים, על אחרים. הוא מודאג יותר מההשפעה שיש למעשיו על עצמו מאשר מכל סבל הנחוה ע"י קורבנותיו או הנזק שנגרם לחברה. הוא עשוי להיות כן לחלוטין בנוגע לעניין, לציין בשלווה שאין לו שום תחושת אשמה, שהוא אינו מצטער על הדברים שעשה ושאינו שום סיבה שיהיה מודאג עכשיו, כשהעניין גמור. מצד שני, הוא עשוי להביע במילים חרטה מסוימת, אך מעשיו אינם מאשרים את דבריו. חוסר בחרטה עשוי להראות ע"י כשל בהערכת החומרה של מעשיו (לדוגמא: להרגיש שהעונשים הפליליים שלו היו חמורים מדי או שהוא נשפט באופן לא הוגן וכו'); ע"י כך שיטען שקורבנותיו, אחרים, החברה או נסיבות מקלות, הם האשמים באמת; או ע"י השתתפות חוזרת ונשנית במעשים שהם בברור מזיקים לאחרים. לדוגמא: הוא עשוי להאשים את המערכת המשפטית או את התקשורת בכך שפגעו במוניטין שלו ובכך שמנעו ממנו מלממש את הפוטנציאל שלו.

מקורות מידע: בראיון, שים לב להבדל בין מה שהאדם מרגיש ובין מה שהוא חושב שהמראיין רוצה לשמוע. שאלה סטנדרטיות בראיונות מתקנים היא: "האם אתה חש חרטה על מה שעשית?" והוא קרוב לודאי כבר עשה חזרות על התשובות לשאלה זו. לפיכך, הערכה עקיפה של תפיסותיו בנוגע לחומרה או להשלכות של מעשיו לגבי עצמו ולגבי אחרים, יכולה לחשוף יותר. לבסוף, חפש אחר הוכחות ליכולת שלו לחרטה במצבים שונים, המערבים אנשים אחרים (כמו: אכפתיות לגבי התנהגות בעבר ביחסים אינטימיים, בעבודה וכו'). תיקים עשויים להכיל דו"חות של מראיינים, שימועי חנינה וכו', בהם הבעות קודמות של חרטה ואשמה לא הולידו שינוי התנהגותי ניכר לעין.

3. PCL-R אפקט שטוח

תיאור: פריט זה מתאר אדם, שנראה כחסר יכולת לחוות טווח ועומק נורמאליים של רגשות. מדי פעם הוא עשוי לתת רושם קר וחסר רגשות. הצגה של רגשות היא באופן כללי דרמטית, רדודה, קצרת חיים. היא משאירה בוחנים זהירים תחת הרושם, שהוא משחק בהצגה ושכמעט ואין משמעות אמיתית מתחת לפני השטח. הוא עשוי להודות בכך שהוא לא רגשי או שהוא מזייף רגשות. לעיתים האדם טוען שהוא חווה רגשות חזקים, אך הוא לא מסוגל לתאר את הדקויות של מצבים אפקטיביים שונים. הוא עשוי להשוות בין אהבה ובין עוררות מינית, בין עצבות ובין תסכול וכן בין כעס ואי שקט. כמו כן, רגשותיו עשויים להיות חסרי התאמה למעשיו או למצבו.

מקורות מידע: בראיון, חפש אחר חוסר התאמות בין הבעות מילוליות של רגשות ובין התנהגות. לדוגמא: אם האדם מביע אהבה כלפי משפחה או חברים, האם הוא מסוגל לספק פרטים אודות מיקומם, בריאותם, מצבם הכלכלי ומצבם הכללי כיום? אם בן משפחה או חבר חלה במחלה קשה או נפטר, איזו השפעה הייתה לכך עליו? האם הוא ביקר בבית החולים או הלך להלוויה? האם הבעות מילוליות חזקות של רגשות מלוות בהתנהגויות לא מילוליות התואמות את הרגשות? (יש לנסות לקחת בחשבון את העובדה שהמאסר עשוי להשפיע על ההבעה הרגשית ועל המוכנות שלו לחשוף את רגשותיו בפני אלו, שנראים לו כקשורים למוסד). מידע מתיקים צריך לשמש להערכת התוקף של הדיווחים שנעשו במהלך הריאיון. לדוגמא: האדם עשוי לציין שהוא קרוב למשפחתו, בעוד תיקיו מראים שהוא אינו כותב להם או מתקשר אליהם ושאינו מקבל ביקורים מהם. כמו כן, תיקים עשויים להכיל ראיונות עם חברים ועם קרובים שמראים כי התנהגותו כלפיהם בדרך כלל אינה תואמת להבעות החיבה המילוליות שלו.

4. PCL-SV - חוסר אמפטיה

פריט זה מתאר אנשים אשר ניחנו בקשר רגשי מועט עם אחרים, ובחוסר יכולת להעריך את התוצאות הרגשיות (החיוביות או שליליות) של מעשיהם. כתוצאה מכך הם ייתפסו כקרים, מחוספסים או קשוחים, חסרי יכולת לחוות רגשות חזקים וכאדישים לרגשות של אחרים. ייתכן שהם עשויים להביע את רגשותיהם אבל רק בצורה רדודה ותנודתית. יכול להיות חוסר התאמה בין הבעות המילוליות של רגשותיהם להבעות הלא מילוליות.

5. PCL-SV - חסרי חרטה

ניקוד גבוה בפריט זה ניתן לאדם אשר נראה כחסר יכולת לחוש אשמה. זה נורמאלי לחוש לעיתים צודקים כאשר פוגעים באחר, אולם אנשים אלו הם חסרי מצפון לחלוטין. חלקם יביעו חרטה מילולית, אך ללא כנות אמיתית. חלקם יביעו מעט רגש לגבי מעשיהם או השפעתם המזיקה על אחרים ויתרכזו בסבל של עצמם (בניקוד פריט זה יש לקחת בחשבון את טבע ההתנהגות המזיקה של האדם. ברור שחוסר חרטה בנוגע למעשים לא משמעותיים אינו בהכרח פתולוגי).

א/4. אינדיקאטור העדר נרקיסיזם פתלוגי. ניתן להשוות אינדיקאטור זה למספר פריטים :

1. חלקקות/קסם אישי שטחי – PCL-R
2. תחושת ערך עצמי גרנדיוזית – PCL-R
3. שטחיות – PCL-SV
4. גרנדיוזיות – PCL-SV

1. PCL-R חלקקות / קסם אישי שטחי

תיאור: תכונה זו מתארת אדם נחפז ופזיז, רהוט בדיבורו, אדם בעל יכולות ורבניות שוטפות וקלילות, המתואר בצביעות, קסם אישי ושטחיות. הוא מתואר כאדם מעניין וכבעל שיחה מבדר, תמיד מצויד בתשובות מהירות ומבריקות, בעל יכולת לספר סיפורים, לא בהכרח סבירים, אבל מאוד משכנעים שממקמים אותו מתחת לאור הזרקורים ובדרך כלל גורמים לו להיראות טוב.

הוא מצליח להציג את עצמו בצורה טובה ואפילו לגרום לאנשים לחבב אותו. באופן כללי הוא חלקלק, ובאמצעות יכולת זו הוא גורם לאנשים להאמין לדבריו. הוא נראה כבעל ידע בתחומים רבים, ומשתמש באופן מקרי (כביכול) במונחים טכניים ובז'רגון אפקטיבי מספיק בכדי להרשים אנשים. אם יישאל שאלות מעמיקות בנושא, תתגלה האמת והיא שהידע שלו הוא שטחי ביותר.

מקורות מידע: ניקוד תכונה זו צריך להיות מבוסס, אם אפשר, על ראיונות עם הנבדק ועל תיקי מידע שונים. בראיונות, יש להעריך את הסגנון הבין אישי שלו, הוא עשוי להתגלות כמאוד חברותי, ישיר, ולשתף פעולה באופן מלא, אך לאמתו של דבר הוא עלול לספק לנו מעט מאוד מידע שימושי. באופן שכיח הוא יתחיל במתן תשובה לשאלה שנשאל ויסיים כשהוא מוביל את השיחה לכיוון אחר לגמרי תוך שהוא מדבר על נושא אחר לחלוטין. הוא עשוי להתנהג בקלילות ובנינוחות במשך הראיון, תוך שהוא כמעט ולא מראה סימנים של חרדה, מבוכה או אי נוחות.

לעיתים קרובות במהלך הראיון, יהיה קשה לקבוע מי שולט, המראיין או המראיין. כאשר תינתן לו האפשרות לענות על שאלות הנוגעות לעברו (למשל ילדותו, בתי ספר, טיולים), הוא יכול לספר סיפורים שנראים מאוד לא סבירים לאור המידע שכבר יש ברשותנו לגביו. הגישה שלו תאופיין באופן כללי בגוון פסיאודו-אינטלקטואלי, תחומים נפוצים שהוא יכול להציג כתחומים בהם יש לו ידע הם: סוציולוגיה, פסיכיאטריה, רפואה, פסיכולוגיה, פילוסופיה, שירה, ספרות, אמנות ומשפט.

הוא עלול להיות מוטרד מהרושם שהוא משאיר על המראיין, ולשאל שאלות כמו "איך אני עד עכשיו?", לנסות לקרוא את ההערות שכותב המראיין.

רצוי להשתמש בראיון לא מובנה, מומלץ יהיה לתת לו גלוש מתוך הנושא שעליו נשאל לנושאים אחרים (כפי שהוא נוהג לעשות), כיוון שהמאפיינים השונים של תכונה זו יבלטו יותר בראיון לא מובנה מאשר בשאלות סגורות.

יש לבדוק בתיקים הרפואיים שלו, ולחפש הערות שמדברות על השם שיצא לו כאדם בעל יכולת שיחה חלקלקה, יכולת פטפט וכדומה. אם בתיקים אלו נקבל רושם הפוך ממה שאנחנו חושבים אזי צריכה להידלק נורה אדומה לגבי רושם מוטעה או הטיה כלשהי שקיבלנו עליו.

ישנם מראיינים המתקשים בניקוד תכונה זו לגבי נבדקים המציגים עצמם כשטחיים מאוד אבל ללא קסם אישי כלל. למשל, אנשים ששוהים בבתי סוהר או בתי חולים שבחרים בתדמית של קשוחים ומאציואיסטיים. בדרך כלל אנחנו מדרגים נבדקים אלה בציון 1, אלה מביניהם המציגים עצמם באופן אמיתי, גלוי וישיר, ביישנים ומאופקים, חסרי בגרות ולקויים יקבלו בדרך כלל ציון 0.

2. PCL-R תחושת ערך עצמי גרנדיזיות

תיאור: פריט 2 מציג אדם עם ראייה מוגזמת מאד לגבי יכולותיו וערכו העצמי. הוא עשוי לתת רושם של רברבן. הוא בד"כ נראה כבעל בטחון עצמי, איתן בדעותיו וגאוותן במהלך הריאיון, אולי נותן את הרושם שהוא מציג או שהוא עורך מסיבת עיתונאים. האגו המנופח שלו ותשומת הלב המופרזת שלו ליכולותיו הם מדהימים, בהתחשב בעובדות חייו.

הוא אינו נבוך או רגיש לבעיות המשפטיות הנוכחיות שלו; הוא משוכנע שהנסיבות הנוכחיות שלו הן כתוצאה ממזל רע, מחברים בוגדניים או ממערכת משפט לא הוגנת ולא מיומנת. הוא אף עשוי לראות את עצמו כקורבן אמיתי של הפשע "לכאורה", בגלל הזמן שהוא מחויב לבלות בכלא. הוא אינו רואה את עתידו כמושפע לרעה ממגעיו עם החוק. הוא חש כי מיומנויות העבודה הנלמדות בכלא הן חסרות ערך או מתחת לכבודו; הוא מבטא כוונה לחפש קריירה עם סטאטוס.

מקורות מידע: ראיונות הם יעילים מיוחד לניקוד הפריט הזה. האדם עשוי לנסות לשלוט בראיון או לנהוג כאילו הוא עורך מסיבת עיתונאים. הוא אף עשוי להשתמש בביטויים כמו "אין תגובה" או "אינני מוכן לענות על השאלה הזאת כרגע". הוא עשוי לדבר כמו עורך דין - הוא אולי אפילו ייצג את עצמו במהלך המשפט שלו. אם אכן זה היה כך, גרום לו לדבר על הסיבות שלו לעשות זאת ועל תפיסתו לגבי תפקידו אז. תגובותיו לגבי שאלות הנוגעות לאחרים (כמו: אתה חושב שאחרים הם טיפשיים? משעממים? חכמים? מעניינים?) בד"כ יגלו גישה מתנשאת. יהיה זה שימושי לחקור אודות תפיסותיו העצמיות והדימוי העצמי שלו. הוא עשוי לטעון שאחרים מכבדים אותו, מפחדים ממנו, מקנאים בו, סולדים ממנו וכו'. אדם בעל ציון גבוה בפריט זה ישמח, בד"כ, לשוחח אודות המעמד והמוניטין שלו (בין אם הדבר מגיע לו או לא) בכלא. הוא עשוי לנסות "לשלוט" במראיין ע"י התנהגויות לא מילוליות, כמו: מגע עיניים ישיר, מחוות ראוותניות ופלישות למרחב האישי של המראיין.

תיקים עשויים להכיל הערות והתרשמויות אודות הדימוי העצמי של האדם, שיתאמו לתיאור שלעיל. במיוחד, תיקים נותנים למעריך הזדמנות לראות כיצד האדם נתפס ע"י מספר אנשים אחרים (כולל צוות, אסירים אחרים, חברי ועדת החנינה, פסיכולוגים וחברים או קרובים).

3. PCL-SV - שטחיות

פריט זה מתאר אדם אשר סגנון האינטראקציה שלו נראה שטחי. בדרך כלל הוא מנסה ליצור רושם חיובי ע"י הצגת רגשות, סיפור סיפורים המציגים אותו באור חיובי, ומתן תירוצים לא סבירים על התנהגות לא הולמת. יש שימוש במונחים מקצועיים ללא צורך ולעיתים באופן שאינו מתאים. למרות השטחיות האדם יכול להיתפס כטיפוס מעניין. לחילופין הוא יכול לנסות להרשים אחרים על ידי הצגה עצמית של אדם שותק או עוין או מאצ'ו. המרכיב המרכזי הוא שההצגה העצמית מאולצת ומלאכותית. הוא "חלקלק" וכאשר מעמתים אותו עם עובדות הסותרות את הצהרותיו או עם חוסר העקביות בהצהרותיו, הוא פשוט משנה את הגרסה ואת הסיפור.

4. PCL-SV - גרנדיזיות

אדם המדורג גבוה בפריט זה יתואר כגרנדיזי או רברבן. יש לו תפיסה מנופחת לגבי עצמו ויכולותיו. הוא בדרך כלל נתפס כבעל בטחון עצמי ואיתן בדעותיו במהלך ראיון (סיטואציה בה רוב האנשים מאופקים ומביעים יחס של כבוד). אם האדם מאושפז או כלוא, הוא יאשים גורמים חיצוניים (כמו "מזל רע" או "המערכת") ולא את עצמו. הוא מוטרד לגבי מצבו הנוכחי בהווה, ודואג מעט לגבי העתיד.

אשכול עבריינות

ברשימות הפסיכופתיה יש התייחסות לנושא העבריינות, אולם לא תמיד בדומה לצורה שהאינדיקטורים מוגדרים. על כן הפריטים הבאים מה- PCL-R, PCL-SV, ו-HCR-20 יובאו לפני ההתייחסות לכל אינדיקטור.

1. בעיות התנהגות מוקדמות – PCL-R
2. עבריינות נוער – PCL-R
3. הפרה של תנאי שחרור – PCL-R
4. עבריינות מגוונת – PCL-R
5. התנהגות אנטי סוציאלית בתקופת ההתבגרות – PCL-SV
6. התנהגות אנטי סוציאלית בבגרות – PCL-SV
7. אלימות קודמת – HCR-20
8. הגיל הצעיר שבו התרחש האירוע האלים הראשון – HCR-20

1. PCL-R בעיות התנהגות מוקדמות

תיאור: אדם שהיו לו בעיות התנהגות חמורות כילד. בעיות אלו יכולות לכלול: שקרנות מתמדת, רמאות, גניבה, שוד, הצתה, היעדרות מבית הספר, הפרעות בכיתה, שימוש בחומרים פסיכו אקטיביים (כולל אלכוהול והרחת דבק), וונדליזם, אלימות, בריונות, בריחה מהבית ופעילות מינית מוקדמת מהרגיל. פעולות אלו הן חמורות יותר מאלו הנראות אצל רוב הילדים והן גורמות לרוב לתלונות מצד אנשים אחרים, השעיה או סילוק מבית הספר או מגעים עם המשטרה. מקורות מידע: בראיון, יש לנסות להפיק תיאורים כנים של בעיות ההתנהגות המוקדמות של האדם - הוא לעיתים קרובות יתאר את עצמו כ"כבשה השחורה של המשפחה", "היפראקטיבי" או בלתי ניתן לשליטה. המעריך צריך לוודא שהבעיות אינן תוצאה של גורמים תת-תרבותיים או משפחתיים בלבד (כמו: חיים בשכונה אלימה או במשפחה מתעללת) ושהיסטוריית הבעיות של האדם נראית מופרזת גם בהשוואה לאחיו או לחבריו. יש להשתמש בתיקים בכדי לאשר את המידע מהראיון. יש לחפש אחר דיווחים עקביים בנוגע לעבריינות והתנהגות מפריעה בבית ובבית הספר בעזרת העובדים הסוציאליים, קציני המבחן וכד'. דיווחים פסיכיאטריים ופסיכולוגיים מוקדמים, דו"חות נוכחות, רישומי בית ספר ודיווחים על ראיונות עם הורים או אחרים שהכירו אותו כילד, שימושיים מאוד גם כן.

2. PCL-R עבריינות נוער

תיאור: פריט זה מתאר אדם שיש לו היסטוריה של התנהגות אנטיסוציאלית חמורה כמתבגר, גיל 17 ומתחת. כולל גם האשמות וגם הרשעות על עבירות פליליות ואזרחיות.

מקורות מידע: בניקוד פריט זה, אנו סופרים רק מגעים רשמיים עם המערכת המשפטית הפלילית. אנו לא מנקדים עבירות שעליהן האדם לא נעצר, כגון מקרים שבהם הוא הוסע לביתו על ידי המשטרה או הוחזק בתחנה עד שהוריו אספו אותו. הרוב הגדול של עבירות הנרשמות לפריט זה מטופלות בבתי המשפט לנוער. עם זאת, אנו גם מציינים עבירות המטופלות בבית משפט למבוגרים, כל עוד שהאדם היה בגיל 17 או פחות. בראיון, שאל את האדם בן כמה היה כשנעצר לראשונה, הואשם או הורשע בגין עבירה פלילית או אזרחית. אחר כך, בקש ממנו לפרט את קשריו עם המערכת המשפטית הפלילית מאז אותו זמן, ואת כל העונשים שיתכן וקיבל כתוצאה.

תיקים הם המקור העיקרי למידע בניקוד פריט זה. רישומי מעצר רשמיים, דוחות טרום- גזר הדין, תיקי שחרור על תנאי, ודוחות היסטוריית מקרה עשויים להכיל מידע זה. ישנן סתירות מקריות בין הראיון ומידע התיק. באופן כללי, אסירים נוטים למזער (לדווח פחות) את היסטוריית העבירות שלהם. לפיכך, אם האדם מודה ביותר עבירות המוכלות בתיק, או אם אין תיקים, אנו מקבלים את מידע הראיון כתקף. אם הוא מודה בפחות עבירות בראיון מאשר התיקים המצוינים, אנו מקבלים את התיקים כתקפים. אם הוא מכחיש עבירות נוער כלשהן ואין מידע תיק תואם, אנו משמיטים פריט זה.

PCL-R הפרה של תנאי שחרור .3

תיאור: פריט זה מתאר אדם, שכבוגר (גיל 18 ומעלה), הפר תנאי שחרור או נמלט ממוסד. הפרות של תנאי שחרור כוללות: הפרות טכניות אך לא פליליות (כמו שתיית אלכוהול בזמן שחרור על תנאי), האשמות או הרשעות חדשות בזמן השחרור על תנאי תחת פיקוח כפוי, שחרור בערבות או הגבלות. המלטות ממוסדות כוללת בריחה ממעצר והפרה של היתר היעדרות זמני. במקרים חמורים, הפרות אלו גורמות אוטומטית למאסר חדש. במקרים פחות חמורים, האדם עשוי לקבל שימוע משמעותי או הרשעות חדשות, אך עם זאת עשוי להיות משוחרר חזרה לקהילה. פריט זה יושמט עבור אנשים אשר לא היו להם מגעים פורמאליים קודמים עם החוק כבוגרים לפני העבירה הנוכחית.

מקורות מידע: מידע אודות המספר, הסוגים והתוצאות של שחרורים על תנאי שקיבל האדם צריך להיאסף מהראיון ומהתיקים. ניגודים בין הראיון והתיקים עשויים להיות כדלקמן: אם האדם מודה ביותר עבירות מהמתואר בתיקים או במידה ואין תיקים, יש לקבל את המידע מהראיון כתקף. במידה והאדם מודה בפחות עבירות יש לקבל את המידע מהתיקים כתקף. במידה והאדם מכחיש ואין מידע סותר מהתיקים, יש להשמיט פריט זה.

PCL-R עבריינות מגוונת .4

תיאור: פריט זה מתאר אדם, אשר ההיסטוריה העבריינית הבוגרת שלו כוללת אישומים או הרשעות מסוגים שונים של עבירות.

מקורות מידע: את המידע לגבי פריט זה יש לאסוף מהתיק האישי ומהראיון. סתירות בין השניים יש ליישב באופן הבא: אם יודה האדם בדבר יותר עבירות מהמתואר בתיקו האישי, או אם אין תיק אישי בנמצא, נקבל את המידע מהראיון כתקף וקובע. אם יודה במהלך הראיון באחריות לגבי פחות העבירות המיוחסות בתיק האישי, אזי נקבל את המידע מהתיק האישי כקובע ותקף. באם הוא מכחיש את ייחוס העבירות ואין מידע מהתיקים, אזי יש להשמיט את הפריט. בניקוד הפריט אנו סופרים את כל העבירות בהיסטוריה הפלילית הבוגרת של האדם, גם אם לא היה מבוגר (דהיינו, היה פחות מגיל 18), כשהעבירה בוצעה.

אנו מחלקים ומסווגים את העבירות לקטגוריות הבאות :

גניבה, פריצה, החזקת רכוש גנוב, שוטטות בלילה וכו'.
שוד, שוד מזוין, שוד אלים, סחיטה וכו'.
עבירות סמים (החזקה, סחר בסמים).
תקיפה, תקיפה שגרמה לנזק גופני, איום וכו'.
רצח, ניסיון לרצח, הריגה וכו'.
החזקת נשק או חומרי נפץ.
עבירות מין.
הזנחה פושעת, כולל עבירות נהיגה חמורות (נהיגה תחת השפעת חומר פסיכואקטיבי, פגע וברח, נהיגה רשלנית).
מרמה, זיוף, התחזות וכו'.
בריחה ממשמורת, הפרת תנאי השחרור בערבות, אי הופעה בבית המשפט וכו'.
חטיפה, החזקה נגד הרצון, השתלטות בכוח וכו'.
הצתה.
הפרעה למהלך תהליך החוק, הדחה לעדות שקר, תקיפת שוטר וכו'.
פשעי מדינה הכוללים בגידה במולדת, ריגול הברחה, העלמת מס ההכנסה וכו'.
מספר עבירות קלות הכוללות ונדליזם, הפרת הסדר, מעשי קונדס, גרימת נזק בזדון, עבירות נהיגה פעוטות וכו'.

העבירות המוצגות להלן מקודדות בשתי קטגוריות :
תקיפה בשימוש בנשק – מקודדת תחת "תקיפה" ותחת "נשק".
תקיפה מינית עם נשק – מקודדת תחת "מין" ותחת "נשק".

ניקוד :

- 2 = ביצע 6 סוגי עבירות או יותר.
- 1 = ביצע 4 או 5 סוגי עבירות.
- 0 = ביצע 3 סוגי עבירות או פחות.

פריט מס' 20 מנוקד לנוכח "גיוון עברייני", דהיינו, מגוון העבירות המבוצעות על ידי האדם ולא בדיקת חומרת העבירות. לצערנו, קשה לפתח שיטת ניקוד מקיפה דיה על מנת לנקד פריט זה, משום שקיים מגוון רחב ביותר של סוגי עבירות ומשום שהקוד העברייני משתנה ללא הרף. חוקרים העובדים מחוץ לקנדה פיתחו שיטת ניקוד חדשה, המותאמת לחוק הקרימינאלי של מדינתם.

5. PCL-SV - התנהגות אנטיסוציאלית בתקופת ההתבגרות

אנשים המנוקדים גבוה בפריט זה מאופיינים בבעיות התנהגות בהתבגרותם. בעיות אלו לא מוגבלות למקום בודד (הן מתרחשות בבית, בבית הספר ובקהילה) ולא נובעות מהתעללות או הזנחה בילדות (כמו בריחה לשם התחמקות ממכות, גניבת מזון לאור חוסר מזון בבית). הם מסתבכים באופן תדיר עם החוק כנערים או כקטינים והפעילות האנטי סוציאלית שלהם מגוונת, שכיחה ועקבית.

6. PCL-SV - התנהגות אנטיסוציאלית בבגרות

פריט זה מתאר אנשים אשר באופן שכיח מפרים חוקים פורמאליים והגבלות שונות. יש להם בעיות עם החוק כבוגרים כולל האשמות או הרשעות בעבירות. פעילותם האנטיסוציאלית מגוונת, שכיחה ועקבית.

7. HCR-20 אלימות קודמת

Monahan (1981) מזכיר לנו ש"אם קיים ממצא אחד המאפיל על כל האחרים בתחום הניבוי, הרי הוא שההסתברות לפשיעה בעתיד עולה עם כל פעולה פלילית קודמת" (עמ' 104). הראייה ממחקריהם של בקסטורם (Steadman & Cocozza, 1974) ודיקסון (Thombeny & Jacoby, 1979) היא חזקה בעניין זה. אבחנה זו עלתה גם במחקרים על יחידים שהוערכו בתהליך קצר לגבי מסוכנותם, כחלק מדרישות שגרתיות של מערכת המשפט (Menzies & Webster, 1995; Sepejak, Menzies, Webster, & Jensen, 1983) וכן במחקרים לטווח קצר על התחייבויות חירום (Blomhoff, Seim, & Friis, 1990; Convit, Jaeger, Lin, Meisner, & Volavka, 1988). K Lassen & O'Counor (1994), קובעים: בהתבסס על ממצאים עדכניים, נראה שלמעשה אפשר לצפות שמדד של פשיעה בעבר ינבא אלימות בעתיד (עמ' 233). המחברים הנוכחיים מודעים לכך שתתכן סובייקטיביות ניכרת המעורבת במיון אנשים לשלש קטגוריות מהסוג המופיע להלן. הם גם מכירים בכך שהפעולות כשלעצמן אינן בהכרח נותנות את הסיפור בשלמותו, ושה"כוונתיות" של הקרבן כמו גם של התוקף, צריכות להילקח בחשבון.

קידוד:

0	אין אלימות קודמת
1	אלימות קודמת אפשרית – פחות רצינית (פעולה אלימה אחת או שתיים בדרגת חומרה בינונית).
2	יש אלימות קודמת ברורה – רצינית (שלוש או יותר פעולות אלימות, או פעולות של אלימות חמורה).

על המעריך להתייחס להגדרת האלימות המופיעה בעמ' 24 – 26. סכמת הניקוד כאן מכוונת לתפוס את הצפיפות של האלימות הקודמת. מסיבה זו מספר הפעולות האלימות הקודמות מצורף לחומרת האלימות בעבר על מנת לקבוע את הציון. פעולות בינונית או פחות רציניות יכללו הכאה, דחיפה והתנהגויות אחרות שהסבירות שהן תגרומנה לפגיעה רצינית או תמידיה בקרבן היא נמוכה. פעולות של אלימות חמורה הן כאלו (אבל לא רק) המביאות למוות או לפגיעה רצינית או מטילות מום בקרבן.

כל האלימות שהתרחשה עד ועד בכלל, מועד ההערכה נכללת במונח "אלימות קודמת" זה כולל את העבירה בגינה יושב העבריין בכלא, אלימות שהתרחשה בתקופת המאסר או האשפוז, או אלימות שכוונה כנגד המעריך בעת הראיון.

8. HCR-20 הגיל הצעיר שבו התרחש האירוע האלים הראשון

לעיתים קרובות נמצא שככל שהאדם היה צעיר יותר בפעם הראשונה בה ידוע לנו על אלימותו, הסיכוי להתנהגות אלימה שתבוא בעקבותיה, גדול יותר. (Harris et al., 1993; Lattimore, Visher, & Linster, 1994; Swanson, 1994).

קידוד :

0	בן 40 או יותר בעת ביצוע האירוע האלים הראשון הידוע לנו.
1	בן 20-39 בעת ביצוע האירוע האלים הראשון הידוע לנו.
2	מתחת לגיל 20 בעת ביצוע האירוע האלים הראשון הידוע לנו.

חלוקת הגילאים הזו היא כמובן שרירותית. אנו ערים לכך שבאופן כללי, ככל שהאדם היה צעיר יותר בעת שביצע את פעולתו האלימה הראשונה, גדל הסיכוי לפעולה אלימה בעתיד. חשוב שהמעריכים יציינו את הגיל של המוערך, בעת שביצע את פעולתו האלימה הראשונה. למטרות מחקר, אפשר להגדיר את קטגוריות הגיל באופן שונה מהנ"ל.

הגיל נקבע כאשר נלקח בחשבון המועד של הפעולה האלימה הראשונה הידועה, ולא על פי מועד ה- index offence או ההערכה. אם אין לנו אינפורמציה על פעולות אלימות, יש לתת ציון של אפס.

ע/1. אינדיקאטור התייחסות לעבירה ולקיחת אחריות. ניתן להשוות אינדיקאטור זה לפריט ב- HCR-20:

1. העדר תובנה

1. HCR-20 העדר תובנה

אפשר להמשיך משתנה זה כ"הבנת והערכת סבירות התהליכים המנטאליים שעובר האדם עצמו, של התגובות של עצמו וידיעת עצמו" (English & English, 1958, p. 264). יתרונו של המושג למטרות הנוכחיות נעוץ בכך שהוא נראה "רב מימדי", דהיינו, שאפשר ליישמו כדי לקבוע את המידה שבה הפציינט מאמין שיש לו/לה הפרעה נפשית, יש לו/לה מודעות להשפעות של תרופות על המצב, והוא/היא מסוגל להעריך את התוצאות החברתיות של הפרעה נפשית ואת הפוטנציאל לאלימות שנמצאת בו/בה (Amador et al., 1993). צריך להקצות מקום נרחב בהערכה למידה בה הפציינט תופס את עצמו/ה כמסוכן, כועס או לא בשליטה. על המעריך לנסות ולהוציא מהפציינט, באיזו מידה יש לו תובנה לגבי התנהגותם של אנשים אחרים, או שהוא מאופיין על ידי ייחוסים מוטים. לדוגמא, אלימות יכולה לקבל תאוצה, על ידי עוינות להתנהגויות או כוונות של אחרים, מבלי שעוינות כזאת בכלל קיימת (Dodge, Price, Bachorowski, & Newman, 1990). לבסוף, תהיה זו שגיאה להניח שרק מכיוון שלאדם יש אבחון של מחלת נפש ראשית, הוא בהכרח חסר תובנות. קידוד:

0	קיימת תובנה.
1	העדר תובנה במידה מועטה.
2	העדר תובנה מוחלט.

פריט זה מתייחס לדרגה שבה המוערך מתקשה להודות ולהבין את ההפרעה הנפשית שיש לו, וההשפעה שיש להפרעה זו על אחרים. העדר תובנה כזה יכול להתבטא בכל מיני צורות. יש אנשים שיש להם באופן ברור מחלת נפש חמורה (מובהקת), והם אינם יכולים או אינם רוצים לראות שהם עלולים לנקוט באלימות, אם לא ישתמשו בתרופות באופן קבוע. אחרים מתקשים להכיר בחשיבותה של קבוצת תמיכה מובנית היטב, כמונעת אלימות. לעוד אחרים, יש מעט הבנה של הרמות הגבוהות של כעס ומסוכנות המאפיינת אותם.

ע/2. אינדיקאטור מוטיבציה לשינוי התנהגות עבריינית. להלן הפריט הדומה לו ב- HCR-20 :

1. חוסר היענות לטיפול מחדש.

1. HCR-20 חוסר הענות לטיפול מחדש

חלק זה עוסק במוטיבציה להצליח, ובנכונות לציית לשיטות מתקנות או תרפויטיות. נראה שהפוטנציאל לאלימות יופחת אם היחיד יכול לקבל ולציית לכללים מוסכמים. ה- DSM-IV (APA, 1994) מזכיר לנו שהדבר קשור גם לתובנה, אחד מהפריטים הקליניים (C1), בהם דנו בפרק הקודם, בקובעו ש- "העדר תובנה הוא שכית, ועלול להיות אחד המנבאים הטובים ביותר של תוצאה לא מוצלחת, כנראה בגלל שהעדר תובנה יוצר נטייה אצל היחיד, לא להסכים לטיפול" (עמ' 279). חוסר הענות לטיפול מחדש נמצא כמנבא של אשפוז חוזר באופן כללי (Haywood et al., 1995), ושל אלימות באופן מיוחד (Bartels et al., 1991).
קידוד :

0	סיכוי נמוך לחוסר הענות לשיקום ולטיפול.
1	סיכוי בינוני לחוסר הענות לשיקום וטיפול.
2	סיכוי גבוה לחוסר הענות לשיקום וטיפול.

ליחידים המקבלים ציון גבוה בפריט זה יתכן שחסרה מוטיבציה להצליח ונכונות להסכים לתרופות ותרפיה, או שהם מסרבים לציית לכללים. על פריט זה צריך לחשוב בצורה רחבה ככולל ניסיונות מתקנים בתחומי התרפיה והפיקוח / ניהול.

הקורא הרגיש ישים לב שקיימת אפשרות של חפיפה עם C5 (חוסר תגובה לטיפול). יחד עם זאת, צריך לזכור שפריטי C מתייחסים להווה, ופריטי R מתייחסים לעתיד. בעוד שיתכן שאדם מסוים לא הגיב להתערבות ספציפית וקיבל ציון 2 על C5, הרי שתהליך HCR-20, קורא לאומדן חדש תחת R4 על פי ההסכמה המשוערת עם תכניות לעתיד.

ע/3 אינדיקאטור עמדות ותפיסות פרו חברתיות. ניתן להשוות אינדיקאטור זה לפריט הבא ב- HCR-20:

1. עמדות שליליות

1. HCR-20 עמדות שליליות

למטרות הנוכחיות, על הקלינאי להיות קשוב לביטויים המוגזמים השוטפים של מצבים עמדיים מסוימים שעלולים להתייחס לאלימות. חשוב לקבוע את המידה שבה עמדותיו של המוערך הנמצאות מתחת לפני השטח הן בעד או נגד החברה. צריך לברר את העמדות העכשוויות של המוערך כלפי אנשים אחרים, סוכנויות חברתיות או מוסדות, החוק וסמכויות אחרות. כדאי שיהיה למערך מדד כללי כלשהו, לגבי מידת האופטימיות או הפסימיות של המוערך לגבי העתיד.

כמות וסוג האלימות הקודמת של המטופלים במסגרת הגורמים ההיסטוריים, אבל על הקלינאי להיות קשוב ללא ספק לעמדתו הנוכחית של המוערך כלפי פעולות כאלה בעבר, האם הוא מרגיש צער וחרטה אמיתיים, או שלמעשה הוא אכזרי, חסר רחמים וחסר אמפתיה. עמדות סדיסטיות, רצחניות או פרנואידיות שאינן נובעות ממחלת נפש, צריכות להיכנס תחת פריט זה. Andrews & Bonta (1995) מדווחים שסנטימנטים פרו-קרימינאליים, או עמדות התומכות בשימוש בפשע, מתייחסות להתנהגות פלילית ואלימה. בכיוון דומה יותר ספציפי, חוקרים מצאו שנוכחות של עמדות התומכות בשימוש באלימות, הן ביטוי של שנאת נשים, והן פטריארכאליות. עמדות כאלה נוטות להבחין בין גברים שהם אלימים כלפי בנות זוגם לבין כאלה שאינם אלימים (Saunders, 1992; Straus, Gelles, & Steinmetz, 1980).

קידוד:

0	לא קיימות גישות שליליות.
1	ייתכנו גישות שליליות מועטות.
2	קיימות גישות שליליות מובהקות.

צריך להיות ברור שאנו מתייחסים כאן לסוג של עמדות שהן בעד עבריינות והתנהגות אנטי-חברתית שישנה הסתברות כלשהי, שתוביל לאלימות. המחברים ערים לכך שבמובן הרחב, אי אפשר להגיד על אף אדם ש"אין לו עמדות שליליות". בכל זאת, פריט זה אינו מתייחס לעמדות פסימיסטיות או מקריות, אלא לעמדות ואמונות שליליות עמוקות שהן אנטי-חברתיות.

ראוי לציין שישנם אנשים המצהירים פחות או יותר, על נטיותיהם האנטי-חברתיות, בעצם השתייכותם לארגונים מסוג מסוימים.

ע/4. אינדיקאטור העדר חשיפה ומעורבות בעבריינות. ניתן להשוות אינדיקאטור זה לפריט הבא ב- HCR-20.

1. חשיפה לגורמים מערערי יציבות

1. HCR-20 חשיפה לגורמים מערערי יציבות

חשיפה לגורמים מפרי יציבות מתייחסת למצבים בהם אנשים חשופים לתנאים מסוכנים ההופכים אותם לפגיעים, ואז תתכן התפרצות של אירועים אלימים. ה"תנאים מסוכנים" ייחודיים לאנשים, אבל בדרך כלל כוללים המצאות של כלי נשק, סמים, או קבוצת קורבנות (למשל, ילדים). פריט זה מתייחס להעדר תמיכה מקצועית: במקרים רבים העדר פיקוח מקצועי מוכשר ויעיל יוביל לחשיפה לגורמים מפרי יציבות. במחקר של Estroff & Zimmer (1994), עלה שמטופלים עם מעט מטפלים בתחום בריאות הנפש, שיכלו לעזור להם, היו בהסתברות מוגדלת לפעול באלימות. חוסר מיומנויות בסיסיות בתחום החברתי ובתחום של חיי יום-יום כגון: ניהול בית, כספים, ארוחות או פעילות פנאי, מנבא אלימות (Bartels et al., 1991). הסיכון עולה כאשר משחררים יחידים למצבים הדומים לאלו שהיו קשורים לאירוע שבנידון, כפי שהוא עולה כאשר לאנשים יש קשרים עם חברים שהם אנטי חברתיים (Gendreau, 1995). טיפול יעיל עשוי לחייב שינוי של קבוצת החברים והסביבה של העבריין או הפציינט, אם הם נחשבים למעודדי עבריינות (Andrews, Bonta, & Hoge, 1990). למרות שקשה להגביל את השימוש באלכוהול ובסמים, הרי שבשיתוף פעולה על המוערך והסוכנויות המתמחות בנושא, יהיה אפשרי להגיע להסכמים מוצקים בקשר לשימוש בסמים ולפקח על השימוש באופן שיטתי.

קידוד:

0	סיכוי נמוך לחשיפה לגורמים מפרי איזון.
1	סיכוי בינוני לחשיפה לגורמים מפרי איזון.
2	סיכוי גבוה לחשיפה לגורמים מפרי איזון.

בחלקה הגדול, הסיבה לכך שאנשים עלולים להיות חשופים לגורמי אי-יציבות היא פיקוח מקצועי שאינו מספק. על המעריכים לקבוע האם המוערכים ישתתפו בתכניות מיוחדות של טיפול ותמיכה, כגון: אלכוהוליסטים ומשתמשים בסמים אנונימיים, שמטרתן לעזור בהימנעות מגורמי אי-יציבות כגון אלכוהול וסמים.

קיומן של "מערכות תמיכה חברתית ייעודיות" שהוקמו למטרה ספציפית זו, או צוות רב-מקצועי מאורגן שעובד באופן שיטתי חשובים כגורמי מניעה (ראה Wilson, Tien, & Eaves, 1997; Eaves, Tien, & Wilson, 1997). (Eaves, 1995).

ע/5. אינדיקאטור העדר אלימות בעבריינות. אין פריטים ברשימות הפסיכופתיה או ב- HCR-20 המתייחסים ישירות לנושא מעבר לפריטים הכלליים שהוצגו בנוגע לאשכול עבריינות בכלל.

1. HCR-20 בעיות של שימוש בחומרים ממכרים

לקלינאים יש מעט קושי על בסיס ניסיונם, להכיר בקשר בין שימוש לרעה בסמים לבין התנהגות אלימה. משתנה זה הוכח כמשמעותי במחקרם של הריס ושות' (1993), ובוודאי נחשב כגורם חשוב בסקירות עדכניות (Klassen & O'Connor, 1994). Swanson (1994) דיווח במחקרו האפידמיולוגי המקיף, המכונה ECA, שכאשר יש אבחון של שימוש לרעה בסמים, יש קשרים חזקים לאלימות יותר מאשר כאשר יש הפרעות נפשיות. למעשה, מכל המשתנים שנחקרו הקשר של שימוש בסמים להתנהגות אלימה, היה החזק ביותר. מחקרים נוספים מצאו את אותו הקשר במגוון של אוכלוסיות. (Bartels, Drake, Wallach, & Freeman, 1991;) (Blomhoff et al., 1990; Hodgins, 1990; Hoffman & Beck, 1985; Taylor, 1985; Yarvis, 1990).
קידוד:

0	אין בעיות של שימוש בחומרים ממכרים.
1	בעיות שימוש אפשריות/פחות רציניות.
2	בעיות שימוש בסמים ברורות/רציניות.

אנו כוללים שימוש לא נכון במרשמים של תרופות כשימוש לרעה. שימוש בחומרים אחרים כגון, דבק או מסיסים חייב להיכלל אף הוא. למרות שאבחנות פסיכיאטריות של שימוש לרעה בסמים או תלות בסמים, חייבת להילקח ברצינות, הרי שעצם קיומן אינו מחייב מתן ציון 2 ללא אימות. המעריך צריך להתעניין האם קיימת פגיעה בתפקוד בתחומי הבריאות, התעסוקה, הפנאי והיחסים הבין אישיים, שניתן ליחסה לסמים. דוגמאות (אבל לא רק אלו): איחורים לעבודה, מתרגז בקלות על אחרים, יש לו hangovers חמורים, קשיים בריכוז בעת נהיגה או עבודה, לא מצליח להחזיק מעמד בעבודה או לא מחפש עבודה בגלל בעיות של לקיחת סמים ואלכוהול, עובד כשהוא שיכור, יש לו עבירות תנועה, יש לו קשיים ביחסים בין-אישיים עקב לקיחת סמים ואלכוהול, נעצר בגלל שימוש בסמים, מכחיש את קיום הבעיה למרות שיש ראיות חזקות לקיומה. בעיות של שימוש בסמים כוללות גם נזק נוירולוגי כתוצאה משימוש בסמים (דליריום טרמנס, פגיעה חמורה בזיכרון, פסיכוזות הנובעות מאלכוהול או סמים וכדומה).

סיכום

בעבודה זו נעשה ניסיון לסקור את הכלים הקיימים בתחום הערכה מובנית של עבריינות ומסוכנות, ולהדגיש את היתרונות ואת הסיכונים שבשימוש בכלים אלו. השימוש בכלי הערכה מובנים יכול, כאמור, לסייע בכמה תחומים: דיוק רב יותר בתהליכי קבלת החלטות, יצירת שפה משותפת בין אנשי מקצוע, העמקת ההבנה לגבי עבריינות ומסוכנות בכלל ובניית מסד נתונים מובנה למחקר.

אנו תומכים בשימוש מושכל בכלים, תוך התמודדות עם חסרונותיהם. יתרונות כלי הערכה מפורטים למעלה. אין ספק שהם מסייעים לאיש ה"שטח" לעבוד בצורה מדויקת ומקצועית יותר. אחד היתרונות שהוזכרו הוא בניית שפה אחידה בין אנשי מקצוע. המושג "אישיות עבריינית" או "פסיכופתית" התחדד ונהיה ברור יותר. מתברר ששימוש במושג זה חשוב בהערכת מסוכנות, ואבחון אישיות זה הוא חוליה חשובה בהערכת המסוכנות. המושג חשוב ורלוונטי הן לגבי הערכת אלימות כללית והן לגבי עבריינות מין. זוהי רק דוגמא כיצד ההבניה של הערכת המסוכנות, הכלים המובנים, מסייעת ביצירת שפה משותפת.

הסקירה מדגישה את היתרונות של הכלים הללו ואת תרומתם הפוטנציאלית לאיש המקצוע. ברצוננו להדגיש כי כלי הערכה לא צריך ולא יכול להחליף את איש המקצוע המשתמש בהם. גם החוקרים הרציניים ביותר בתחום, כמו למשל האחראי על המחקרים בשב"ס הקנדי, סרין, (Serin & Brown 2000) מזהירים משימוש עיוור רק במבחנים ובסולמות הערכה. הם אומרים שעל איש המקצוע לשקול כל מקרה לגופו, תוך הסתייעות בכלי הערכה ככלי עזר להעמקת ההבנה של העבריין והשלכות ההחלטות לגביו.

חשיבות הפעילות של שירות המבחן למבוגרים בצומת קבלת החלטות היא משמעותית וקריטית, ומעמידה את השירות במקום מוביל בארץ בכל הקשור לתחום הערכת עבריינות. שירות המבחן למבוגרים יכול להיעזר באופן משמעותי במגוון הכלים ככלי עזר בתהליכי קבלת החלטות. העמקת הידע וההכרות עם הכלים הללו והשימוש בהם יכולים לסייע באבחון ובתהליך קבלת החלטות מדויק ונכון יותר.

אנו ממליצים לפיכך לשרות המבחן לרכוש את הכלים המומלצים לעיל, ללמוד אותם באופן מובנה ולשקול להטמיעם באופן הנראה להם בערכת האבחון הנבנית ובעבודה השוטפת כחלק משלים לאבחון הקליני של קצין המבחן.

ביבליוגרפיה

- אלמגור, מ. (2005). *MMPI-2 העברי, הערכה אובייקטיבית של פסיכופתולוגיה ואישיות*. סייקטק: ירושלים.
- גרליק-ויילר, ר. ורבינוביץ, י. (2004). ניבוי אלימות על ידי מתמחים בפסיכיאטריה. בתוך ל. עדן, א. שדמי, וי. קים (עורכים) *רודפי צדק: מחקרים בפשיעה ואכיפת חוק בישראל*. כפר סבא: מכללת בית ברל.
- דיאמנט א. ונפתלי, ג. (2004). *הקלות הבלתי נסבלת של השקר: אבחון והערכה של התנהגות לא אתית בעבודה*. הרצאה באגודה הישראלית לרורשאך. 15/3/04.
- הסיווג והאבחון הפסיכיאטרי לפי ארגון הבריאות העולמי (ICD-10) (1995) (בעריכת איגוד הפסיכיאטריה בישראל). תל אביב: הוצאת דיונון - אוניברסיטת תל אביב.
- וייס, י., לב, ש., גוצלב, י. (2003). *MMPI-2 בשירות בתי הסוהר: שימושים, מחקרים ולקחים*. כתב יד לא מפורסם. שירות בתי הסוהר: רמלה, ישראל.
- לב, ש. וגרינברג-כגן א. (2003). *שב"ס - הפסיכולוג בשירות בתי הסוהר, פסיכואקטואליה אוגוסט 2003, 25-27*, הסתדרות הפסיכולוגים בישראל.
- מרכז מינרווה לחקר הנוער (2001). *כלי תומך החלטות לביצוע הערכת מסוכנות לנשים מוכות על ידי בני זוג - תדריך לאנשי מקצוע*. אוניברסיטת חיפה.
- סיוון בן-יוסף, ע. (2002). *פסיכופתיה, דיכאון ומוטיבציה לטיפול גמילה בקרב אסירים מכורים לסמים*. עבודת גמר לתיזה שטרם פורסמה, אוניברסיטת בר-אילן.
- קרן א. (2007). *כלים להערכת מסוכנות להתנהגות אלימה כלפי האחר והתנהגות אובדנית, סקירת ספרות*. המרכז לחקר מוגבלויות ואוכלוסיות מיוחדות, ירושלים.
- Andrews, D. A. (1982). *The level of supervisory inventory: The first follow up*. Toronto, Canada: Ministry of correctional services.
- Andrews, D. A., & Bonta, J. (2003). *The psychology of criminal conduct*, 3rd ed. Cincinnati, OH: Anderson.
- Biabek, P. (2000). Psychopathic Manipulation at Work. In C. B. Gacano (Ed.) *The clinical and forensic assessment of psychopathy: A practitioner's guide*. New Jersey: Lawrence Earlbaum Associates.
- Ben-Porath, Y. S., Graham, J. R., Hall, G. C. N, Hirschman R. D. and Zaragoza M. S. (eds.) (1995). *Forensic applications of the MMPI-2*. California: Sage.
- Buss A. H. and Durkee A. (1957). An inventory for assessing different kinds of hostility, *Journal of counseling psychology*, 21, 343-349.
- Buss A. H. and Perry M. (1992). The aggression questionnaire, *Journal of personality and social psychology*, 43, 452-459.

Campbell, J.C. (1986). Nursing Assessment of Risk of Homicide for Battered Women. *Advances in Nursing Science* 8, 36–51.

Campbell, J.C. (1995) *Assessing Dangerousness*. Newbury Park: Sage.

Campbell, J. C. (1995). Prediction of homicide of and by battered women. In J. C. Campbell (Ed.), *Assessing dangerousness: Violence by sexual offenders, batterers, and child abusers* (pp. 96-113). Thousand Oaks, CA: Sage.

Cleckley, H. (1982). *The mask of sanity* (revised edition). St. Louis: C. V. Mosley

Colwell, J. T. (1998). *An interpersonal method for scoring the TAT: Implications for distinguishing individuals with psychopathic symptomatology using Leary's circumplex model*. The University Of North Carolina at Greensboro: Greensboro, North Carolina.

De Becker, G. (1997). *The Gift of Fear*. Boston: Little, Brown & Co.

De Becker, G. & Associates. (2000). *Domestic Violence Method (DV MOSAIC)*,. <http://www.mosaicsystem.com/dv.htm>.

Diagnostic and statistical manual of mental disorders - Fourth edition, Text Revision (DSM-IV TR) (2001). Washington, D.C.: American Psychiatric Association

Douglas, K. S., Cox, D. N., & Webster, C. D. (1999). Violence risk assessment: Science and practice. *Legal and Criminological Psychology*, 4, 149-184.

Douglas, K., & Kropp, P. R. (2002). A prevention-based paradigm for violence risk assessment: Clinical and research applications. *Criminal Justice and Behavior*, 2, 617-658.

Douglas, K. S., & Webster, C. D. (1999). Predicting violence in mentally and personality disordered individuals. In R. Roesch, S. D. Hart, & J. R. P. Ogloff (Eds.), *Psychology and law: The state of the discipline* (pp. 175-239). New York: Plenum.

Dutton, D. G. & Kropp, P. R. (2000). A review of domestic violence risk instruments. *Trauma, Violence & Abuse*, 1, 171-181.

Epperson, D. L., Kaul, J. D., Huot, S. T., Hesselton, D. Alexander, W. & Goldman, R. (1999). *Minnesota sex offender screening toll-revised (MnSOST-R): Development, performance and recommended risk level cut scores*. Retrieved from <http://psych-server.iastate.edu/faculty/Epperson>

Eysenck H. J. and Eysenck S. B. G. (1975). *Eysenck personality questionnaire manual*. San Diego, CA: ETS

Forth, A.E., Kosson, D. S. and Hare, R. D. (2003). *Hare Psychopathy Checklist: Youth Version – Manual*. MHS:NY

Freud, S. (1920). Beyond the pleasure principle. *The Standard Edition of the Complete Psychology Works of Sigmund Freud* (Vol. 18). London: Hogarth Press.

Gacano C. B. (Ed.) (2000). *The clinical and forensic assessment of psychopathy: A practitioner's guide*. New Jersey: Lawrence Earlbaum Associates.

Gough H. G. (1957). *Manual for the California personality inventory*. Palo Alto, CA: Consulting psychologists press.

Graham, J. R. (2006). *MMPI-2, Assessing personality and psychopathology, 4th ed.* Oxford university press- New York.

Gelles, R., and R. Tolman. (1998). *The Kingston Screening Instrument for Domestic Violence (K-SID)*. Providence: University of Rhode Island.

Goodman, L., Dutton, M.A. and Bennett. L. (2000). Predicting Repeat Abuse Among Arrested Batterers: Use of the Danger Assessment Scale in the Criminal Justice System. *Journal of Interpersonal Violence, 10*, 63–74.

Green, D.M., and J.A. Swets (1966). *Signal Detection Theory and Psychophysics*. New York: Wiley.

Greenstone, J.L., Kosson, D.S. & Gacono, C.B. (2000) Psychopathy and hostage negotiations: some preliminary thoughts and findings. In C. B. Gacono (Ed) *The Clinical and Forensic Assessment of Psychopathy: A Practitioner's Guide*. Hillsdale, New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Grove, W. M., & Meehl, P. E. (1996). Comparative efficiency of informal (subjective, impressionistic) and formal (mechanical, algorithmic) prediction procedures: The clinical-statistical controversy. *Psychology, Public Policy, and Law, 2*, 293-323.

Hanson, R. K. (1997). *The development of a brief actuarial risk scale for sexual offense recidivism*. Ottawa, Canada: Department of the Solicitor General of Canada. Retrieved from [http:// www.sgc.gc.ca](http://www.sgc.gc.ca)

Hanson, R., and K. Morton-Bourgon. (2004). *Predictors of Sexual Recidivism: An Updated Meta-Analysis (User Report 2004–02)*. Ottawa: Public Safety and Emergency Preparedness Canada. [http:// www.psepc.gc.ca/publications/corrections/pdf/200402_e.pdf](http://www.psepc.gc.ca/publications/corrections/pdf/200402_e.pdf).

Hanson R. K. and Thornton D. (2000). Improving risk assessments for sex offenders: A comparison of three actuarial scales. *Law and human behavior, 24*, 119-136

Hare, R. D. (2003). *Hare psychopathy checklist- Revised (PCL-R): 2nd Edition, Technical manual*. New York: Multi-Health Systems.

Hart, S. D., Cox, D. N. and Hare, R. D. (1995). *The Hare psychopathy checklist: Screening version (PCL:SV)*. New York: Multi-Health Systems.

Heckert, D.A., and Gondolf. E.W (2004). Battered Women's Perceptions of Risk Versus Risk Factors and Instruments in Predicting Repeat Reassault. *Journal of Interpersonal Violence, 19*, 778–800.

Hilton, N. Z., Harris, G. T., Rice, M. E., Lang, C., Cormier, C. A. and Lines, K. J. (2004). A brief actuarial assessment for the prediction of wife assault recidivism: The Ontario domestic assault risk assessment. *Psychological assessment, 16*, 267-275.

Ishikawa, S. S., Raine, A., Lencz, T., Bihrlé, S. & LaCasse, L. (2001). Autonomic stress reactivity and executive functions in successful and unsuccessful criminal psychopaths from the community. *Journal of Abnormal Psychology*, 110, 423-432.

Kernberg, O. F. (1992). *Aggression in personality disorders and perversions*. New Haven: Yale university press.

Kosson, D. S., Gacono, C. B. & Bodholdt, R. (2000). Assessing psychopathy: Interpersonal aspects and clinical interviewing. In C. B. Gacono (Ed.), *The Clinical and Forensic Assessment of the Psychopathy: A Practitioner's Guide* (pp. 203-229). Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Kosson, D. S., Steuerwald, B. L., Forth, A. E. & Kirkhart, K. J. (1997). A new method for assessing the interpersonal behavior of psychopathic individuals: Preliminary validation studies. *Psychological Assessment*, 9, 89-101.

Kropp, P.R. (2004). Some Questions Regarding Spousal Assault Risk Assessment. *Violence Against Women*, 10, 676–697.

Kropp, P. R. & Hart, S. D.(2004) *The Development of the Brief Spousal Assault Form for the Evaluation of Risk (B-SAFER): A Tool for Criminal Justice Professionals*. Government of Canada.

Kropp, P.R., Hart, S.D., Webster, C. D. and Eaves, D. (1994). *Manual of the Spousal Assault Risk Assessment Guide (2nd ed)*. Vancouver, Canada: British Columbia Institute on Family Violence.

Levenson, M. R., Kiehl, K. A., and Fitzpatrick, C. M. (1995) Assessing psychopathic attributes in a noninstitutionalized population. *Journal of Personality and Social Psychology*, 68, 151-158.

Lilienfeld, S. O. (1996). The MMPI-2 antisocial practices content scale: Construct validity and comparison with the psychopathic deviate scale, *Psychological assessment*, 8, 281-293.

Lilienfeld S. O. and Andrews, B. P. (1996). Development and preliminary validation of a self-report measure of psychopathic personality traits in noncriminal populations. *Journal of personality assessment*, 66, 488-524.

Litwack, T. R., & Schlesinger, L. B. (1999). Dangerousness risk assessments: Research, legal and clinical considerations. In A. K. Hess & I. B. Weiner (Eds.), *Handbook of forensic psychology* (2nd ed.) (pp. 171-217). New York: Wiley.

Mealey, L. (1995). The sociobiology of sociopathy: An integrated evolutionary model. *Behavioral and brain sciences*, 18, 523-539

McFarlane, J., Sachs, C. Sharps, P.W. Ulrich, Y. and Wilt, S. (2003). Assessing risk factors for intimate partner homicide. *National Institute of Justice Journal*, 250 14–19.

Meehl, P. (1954). *Clinical vs. Statistical prediction*. Minneapolis: University of Minnesota press.

Megargee, E. I. (1994). Using the Megargee MMPI based classification system with MMPI-2 of male prison inmates, *Psychological assessment*, 6, 337-344.

Megargee, E. I., Cook, P.E. and Mendelsohn, G. A. (1967). Development and validation of an MMPI scale of assaultiveness in overcontrolled individuals. *Journal of abnormal psychology*, 72, 519-528.

Monahan, J. (1981) *Predicting violent behavior: An assessment of clinical techniques*. California: Sage.

Pinard, G.F., and Pagani P. (eds.) (2000). *Clinical Assessment of Dangerousness: Empirical Contributions*. New York: Cambridge University Press.

Quinsey, V. L., Harris, G. T., Rice, M. E., Lang, C. and Cormier, C. A. (1998). *Violent offenders: Appraising and managing risk*. Washington D. C.: American Psychological Association.

Roehl, J., O'Sullivan, C., Webster, D. and Campbell, J.C. (2005). *Intimate Partner Violence Risk Assessment Validation Study, Final Report*. Washington, DC: National Institute of Justice. <http://www.ncjrs.org/pdffiles1/nij/grants/209731.pdf>

18

Serin, R. C. and Brown, S. L. (2000) Clinical use of the Hare PCL-R in contemporary risk assessment. In C. B. Gacano (Ed.) *The clinical and forensic assessment of psychopathy: A practitioner's guide*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates.

Seto, M. C. (2005). Is more better? Combining actuarial risk scales to predict recidivism among adult sex offenders, *Psychological assessment*, 17,156-167.

Shapiro, D. (1965). *Neurotic styles*. New York: Basic Books

Toch H. (1998). Psychopathy or antisocial personality in forensic settings, in Millon, T., Simonsen, E., Birket-Smith, M., and, Davis, R. D. (Eds.): *Psychopathy: Antisocial, criminal and violent behavior* (pp. 144-150). New York: Guilford Press

Walters. G. D. (1990). *The Criminal Lifestyle Patterns of Serious Criminal Conduct*. London: Sage Publication.

Walters, G. D. (2003). Predicting criminal justice outcomes with the psychopathy checklist and lifestyle criminality form: A meta-analytic comparison. *Behavioral Science and the Law*, 21, 89-102.

Walters, G. D. (2004). The trouble with psychopathy as a general theory of crime. *International Journal of Offender Therapy and Comparative criminology*, 48, 133-148.

Walters, G. D. (2005). Predicting Institutional Adjustment with the Lifestyle Criminality Screening Form and Psychological Inventory of Criminal Thinking Styles , *International Journal of Forensic Mental Health* ,4, 63-70

Walters, G. D., White, T. W., & Denney, D. (1991). The Lifestyle Criminality Screening Form. *Criminal Justice and Behavior*, 18, 406-418.

Webster, C. D., Douglas, K. S., Eaves, D. and Hart, S. D. (1997). *HCR-20, Assessing risk for violence- Version 2. British Columbia*. Canada: Mental Health, Law and Policy Institute.

Weiss, J. M. (1998). Some reflections on the uses of countertransference in the treatment of criminals. *Psychiatry*, 61, 172-177

Weiss, J. M. (2000). Idiographic use of the MMPI-2 in the assessment of dangerousness among incarcerated felons, *International journal of offender therapy and comparative criminology*, 44, 70-83.

Wilson, N.J. (2004). *New Zealand high-risk offenders: Who are they and what are the issues in their management and treatment?* Department of Corrections Psychological Service. New Zealand.
<http://www.corrections.govt.nz/public/pdf/research/highriskoffenders/high-risk-offenders.pdf>

Yochelson, S., & Samenow, S. E. (1976). *The Criminal Personality: A profile for change*. Jason Aronson: New York

Zuckerman M. (1971). Dimensions of sensation seeking. *Journal of consulting and clinical psychology*, 36, 45-52

אתרים מומלצים

<http://www.macarthur.virginia.edu/risk.html>

<http://www.violenceprediction.com/methods.html>

<http://www.fnrh.freeseve.co.uk/hcr20.html>

<http://www2.sfu.ca/psychology/groups/faculty/hart/Violink.html>

<http://www.son.jhmi.edu/research/CNR/Homicide/default.html>

<http://www.j-sat.com/AssesmentTools/AdultOffender.aspx>

Interpersonal Measure of Psychopathy - Im-P

רשימת פריטים:

- 1- הפרעה
- 2- העדר סובלנות כשמפריעים לו
- 3- מתעלם מגבולות מקצועיים
- 4- מתעלם מגבולות אישיים
- 5- בודק את המראיין
- 6- מעיר הערות אישיות
- 7- מעלה דרישות מהמראיין
- 8- נוטה לסטות מנושא
- 9- ממלא את השתיקות
- 10- רוגע או קלילות בלתי רגילה
- 11- תסכול מהתעלמות מטענות
- 12- התעקשות
- 13- עליונות אטית
- 14- ביטוי לנרציסיזם
- 15- שיתוף של המראיין בסיפורים אישיים
- 16- חיפוש בריתות
- 17- עשיית הצגות
- 18- כועס
- 19- תשובות אימפולסיביות
- 20- ביטויי קשיחות
- 21- קשר עין אינטנסיבי

(Kosson, Steuerwald, Forth & Kirkhart, 1997).

שיטת ציינון:

בוחנים מתבקשים להעריך את כל אחד מהאייטמים מתוך ה- IM-P לפי סקאלה של 4 ערכים:

1- כלל לא מתאר את הנבדק

2- מתאר את הנבדק בצורה מסוימת

3- מתאר את הנבדק היטב

4- מתאר את הנבדק בצורה מושלמת

הבוחנים מתבקשים גם להעריך את התדירות שבה התרחשה כל התנהגות או אינטראקציה.

מכיוון שה- IM-P הינו כלי אבחון חדש ובצעו מעט מחקרים והתוצאות הן עדיין בגדר ניסיון, עדיין לא גובשה שיטת ציינון אחידה. לכן, בכל מחקר בוצעו עיבודים סטטיסטיים על מנת לבחון קורלציות של תוצאות ה- IM-P עם כלי אבחון אחרים.

Interpersonal Measure of Psychopathy

גרסה 2.0

נבדק מס' _____ תאריך _____ בוחן _____ מראיין _____ צופה _____ תוצאה _____

הוראות כלליות: נא להעריך כל אייטם ע"י סימון הדרגה המתארת כל התנהגות באינטראקציה שלך עם הנבדק. עבור רוב האייטמים הוצגו דוגמאות אפשריות. נא לסמן את הדוגמאות הרלוונטיות ולהוסיף גילויי התנהגות אופייניים אחרים לכל אייטם בשורה הריקה. יש לשים לב, כי אפיון מסוים עשוי לעיתים קרובות לתאר את הפרט למרות שאף דוגמא אינה רלוונטית עבורו.

1- הפרעה

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ קטע את הראיון

_____ קטע את המראיין

2- העדר סובלנות כשמפריעים לו

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ ממשיך לדבר

_____ מגביר את הקצב או את העוצמת הקול

3- מתעלם מגבולות מקצועיים

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ קורא למראיין בשמו הפרטי ללא רשות

_____ ביקש משהו שבבעלותו של המראיין

4- מתעלם מגבולות אישיים

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ נגע או ניסה לגעת במראיין

_____ התכופף קדימה קרוב מדי

_____ נעץ מבט בחלק מהגוף של המראיין (לא כולל פנים)

בחר את התיאור הנכון ביותר

5- בודק את המראיין

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ שואל לגבי מכתבי ההמלצות של המראיין

_____ שואל שאלות כלליות בפסיכולוגיה או שאלות אחרות שלא קשורות לפרוטוקול הנוכחי

_____ ביקש מהמראיין להזדהות

בחר את התיאור הנכון ביותר

6- מעיר הערות אישיות

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ העליב את המראיין

_____ העיר על לבוש או אופן התנהגות של המראיין

_____ שיבח את המראיין

בחר את התיאור הנכון ביותר

7- מעלה דרישות מהמראיין

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ ביקש משהו קטן/משיש (לדוג' כוס קפה, עט וכו').

_____ ביקש משהו גדול (לדוג' מכתב, המלצה, העתק של התיק).

בחר את התיאור הנכון ביותר

8- נוטה לסטות מנושא

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת (סמן את הרלוונטיים)

_____ עונה תשובות ארוכות מאוד

_____ משנה תשובה באמצע הנימוק

_____ קושי בהתרכזות בשאלה שנשאלה

9- ממלא את השתיקות

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת
(סמן את הרלוונטיים)

10- רוגע או קלילות בלתי רגילה

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת
(סמן את הרלוונטיים)

שם את רגליו על השולחן _____

נמתח לעיתים קרובות _____

הסתובב בתוך החדר _____

11- תסכול מהתעלמות מטענות

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת
(סמן את הרלוונטיים)

חזר על הניסיונות להתחיל ויכוח עם המראיין _____

נהיה עצבני ומתסכל כאשר המראיין הסכים איתו _____

12- התעקשות

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת
(סמן את הרלוונטיים)

חזר לעיתים קרובות לאותו אירוע _____

חזר לעיתים קרובות לאותו נושא (לדוג' ניצחון, בינה, המערכת, אלכוהול) _____

13- עליונות אטית

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת
(סמן את הרלוונטיים)

ביטא רצון גלוי לעזור לאחרים _____

התייחס לאמינות עצמית שלו _____

ציין כי אחרים אינם "טובים" כמוהו _____

14- ביטוי לנרציסיזם

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(סמן את הרלוונטיים)

עליונות _____

גרנדיוזיות _____

ייחודיות _____

15- שיתוף של המראיין בסיפורים אישיים

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(סמן את הרלוונטיים)

סיפורים אישיים בהם המראיין הינו משקיף/ידיד/חבר אינטימי _____

סיפורים אישיים בהם המראיין הוא הנשלט (לדוג' קורבן, מועסק, לקוח). _____

16- חיפוש בריתות

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(סמן את הרלוונטיים)

חייכנות יתר _____

ביטויים ורבלים לסחבקיות _____

חיפש את הסכמת המראיין להשקפותיו _____

17- עשיית הצגות

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(סמן את הרלוונטיים)

עשה תנועות ידיים רבות _____

גיוון את קולו על מנת להדגיש דברים _____

השתמש בשפה דרמטית _____

18- כועס

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(סמן את הרלוונטיים)

עשה פנים כעוסות _____

קול כעוס _____

אגרופים קמוצים _____

19- תשובות אימפולסיביות

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(סמן את הרלוונטיים)

שינה תשובות לאחר שענה אותן _____

ענה במהירות אך לא שינה את התשובות _____

20- ביטויי קשיחות

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(סמן את הרלוונטיים)

התייחס לעצמו כקשוח ומסוכן _____

איים על המראיין _____

התייחס לעצמו כאמיץ _____

21- קשר עין אינטנסיבי

בחר את התיאור הנכון ביותר

כלל לא מתאר את הנבדק מתאר אותו בצורה מסוימת מתאר אותו היטב מתאר אותו בצורה מושלמת

(תסמן את הרלוונטיים)

היה בקשר עין כמעט כל הזמן _____

הסתכל על הצופה כשהמראיין הסתכל הצידה _____

יצר קשר עין רב יותר בזמן הקשבה מאשר במצב רגיל. _____

The Lifestyle Criminality Screening Form- LCSF

מבנה ה- LCSF

<p><u>Irresponsibility</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Non support of child. 2. Terminate formal education prior to graduating from high school. 3. Longest job ever held. 4. Terminated from job for irresponsibility or Quit for no apparent reason. 	<p><u>חוסר אחריות</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. חוסר סיפוק תמיכה כלכלית בילד. 2. סיום בית ספר פורמאלי טרם הזמן. 3. משך הזמן המקסימאלי בהחזקת מקום עבודה אחד. 4. סיום עבודה בשל חוסר אחריות או עזיבה מרצון ללא סיבה הנראית לעין.
<p><u>Self-indulgence</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5. History of drug/alcohol abuse. 6. Marital background. 7. Tattoos. 	<p><u>נהנתנות אנוכית</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 5. היסטוריה של שימוש בסמים/באלכוהול. 6. רקע של נישואים. 7. קעקועים.
<p><u>Interpersonal Intrusiveness</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 8. Confining offence. 9. History of prior arrest for intrusive behavior (excluding the confining offence). 10. Use of weapon or threatened use of weapon during commission of confining offence. 11. Physical abuse of significant other (primary family member). 	<p><u>פגיעה בזולת</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 8. עבירה נוכחית. 9. היסטוריה של מעצרים קודמים על רקע התנהגות פוגענית (פרט לעבירה הנוכחית). 10. שימוש בנשק או איום בנשק במהלך ביצוע העבירה. 11. התעללות פיזית כלפי אחר משמעותי (חבר במשפחה הגרעינית).
<p><u>Social rule breaking</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 12. Prior arrests (excluding confining offence). 13. Age at time of first arrest. 14. History of being a behavioral/management problem at school. 	<p><u>הפרת חוק חברתי</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 12. מאסרים קודמים. 13. גיל בעת ביצוע העבירה הראשונה. 14. היסטוריה של בעיות משמעת בבית הספר.

שאלון ה- The Lifestyle Criminality Screening Form- LCSF

ניקוד	מאפיינים
	<p align="center"><u>חוסר אחריות</u></p> <p>1. חוסר סיפוק תמיכה בילד. 2. סיום בית ספר פורמאלי טרם הזמן. 3. משך הזמן המקסימאלי בהחזקת מקום עבודה אחד. 4. סיום עבודה בשל חוסר אחריות או עזיבה מרצון ללא סיבה הנראית לעין.</p>
	<p align="center"><u>נהנתנות אנוכית</u></p> <p>5. היסטוריה של שימוש בסמים/באלכוהול. 6. רקע של נישואים. 7. קעקועים.</p>
	<p align="center"><u>פגיעה בזולת</u></p> <p>8. עבירה נוכחית. 9. היסטוריה של מעצרים קודמים על רקע התנהגות פוגענית (פרט לעבירה הנוכחית). 10. שימוש בנשק או איום בנשק במהלך ביצוע העבירה. 11. התעללות פיזית כלפי אחר משמעותי (חבר במשפחה הגרעינית).</p>
	<p align="center"><u>הפרת חוק חברתי</u></p> <p>12. מאסרים קודמים. 13. גיל בעת ביצוע העבירה הראשונה. 14. היסטוריה של בעיות משמעת בבית הספר.</p>
	ניקוד כולל

אופן הקידוד

הפריטים מקודדים על סולם בן 3 נקודות, בהתאם למידע שנאסף. המידע הנחוץ למבחן המסוכנות, נאסף מתוך הדו"חות העדכניים ביותר על האסירים בבתי הכלא בהם הם שוהים.

חוסר אחריות

חוסר סיפוק תמיכה בילד

1- כן.

0- לא.

סיום בית הספר טרם הזמן

1- כן.

0- לא.

הזמן הארוך ביותר שהתמיד בעבודה אחת

2- פחות מ- 6 חודשים.

1- לפחות שישה חודשים אך פחות משנתיים.

0- שנתיים ומעלה.

סיום עבודה בשל חוסר אחריות או עזיבה מרצון ללא סיבה הנראית לעין

2- פעמיים או יותר.

1- פעם אחת.

0- אף פעם.

נהנתנות אנוכית

היסטוריה של שימוש בסמים/אלכוהול

2- כן.

0- לא.

רקע של נישואין

2- שניים או יותר מקרי גירושין.

1- מקרה גירושין אחד/יותר מפרידה אחת.

1- רווק עם ילד בלתי חוקי.

0- נשוי, אך לא גרוש/רווק ללא ילדים.

קעקועים

2- על הצוואר, פנים ובמעלה הזרועות.

1- מספר בודד של קעקועים.

0- אין.

פגיעה בזולת

עבירה נוכחית

1- פגיעה (לדוגמה : שוד, רצח, אונס, תקיפה וכו')

0- לא פגיעה (סמים, מעילה)

היסטוריה של מעצרים קודמים על רקע התנהגות פוגענית (פרט לעבירה הנוכחית)

2- שלוש או יותר.

1- אחד או שתיים.

0- ללא היסטוריה.

שימוש בנשק או איום בנשק במהלך ביצוע העבירה

1- כן.

0- לא.

התעללות פיזית כלפי אחר משמעותי (חבר במשפחה הגרעינית)

1- כן.

0- לא.

הפרת חוק חברתי

מאסרים קודמים

2- חמישה או יותר.

1- בין שניים לארבעה.

0- אחד או אפס.

גיל בעת ביצוע העבירה הראשונה

2- מתחת לגיל 14.

1- מעל גיל 14 אך מתחת לגיל 19.

0- מעל גיל 19.

היסטוריה של בעיות משמעת בבית הספר

1- כן.

0- לא.

HCR-20 – קידוד המבחן

שם הנבדק	ת.ז.	תאריך
----------	------	-------

ציין (0/1/2)	פריטים היסטוריים	
	H1	אלימות קודמת
	H2	הגיל הצעיר ביותר בו התרחש אירוע אלים
	H3	חוסר יציבות במערכות יחסים
	H4	בעיות תעסוקה
	H5	בעיות של שימוש בחומרים ממכרים
	H6	מחלת נפש חמורה
	H7	פסיכופתיה
	H8	חוסר הסתגלות מוקדם
	H9	הפרעת אישיות
	H10	כשלון בניסיון פיקוח קודם
___ / 20	ציין הפריטים ההיסטוריים	

ציין (0/1/2)	פריטים קליניים	
	C1	העדר תובנה
	C2	עמדות שליליות
	C3	סימפטומים פעילים של מחלת נפש חמורה
	C4	אימפולסיביות
	C5	חוסר תגובה לטיפול
___ / 10	ציין הפריטים הקליניים	

ציין (0/1/2)	פריטים של ניהול הסיכון	
	R1	תכניות שאינן ברות ביצוע
	R2	חשיפה לגורמים מערערי יציבות
	R3	העדר תמיכה חברתית
	R4	חוסר היענות לטיפול מחודש
	R5	מתחים
___ / 10	ציין פריטי ניהול הסיכון	

___ / 40	HCR-20 ציון כללי :
נמוכה / בינונית / גבוהה	הערכת סיכון :

הערכה

נספח 4 - דף מיפוי להערכת סיכון לעבריינות וסיכוי לשיקום

שם הנבדק	ת.ז.	תאריך
----------	------	-------

מוקד מרכזי

להתערבות

(לסמן "מ")

=2 במידה רבה (כוחות), =1 במידה בינונית, 0 = במידה נמוכה (צרכים)

	ציון (0/1/2)	פריטים באשכול תפקוד
		1/ת יכולת הסתגלות ויציבות במסגרות
		2/ת מידת האחריות לתפקידים
		3/ת יכולות וכישורים
	__ / 6	סיכום

	ציון (0/1/2)	פריטים באשכול יחסים
		1/י בטחון בקשר עם דמויות משמעותיות וגורמי תמיכה וטיפול
		2/י יכולת לנפרדות
		3/י תקשורת טובה
		4/י תפיסת תפקיד גמישה ומסתגלת
	__ / 8	סיכום

	ציון (0/1/2)	פריטים באשכול אישיות
		1/א יכולת לויסות דחפים
		2/א מיקוד שליטה פנימי
		3/א יכולת לאמפטיה
		4/א העדר נרקסיזם פתולוגי
	__ / 8	סיכום

	ציון (0/1/2)	פריטים באשכול עבריינות
		1/ע התייחסות לעבירה ולקיחת אחריות עליה
		2/ע מוטיבציה לשינוי התנהגות עבריינית
		3/ע עמדות ותפיסות פרו-חברתיות
		4/ע העדר חשיפה ומעורבות בעבריינות
		5/ע העדר אלימות בעבריינות
		6/ע העדר התמכרות לחומרים
	__ / 12	סיכום

סיכום גורמי סיכון לעבריינות וסיכוי לשיקום:

חתימה

שם קצין המבחן